

ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΗ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ
ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ

Διπλωματική Εργασία

**ΟΙ ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ, ΩΣ ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ
ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΟΥ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ**

ΤΟΥ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗ

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Σαμαρά Αγγελική

Υποβλήθηκε ως απαιτούμενο για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

στη

Λογιστική και Χρηματοοικονομική

Οκτώβριος 2020

*Αφιερώνεται με αγάπη στην οικογένεια μου,
για την υπομονή και την στήριξη τους.*

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερος την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου Σαμαρά Αγγελική για την βοήθεια, τις συμβουλές και την συνεχή ανταπόκριση της, σε όλο το διάστημα της εκπόνηση της διπλωματικής μου εργασίας.

Επιπλέον, θα ήθελα να πω ένα ευχαριστώ σε όλους τους Καθηγητές του Τμήματος για το σύνολο των γνώσεων που μου προσέφεραν κατά την διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος, καθώς και για την υποστήριξη του όποτε χρειάστηκε.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τους συμφοιτητές μου για τις ωραίες στιγμές που περάσαμε στην διάρκεια του Μεταπτυχιακού αυτού, αλλά και τους γονείς μου για την διαρκή ψυχολογική και οικονομική στήριξη τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία έχει ως σκοπό την παρουσίαση, ανάλυση και κατανόηση των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, μέσω της ανάλυσης του περιεχομένου, της μεθοδολογίας και του τρόπου λειτουργίας τους. Οι Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου αποτελούν ένα σύγχρονο εργαλείο στα χέρια των Φορολογικών Αρχών, καθώς υιοθετήθηκαν και θεσπίστηκαν αρκετά πρόσφατα από το Ελληνικό Κράτος, στοχεύοντας στον εκσυγχρονισμό και την υποβοήθηση του φορολογικού ελέγχου, στην κατεύθυνση για την πάταξη της φοροδιαφυγής. Αντικειμενικός σκοπός των Έμμεσων αυτών τεχνικών αυτών είναι η εξεύρεση της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης των φορολογουμένων σε περιπτώσεις όπου η εφαρμογή του παραδοσιακού φορολογικού ελέγχου δεν επαρκεί για τον εντοπισμό της.

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται και αναλύονται, πάντα σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και πραγματικότητα, η τεχνική της Ανάλυσης Ρευστότητας του φορολογουμένου, της Καθαρής Θέσης του, του ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και των Δαπανών σε Μετρητά που πραγματοποιεί, της Αρχής των Αναλογιών και η τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών, παραθέτοντας, καταληκτικά, πρακτικά παραδείγματα για την όσο το δυνατόν καλύτερη κατανόηση τους.

Λέξεις κλειδιά: φοροδιαφυγή, φορολογικός έλεγχος, ελεγκτική διαδικασία, έμμεσες τεχνικές ελέγχου, έμμεσες μέθοδοι ελέγχου, φορολογητέα ύλη.

ABSTRACT

The purpose of this paper is to present, analyze and understand the Indirect Audit Techniques, through the analysis of content, methodology and how do they work. Indirect Audit Techniques are a modern tool in the hands of the Tax Authorities, as they were adopted and introduced quite recently by the Greek State, aiming at the modernization and assistance of tax audit, in the direction of combating tax evasion. The objective of these Indirect techniques is to find the undeclared taxable material of taxpayers in cases where the application of traditional tax audit is not sufficient to detect it.

This paper presents and analyzes, always in accordance with Greek legislation and reality, the techniques of Source and Application of Funds, his Net Worth, the Bank Deposits and Cash Expenditures method, the Mark - up method and Unit and Volume Method, apposing, finally, practical examples for their best possible understanding.

Keywords: tax evasion, tax audit, audit process, indirect audit techniques, indirect income measurement methods, taxable material.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	1
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	1
ABSTRACT.....	1
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.....	1
ΛΙΣΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ.....	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις	1
1.2 Σκοπός Εργασίας και Ερευνητικά Ερωτήματα	1
1.3 Δομή της Εργασίας.....	2
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	3
ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	3
2.1 Εισαγωγή.....	3
2.2 Βιβλιογραφικές Αναφορές στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου	3
2.3 Σύνοψη – Συμπερασματικές Παρατηρήσεις	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	11
ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ και	11
Νομοθετικό πλαίσιο.....	11
3.1 Εισαγωγή.....	11
3.2 Έννοια της φοροδιαφυγής.....	11
3.3 Αιτίες Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα	13
3.4 Διάκριση Φοροδιαφυγής – Φοροαποφυγής	14
3.5 Συνέπειες Φοροδιαφυγής	15
3.6 Έννοια του Φορολογικού Ελέγχου	16
3.7 Σκοπός του Φορολογικού Ελέγχου	17
3.8 Διάκριση Φορολογικών Ελέγχων.....	19
3.9 Όργανα του Φορολογικού Ελέγχου	21

3.10	Νομοθετικό Πλαίσιο Φορολογικού Ελέγχου	23
3.10.1	Εξουσίες Φορολογικής Διοίκησης	24
3.10.2	Επιλογή Υποθέσεων Προς Έλεγχο.....	26
3.10.3	Εντολή Ελέγχου.....	27
3.10.4	Προγράμματα Ελέγχου και Φορολογικό Πιστοποιητικό	28
3.10.5	Αποτελέσματα Φορολογικού Ελέγχου – Έκθεση Ελέγχου.....	30
3.10.6	Προσδιορισμός Φόρου	31
3.10.8	Παραγραφή Φορολογικών Υποθέσεων	34
3.10.9	Ενδικοφανής Προσφυγή.....	35
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	38
	ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ	38
4.1	Εισαγωγή.....	38
4.2	Έννοια των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	38
4.3	Νομοθετικό Πλαίσιο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	40
4.4	Περιεχόμενο των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου	44
4.4.1	Τεχνική της Ανάλυσης της Ρευστότητας του Φορολογούμενου (Source and Application of Funds Method)	45
4.4.2	Τεχνική της Καθαρής Θέσης του Φορολογούμενου (Net Worth Method) 46	
4.4.3	Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και των Δαπανών σε Μετρητά (Bank Deposits and Cash Expenditure Method)	47
4.4.4	Τεχνική της Αρχής των Αναλογιών (Mark-Up Method).....	47
4.4.5	Τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών (Unit and Volume Method).....	48
4.5	Μεθοδολογία των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου.....	48
4.5.1	Μεθοδολογία της Τεχνικής της Ανάλυσης της Ρευστότητας του Φορολογούμενου	49
4.5.2	Μεθοδολογία της Τεχνικής της Καθαρής Θέσης	55
4.5.3	Μεθοδολογία της Τεχνικής των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά.....	61
4.5.4	Μεθοδολογία της Τεχνικής της Αρχής των Αναλογιών.....	65
4.5.5	Μεθοδολογία της Τεχνικής της Σχέσης της Τιμής Πώλησης Προς το Συνολικό Όγκο του Κύκλου Εργασιών	68

4.6	Επιλογή της Έμμεσης Τεχνικής Ελέγχου	69
4.7	Εφαρμογή των Έμμεσων Τεχνικών στο Εξωτερικό	71
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο	76
	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ	76
	ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ	76
5.1	Εισαγωγή	76
5.2	Δεδομένα του Φορολογούμενου	76
5.3	Τεχνική Ανάλυσης της Ρευστότητας	79
5.4	Τεχνική της Καθαρής Θέσης	81
5.5	Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά 84	
5.6	Τεχνική της Αρχής των Αναλογιών	86
5.7	Τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών	91
	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο	95
	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	95
	ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	95
	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	97

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 1 – Ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου	50
Πίνακας 2 – Πίνακας Ανάλυσης Ρευστότητας	55
Πίνακας 3 – Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού	58
Πίνακας 4 – Πίνακας Καθαρής Θέσης	60
Πίνακας 5 – Πίνακας Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά.....	63
Πίνακας 6 – Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου που χρησιμοποιούνται στην πράξη.....	72
Πίνακας 7 – Νομοθεσία για την υποστήριξη των Έμμεσων Τεχνικών Μέτρησης Εισοδήματος	73
Πίνακας 8 – Δεδομένα Ατομικής Εμπορικής Επιχείρησης	76
Πίνακας 9 – Πίνακας Ανάλυσης της Ρευστότητας.....	79
Πίνακας 10 – Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού	81
Πίνακας 11 – Πίνακας Καθαρής Θέσης	83
Πίνακας 12 – Πίνακας Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά.....	85
Πίνακας 13 – Πίνακας Κόστους Πωληθέντων	87
Πίνακας 14 – Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Α».....	87
Πίνακας 15 – Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Β»	88
Πίνακας 16 – Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών – Έτος 2018	88
Πίνακας 17 – Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών – Έτος 2019	89
Πίνακας 18 – Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστους.....	89
Πίνακας 19 – Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστους.....	90
Πίνακας 20 – Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών (B)– Έτος 2018.....	90
Πίνακας 21 – Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών (B) – Έτος 2019.....	91
Πίνακας 22 – Υπολογισμός Μονάδων Παραγόμενου Προϊόντος και Πωλήσεων	93

Πίνακας 23 – Υπολογισμός Μη Δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει μεθόδου Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών	94
---	----

ΛΙΣΤΑ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ ΚΑΙ ΑΚΡΩΝΥΜΙΩΝ

ΟΟΣΑ	Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης
ΑΑΔΕ	Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων
ΔΝΤ	Διεθνές Νομισματικό Ταμείο
ΕΛΠ	Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα
ΚΦΕ	Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος
ΚΦΔ	Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας
ΚΒΣ	Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων
ΚΦΑΣ	Κώδικας Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών
ΑΥΟ	Απόφαση Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών
ΠΟΛ	Πολυγραφημένη Υπουργική Εγκύκλιος
IRS	Internal Revenue Service
ΟΠΣ	Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα
ΕΝΦΙΑ	Ενιαίος Φόρος Ακίνητης Περιουσίας
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδος Κυβερνήσεως
ΚΕΜΕΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων
ΚΕΦΟΜΕΠ	Κέντρο Ελέγχου Φορολογούμενων Μεγάλου Πλούτου
άρθρ.	Άρθρο
ν. ή Ν.	Νόμος
παρ.	Παράγραφος
σελ.	Σελίδα
κ.λπ.	Και Λοιπά

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Εισαγωγικές Παρατηρήσεις

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αποτελεί ένα παγκόσμιο πρόβλημα, το οποίο φέρνει τις Φορολογικές Διοικήσεις των κρατών αντιμέτωπες με δυσάρεστες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες. Η ανεπάρκεια, σε ορισμένες περιπτώσεις, του παραδοσιακού φορολογικού ελέγχου να προσδιορίζει το πραγματικό φορολογητέο εισόδημα με τη χρήση των άμεσων τεχνικών, φαίνεται πως έδωσε χώρο στην διόγκωση του φαινομένου αυτού. Καθίσταται, με τον τρόπο αυτό επιτακτική ανάγκη δημιουργίας καινοτόμων, αποτελεσματικών και τεχνολογικά προηγμένων μεθόδων και μέσω έμμεσου προσδιορισμού της πραγματικής φορολογητέας ύλης, τα οποία θα αποτελέσουν σύγχρονα εργαλεία στα χέρια των αρμόδιων Φορολογικών Αρχών, στην προσπάθεια αρχικά σύντμησης και εν συνεχεία εξάλειψης της φοροδιαφυγής.

1.2 Σκοπός Εργασίας και Ερευνητικά Ερωτήματα

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να παρουσιαστούν, να αναλυθούν και να κατανοηθούν οι Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου που χρησιμοποιούνται για την ανίχνευση της μη δηλωθείσας φορολογητέας ύλης, με μια όσο το δυνατόν πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση του περιεχομένου και της μεθοδολογίας εφαρμογής τους. Γίνεται, επίσης, μια προσπάθεια συγκέντρωσης του συνολικού νομοθετικού πλαισίου που τις διέπει και τέλος δίνονται αναλυτικά αριθμητικά παραδείγματα για την κατανόηση τους.

Τα κύρια ερευνητικά ερωτήματα με τα οποία πραγματεύεται η παρούσα εργασία είναι:

- ✚ Τι είναι φοροδιαφυγή, ποιες είναι οι αιτίες και ποιες οι συνέπειες της;
- ✚ Τι είναι φορολογικός έλεγχος, ποια η διαδικασία του και ποιος ο ρόλος του στην προσπάθεια αντιμετώπισης της φοροδιαφυγής;

- ✚ Τι είναι Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου; Ποιο είναι το θεσμικό πλαίσιο που τις περιβάλλει; Πως εφαρμόζονται στην πράξη ως εργαλείο του φορολογικού ελέγχου για την πάταξη της φοροδιαφυγής;

1.3 Δομή της Εργασίας

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια εισαγωγή, παραθέτοντας την ανάγκη για υιοθέτηση νέων, σύγχρονων μεθόδων για τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού ελέγχου. Δίνεται επίσης ο σκοπός, τα ερευνητικά ερωτήματα και ο τρόπος που δομήθηκε η παρούσα εργασία.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με αναφορές, γνώμες και διαπιστώσεις στις έμμεσες τεχνικές ελέγχου, με βάση δημοσιεύσεις και μελέτες σε επιστημονικά άρθρα, περιοδικά και βιβλία, από την διεθνή και την ελληνική βιβλιογραφία.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθενται οι έννοιες της φοροδιαφυγής και του φορολογικού ελέγχου και γίνεται μια προσπάθεια να αναλυθούν τα επιμέρους τμήματα του φορολογικού ελέγχου που συνιστούν, εν τέλει, της διαδικασίας διενέργειας του.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου που εφαρμόζονται στην χώρα μας, αναλύεται το περιεχόμενό τους και δίνεται με αναλυτικό τρόπο η μεθοδολογία εφαρμογής για κάθε μια τεχνική από αυτές ξεχωριστά με βάση την ισχύουσα νομοθεσία.

Στο πέμπτο κεφάλαιο δίνονται πρακτικά αριθμητικά παραδείγματα εφαρμογής των πέντε έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, βασισμένα σε υποθετικά δεδομένα και πρόσωπα, ούτως ώστε να γίνει κατανοητή στον αναγνώστη η μεθοδολογία που παρουσιάστηκε και αναλύθηκε στο αμέσως προηγούμενο κεφάλαιο.

Στο έκτο και τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας παρουσιάζονται τα τελικά συμπεράσματα, οι περιορισμοί που υπήρχαν καθώς και οι προτάσεις για μελλοντική έρευνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1 Εισαγωγή

Η ανάγκη για εκσυγχρονισμό του φορολογικού συστήματος παγκοσμίως, ανέδειξε και την ανάγκη για την δημιουργία νέων μεθόδων και τακτικών, που θα αποτελούν εργαλεία στα χέρια της Φορολογικής Διοίκησης, για έναν καλύτερο, πιο επαρκή και αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο. Τέτοια εργαλεία αποτελούν και οι Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου, οι οποίες αν και στην χώρα μας θεσπίστηκαν και εφαρμόστηκαν σχετικά πρόσφατα, στο εξωτερικό αποτελούν πραγματικότητα εδώ και αρκετά χρόνια.

2.2 Βιβλιογραφικές Αναφορές στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου

Οι πρώτες γραπτές αναφορές στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου και συγκεκριμένα σε αυτή της Καθαρής Θέσης (Net Worth Method) εντοπίζονται στο Ανώτερο Δικαστήριο των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (1954), όπου οι ελεγκτικοί μηχανισμοί αντιμετώπιζαν προβλήματα με τις άμεσες μεθόδους στην απόδειξη παραποίησης και απόκρυψης στοιχείων των φορολογουμένων λόγω της αδυναμίας, της δυσκαμψίας και του κόστους που παρουσιαζόταν. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η μέθοδος της καθαρής θέσης δεν μεγάλωσε εν μία νυκτί αλλά χρησιμοποιήθηκε για πρώτη φορά σε περιπτώσεις όπως του Al Capone κατά των Ηνωμένων Πολιτειών 51 F.2d 609 (7th Cir. 1931)¹ και Guzik κατά των Ηνωμένων Πολιτειών, 54 F.2d 618 (7th Cir. 1931),² για να επιβεβαιώσει απόδειξη

¹ Capone v. United States, 51 F.2d 609 (7th Cir. 1931).

<https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/51/609/1489179/>

² Guzik v. United States, 54 F.2d 618 (7th Cir. 1931), cert. denied, 285 U.S. 545.

<https://law.justia.com/cases/federal/appellate-courts/F2/54/618/1498085/>

συγκεκριμένου μη δηλωμένου εισοδήματος και εξελίχθηκε σε πολύ σημαντικό όπλο στα χέρια της Κυβέρνησης, στην μάχη κατά της φοροδιαφυγής.³

Σύμφωνα με τον Duke (1966), ο οποίος ασχολήθηκε με τρεις έμμεσες μεθόδους, αυτήν της καθαρής θέσης, των δαπανών σε μετρητά και των τραπεζικών καταθέσεων, χρησιμοποιώντας τις έμμεσες μεθόδους είναι δυνατόν να ανακαλυφθεί εάν ο φορολογούμενος απέκρυψε φορολογητέα ύλη, δηλαδή ότι είχε περισσότερο φορολογητέο εισόδημα από ότι δήλωσε, μέσω της παρατήρησης μεταβολών στις οικονομικές του καταστάσεις. Όπως αναφέρει κάθε έλεγχος μπορεί να γίνει με οποιαδήποτε από τις τρεις μεθόδους μεμονωμένα, είτε με την χρήση παραπάνω από μίας, είτε ακόμη και ο συνδυασμός μεθόδων και είναι ανεξάρτητη από τα βιβλία και στοιχεία του.⁴

Ο V. Thuronyi (1996) αναφέρει ότι σε περιπτώσεις που υπάρχει η υπόνοια ότι ο φορολογούμενος δεν έχει αποκαλύψει πλήρως τα αληθή οικονομικά του στοιχεία στην φορολογική δήλωσή του ή δεν έχει υποβάλει καθόλου φορολογική δήλωση, τότε οι αρμόδιες φορολογικές αρχές έχουν το δικαίωμα να χρησιμοποιήσουν τις έμμεσες μεθόδους, ώστε να προσδιορίσουν το φορολογικό εισόδημα του φορολογούμενου βασιζόμενοι είτε σε αυθόρμητα στοιχεία, είτε σε οποιαδήποτε άλλη πληροφορία είναι διαθέσιμη. Επειδή όμως η εκτίμηση αυτή μπορεί να βασίζεται σε ανεπαρκή στοιχεία, ο φορολογούμενος έχει το δικαίωμα να προσκομίσει στην φορολογική διοίκηση τα κατάλληλα στοιχεία, ώστε να αντικρούσει την εκτίμηση αυτή.⁵

Ο Wise (2000) σε μελέτη του για τους τρόπους αντιμετώπισης φαινομένων φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής και στον Καναδά, ασχολήθηκε με τις έμμεσες μεθόδους προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης. Παρατήρησε την χρησιμοποίηση πέντε μεθόδων έμμεσων ελέγχων από τις φορολογικές αρχές, αυτήν της ανάλυσης της καθαρής θέσης του φορολογούμενου, του ύψους των δαπανών του, του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων, την αρχή των

³ United States Supreme Court, *Holland v. United States* (1954).
<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/348/121.html>

⁴ Duke B.S. (1966), "Prosecutions for Attempts to Evade Income Tax: A Discordant View of a Procedural Hybrid", *Yale Law School Legal Scholarship Repository*, Vol. 76, pp. 10-15.

⁵ Thuronyi V. (1996), "Tax Law Design and Drafting - Presumptive Taxation", *International Monetary Fund*, Vol. 1, Chapter 12, pp. 401-433

αναλογιών και την σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.⁶

Ο Basto (2001) αμφισβήτησε την εφαρμογή των έμμεσων μεθόδων στις περιπτώσεις που παρουσιάζονται ανωμαλίες στην εξακρίβωση του δηλωθέντος εισοδήματος, καθώς όπως αναφέρει, οι ανωμαλίες αυτές δεν αποτελούν επαρκή προϋπόθεση για την χρήση τους. Υποστήριξε ότι ο προσδιορισμός του εισοδήματος με τεκμήρια θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί μόνο όταν είναι εντελώς αδύνατο να προσδιοριστεί με τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία που παρέχει ο φορολογούμενος. Είναι ιδιαίτερος απαραίτητο τα λάθη, οι ανωμαλίες και οι ανακρίβειες να καθιστούν αδύνατο τον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος. Επίσης κατά την εφαρμογή αυτών των μεθόδων, οι φορολογικοί ελεγκτές θα πρέπει να αποδείξουν ότι η χρήση έμμεσων μεθόδων καθίσταται ο μόνος τρόπος καθορισμού της φορολογικής βάσης.⁷

Ο Makedonskiy (2005) αναφέρει ότι τα φορολογικά συστήματα των διαφόρων χωρών υπολογίζουν τους φόρους με την χρήση απλουστευμένων αρχών της λογιστικής ή με την χρήση έμμεσων μεθόδων εκτίμησης φορολογητέας ύλης, σε περιπτώσεις όπου υπάρχει έλλειψη ή απόκρυψη στοιχείων του φορολογούμενου. Το σύνολο των αρχών, τρόπων και όρων εφαρμογής των έμμεσων μεθόδων ρυθμίζονται σε εθνικό επίπεδο από την φορολογική νομοθεσία της κάθε χώρας και περιλαμβάνονται στο εκάστοτε εθνικό φορολογικό της σύστημα.⁸

Ο OECD (2006) σε μελέτη που πραγματοποίησε, παρουσίασε τις μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης περιγράφοντας την μεθοδολογία τους, το πότε πρέπει να χρησιμοποιείται η κάθε μια, καθώς επίσης και το νομοθετικό πλαίσιο που τις περιβάλλει. Επιπλέον, παρουσίασε τα αποτελέσματα της έρευνας που διεξήγαγε σε δέκα επιλεγμένες χώρες παγκοσμίως (Αυστραλία, Αυστρία, Δανία, Φινλανδία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Νέα Ζηλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ) σχετικά με την χρήση των έμμεσων τεχνικών καθώς επίσης και των

⁶ Wise M. R. (2000), "Tax Fraud and Mens Rea Forensic Accounting", Sixth Annual Fraud Conference, Montreal, pp. 30-43.

⁷ Basto J. Xavier de, (2001), "O princvpio da tributacao do rendimento real e a Lei Geral Tributaria", Fiscalidade –Revista de Direito e Gestao Fiscal, No 5, pp. 5-21

⁸ Makedonskiy N.S. (2005), "Taxation Mechanisms based on Simplified and Indirect Evaluation of Tax Liabilities", Russian-European Centre for Economic Policy

βελτιωτικών μεταρρυθμίσεων που έκανε η καθεμιά με σκοπό την αύξηση της αποτελεσματικότητας τους.⁹

Ο Winnings (2009) ασχολήθηκε σε βάθος με την εξέταση του τρόπου ανακατασκευής του εισοδήματος του φορολογούμενου, των μεθόδων ελέγχου που χρησιμοποιούνται από το IRS των ΗΠΑ και τις στρατηγικές για την προστασία των δικαιωμάτων των φορολογουμένων. Όπως αναφέρει, αν ο φορολογούμενος δεν χρησιμοποιεί τακτικά μια λογιστική μέθοδο για να απεικονίζει το εισόδημά του ή η μέθοδος αυτή δεν αντανakλά στο πραγματικό του εισόδημα τότε οι φορολογικές αρχές εξουσιοδοτούν το IRS για να υπολογίσει ή να ανακατασκευάσει το φορολογητέο του εισόδημα, αφήνοντας στην δυνητική του ευχέρεια την επιλογή της μεθόδου ελέγχου.¹⁰

Ο Biber (2010) αναφέρει ότι οι ελεγκτές αρκετές φορές εστιάζουν μόνο στο αν η φορολογική δήλωση του φορολογούμενου αντικατοπτρίζει τα λογιστικά βιβλία και στοιχεία του, γεγονός που οδηγεί τους φορολογούμενους στο να δηλώνουν εισοδήματα που δεν αντανakλούν στα πραγματικά τους. Για τον λόγο αυτό, όπως συμπληρώνει, έχουν αναπτυχθεί έμμεσες τεχνικές ελέγχου για να βοηθούν τις φορολογικές διοικήσεις στον εύλογο προσδιορισμό των πραγματικών εισοδημάτων και υποχρεώσεων των φορολογουμένων, όταν αυτό δεν μπορεί να επιτευχθεί μέσω των δηλώσεων, των βιβλίων και των στοιχείων.¹¹

Σύμφωνα με τον Townsend (2011), λόγω του γεγονότος ότι σε πολλές εγκληματικές και αστικές υποθέσεις η Κυβέρνηση (ενν. των ΗΠΑ) δεν είναι σε θέση να συγκεντρώσει αρκετά αποδεικτικά στοιχεία με την χρήση των άμεσων μεθόδων, μπορεί να χρησιμοποιεί τις έμμεσες τεχνικές. Όπως αναφέρει, με την χρήση των έμμεσων μεθόδων μπορεί να αναδομηθεί η φορολογική εικόνα του φορολογούμενου χωρίς να χρησιμοποιείται ως αφετηρία η φορολογική του δήλωση, τα βιβλία και τα στοιχεία του.¹²

⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 4-46.

¹⁰ Winnings P.W. (2009), “IRS Examination and Reconstruction of Income: Methods, Techniques and Taxpayer Rights”, *Journal of Tax Practice & Procedure*, June-July 2009, pp. 51-64

¹¹ Biber E. (2010), *Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods*, Technical Notes and Manuals, International Monetary Fund, pp. 1-5

¹² Townsend J. (2011), “Confusion in the Court of Appeals about the Indirect Method of Proof”, LexisNexis Legal Newsroom. <https://www.lexisnexis.com/LegalNewsRoom/tax-law/b/tax-policy-blog/posts/confusion-in-the-court-of-appeals-about-the-indirect-method-of-proof>

Ο Jacobs (2013), στην προσπάθεια του να περιγράψει λεπτομερείς οδηγίες για αποτελεσματική φορολογική Διοίκηση στις χώρες της Λατινικής Αμερικής και της Καραϊβικής, συμπεριέλαβε τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου ως απαραίτητη θεματική ενότητα στην εκπαίδευση των ερευνητών απάτης (ελεγκτών). Επιπλέον, αναφερόμενος στις έμμεσες τεχνικές ως τον συνδυασμό των επιλογών και των εργαλείων για την ανακατασκευή του εισοδήματος τους φορολογούμενου τις κατηγοριοποιεί σε έξι κατηγορίες: τις συναλλαγές σε μετρητά, την ανάλυση της ρευστότητας του, την καθαρή θέση του, το ύψος των τραπεζικών του καταθέσεων, την αρχή των αναλογιών και τη σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

Η σωστή χρήση των έμμεσων τεχνικών, όπως έχει παρατηρηθεί από δικαστήρια σε ανεπτυγμένες χώρες, αποτελεί νόμιμη και βιώσιμη εκτίμηση και αποτελούν κατάλληλα αποδεικτικά τεκμήρια τόσο σε περιπτώσεις όπου ο φορολογούμενος έχει ελλιπή αρχεία ή αρνείται να συνεργαστεί με τις φορολογικές αρχές, αλλά και σε ποινικές περιπτώσεις απάτης και φοροδιαφυγής.¹³

Ο Retting (2014) αναφέρει ότι αν υπάρχει ένδειξη για αδήλωτο εισόδημα, τότε η Εσωτερική Υπηρεσία Εσόδων της Αμερικής (IRS) έχει την δικαιοδοσία να κάνει χρήση μιας έμμεσης μεθόδου για την ανοικοδόμηση του εισοδήματος τους φορολογούμενου. Η έμμεση μέθοδος δεν είναι ανάγκη να είναι ακριβής, αλλά θα πρέπει να είναι εύλογη για το εκάστοτε περιβάλλον και περίσταση. Επιπλέον, η χρήση μια έμμεσης μεθόδου για την εξεύρεση των φορολογικών υποχρεώσεων του φορολογούμενου δεν είναι υποκατάστατο των όσων περιλαμβάνονται στην δήλωσή του αλλά μια ανεξάρτητη διαδικασία.¹⁴

Ο Λιόλιος (2014) αναφέρθηκε στις Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου, λέγοντας πως σε αρκετά οικονομικά εγκλήματα οι ελεγκτές δεν έχουν πρόσβαση στα βιβλία και στοιχεία του κατηγορούμενου (φορολογούμενου). Επομένως, θα πρέπει να γίνει κάποια έμμεση προσέγγιση χρησιμοποιώντας τις μεθόδους των δαπανών, της καθαρής θέσης, και των τραπεζικών καταθέσεων. Από τα στοιχεία που προκύπτουν από αυτές τις μεθόδους οι ελεγκτές προβαίνουν σε άλλα συμπεράσματα για την φορολογική εικόνα του υποκειμένου (είναι δηλαδή συμπερασματικές). Προσθέτει

¹³ Jacobs A. (2013), “Detailed Guidelines for Effective Tax Administration in Latin America and the Caribbean”, United States Agency for International Development, Chapter 9. Fraud Investigations, pp. 15-16.

¹⁴ Rettig P.C. (2014), “Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income”, *Journal of Tax Practice & Procedure*, pp. 13-14.

επίσης ότι τα δικαστήρια (στις ΗΠΑ) έχουν εγκρίνει τη χρησιμοποίησή τους στον καθορισμό εισοδήματος για αστικές και ποινικές υποθέσεις, βασιζόμενα στη θεωρία ότι η απόδειξη ύπαρξης κεφαλαίων και περιουσιακών στοιχείων χωρίς δικαιολογητικά στα χέρια του υποκειμένου μπορούν να στοιχειοθετήσουν μια καταρχήν απόδειξη για ελλιπή δήλωση εισοδήματος.¹⁵

Ο Μελάς (2015) παρατηρεί ότι η όλη διαδικασία των έμμεσων μεθόδων ελέγχου δεν αποτελεί τίποτε άλλο από έλεγχο περιουσιακής κατάστασης (πόθεν έσχες) του φορολογουμένου σε προσωπικό επίπεδο, με την αναζήτηση τυχόν ετήσιων αυξήσεων των περιουσιακών στοιχείων του (πάγια περιουσιακά στοιχεία, τραπεζικές καταθέσεις κλπ.) από μη εμφανείς πηγές. Υποστηρίζει ότι η διαδικασία των έμμεσων τεχνικών σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία είναι απόλυτη, δηλαδή κινείται στο πλαίσιο του άσπρου – μαύρου, δηλαδή αν ο ελεγχόμενος δεν μπορεί να αποδείξει άμεσα τη νόμιμη πηγή ενός εισοδήματος τότε αυτό θεωρείται ότι αποκτήθηκε από μη προσδιορισμένη παράνομη πηγή και φορολογείται.¹⁶

Η Coenen (2015) παρατήρησε ότι πιθανώς, η πιο ευρέως χρησιμοποιούμενη μέθοδος του προσδιορισμού εισοδήματος ενός ατόμου είναι η «ανάλυση του τρόπου ζωής του» και εφαρμόζεται τόσο από κυβερνητικούς φορείς όσο και από συνηγόρους υπεράσπισης για την απόδειξη ή διάψευση της ύπαρξης εισοδήματος, νόμιμου ή παράνομου, δηλωθέντος ή αδήλωτου. Η μέθοδος αυτή, αναφέρεται επίσης και ως «μέθοδος των δαπανών» επειδή υποδηλώνει την ανάλυση των μοντέλων δαπανών ενός ατόμου σε σύγκριση με τις γνωστές πηγές κεφαλαίων. Η ανάλυση του τρόπου ζωής επιχειρεί να ποσοτικοποιήσει τα έξοδα διαβίωσης ενός ατόμου και να συγκρίνει αυτές τις δαπάνες με τις γνωστές πηγές εισοδήματος του. Οποιαδήποτε διαφορά προκύψει μπορεί να αποδοθεί σε μη δηλωθέν εισόδημα.¹⁷

Σύμφωνα τους Martins και Sa (2015), σε περιπτώσεις όπου η διόρθωση λαθών, όπως του μη ακριβή προσδιορισμού του φορολογητέου εισοδήματος, αρκεί για την αποκατάσταση της αξιοπιστίας των λογιστικών βιβλίων και αρχείων, η χρήση έμμεσων μεθόδων δεν δικαιολογείται. Αν όμως, ακόμη και με αυτές τις διορθώσεις, εξακολουθούν να υπάρχουν βάσιμοι λόγοι για να μην αναγνωριστεί η λογιστική ως

¹⁵ Λιόλιος Α. (2014), Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων, Εκδόσεις ΑΡΙΩΝ ΟΕ

¹⁶ Μελάς Δ. (2015), Περιουσιολόγιο - Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου και νέο Ποινολόγιο, Εκδόσεις: Οικονομικές Εκδόσεις Ε.Ε., σελ. 2-4.

¹⁷ Coenen T., (2015) “Lifestyle Analysis in Criminal Cases: Proving Income Without Full Documentation”. <http://www.sequenceinc.com/>

μια θεμέλια βάση για τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματος, τότε οι έμμεσες μέθοδοι ή τα τεκμήρια πρέπει να επιστρατεύονται ως φορολογικό εργαλείο.¹⁸

Ο Μπάρμπας (2016), στην προσπάθεια του να ερμηνεύσει τα άρθρα του ν.4174/2013 αναφέρει ότι η φορολόγηση της επαύξησης περιουσίας είναι σύμφωνη με την αρχή της νομιμότητας του φόρου (άρθρο 78 παρ.1 και 4 του Συντάγματος). Με τις αποφάσεις 2184/1986 και 588/1980, το ΣτΕ έκρινε ότι η φορολόγηση της επαύξησης περιουσίας, ακόμη και αν δεν προκύπτει με σαφήνεια η προέλευσή της, δεν είναι αντισυνταγματική, με την προϋπόθεση ότι κατονομάζεται ως εισόδημα από τον νομοθέτη. Επιπλέον σημειώνει ότι οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποσκοπούν κυρίως στην αντιμετώπιση της καταχρηστικής φοροαποφυγής και ότι αναμένεται να δημιουργήσει σοβαρά νομικά προβλήματα, λόγω της πάγιας νομολογίας του ΣτΕ, η οποία απαιτεί αυτοτελή έλεγχο για τον προσδιορισμό των ακαθαρίστων εσόδων για τον Φ.Π.Α., σε σχέση με εκείνο του Φόρου Εισοδήματος.¹⁹

Ο Branco Mayr (2017) αναφέρει ότι οι ερευνητές βασίζονται κατά βάση σε αποδεικτικά στοιχεία. Στις περιπτώσεις που έχουν έλλειψη στοιχείων, οι έμμεσες μέθοδοι έρχονται να τους βοηθήσουν στο να ανταπεξέλθουν σε αυτές τις δυσκολίες. Προσθέτει ότι οι έμμεσες μέθοδοι αποσκοπούν στον προσδιορισμό της ύπαρξης παράνομων περιουσιακών στοιχείων, ειδικότερα όταν ο κατηγορούμενος δεν φέρει τις αποδείξεις για την ύπαρξη του εσόδων. Αυτές οι μέθοδοι χρησιμοποιούνται μόνο σε φορολογικές διαδικασίες, αλλά είναι επίσης χρήσιμες στη διαδικασία αναγνώρισης παράνομων περιουσιακών στοιχείων.²⁰

Οι C. Rosenthal και L. Rothenberg (2019) σε άρθρο τους αναφέρουν ότι από την στιγμή που ο φορολογούμενος αποφασίσει να έχει ανεπαρκή αρχεία, στους ελεγκτές παρέχεται σημαντικό περιθώριο επιλογής μιας μεθοδολογίας έμμεσου ελέγχου. Η μεθοδολογία του ελεγκτή πρέπει να υπολογιστεί εύλογα ώστε να αντικατοπτρίζει τον οφειλόμενο φόρο, αλλά τα δικαστήρια έχουν καταστεί σαφή ότι δεν απαιτείται ακρίβεια. Ωστόσο, οι ελεγκτές δεν έχουν το δικαίωμα να επιλέξουν

¹⁸ Martins, A. and Sa, C., (2015), "Accounting errors, financial information and presumption-based taxation the Portuguese case", Observatorio de Economia e Geastao de Fraude (OBEGEF).

¹⁹ Μπάρμπας Ν. (2016), Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, (Ν. 4172/2013), Κατ' άρθρο ερμηνεία, Εκδόσεις Σάκκουλα

²⁰ Mayr B. (2017), "Indirect Methods in Assessing Illegal Origin of Income and Assets", *Journal of Accounting and Management*, vol.07, no. 02, pp. 27-40.

οποιαδήποτε έμμεση μέθοδο, αλλά η μέθοδος αυτή του ελεγκτή θα πρέπει να είναι «εύλογη» και η προκύπτουσα αξιολόγηση δεν μπορεί να είναι «εσφαλμένη».²¹

2.3 Σύνοψη – Συμπερασματικές Παρατηρήσεις

Με την παραπάνω βιβλιογραφική επισκόπηση και τις ιστορικές αναφορές που παρατέθηκαν σε αυτήν, συμπεραίνουμε ότι η αναγκαιότητα για την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου έρχεται στο προσκήνιο, ως εργαλείο για τον εντοπισμό του πραγματικού εισοδήματος του φορολογούμενου, όταν οι παραδοσιακές τεχνικές προσδιορισμού παύουν να είναι εφαρμόσιμες, επαρκείς και αποτελεσματικές.

Παρατηρούμε, επίσης, ότι με τη χρήση τους γίνεται προσπάθεια να αναλυθεί και να ανακατασκευαστεί η φορολογική εικόνα του φορολογούμενου, ώστε να ανιχνευτεί το πραγματικό του εισόδημα. Επιπλέον, είναι χρήσιμες και σε περιπτώσεις ανίχνευσης και αναγνώρισης της απόκτησης παράνομων περιουσιακών στοιχείων.

²¹ Rosenthal, Corey L., Rothenberg, Lance E., “How to Win a New York Sales Tax Audit, Despite Poor Recordkeeping”, *The CPA Journal*, New York, Vol. 89, Iss. 3, pp. 62-63

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗ, ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

3.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια να αποσαφηνιστεί η έννοια της φοροδιαφυγής, να παρουσιαστούν οι παράγοντες που οδηγούν σε αυτή και οι συνέπειες που τελικά απορρέει. Επιπλέον, επιχειρείται να παρουσιαστεί η έννοια και ο σκοπός του φορολογικού ελέγχου στην χώρα μας, οι διακρίσεις του και τα όργανα που είναι υπεύθυνα για την διεξαγωγή του. Τέλος, γίνεται ανάλυση του ισχύοντος νομοθετικού πλαισίου που περιβάλλει τον φορολογικό έλεγχο στην Ελλάδα και γίνεται αναφορά σε ορισμένα σημαντικά τμήματα της διαδικασίας διενέργειας του.

3.2 Έννοια της φοροδιαφυγής

Η φοροδιαφυγή ορίζεται ως η παράνομη αποφυγή πληρωμής φόρων, π.χ. με τη μη αναγραφή ή απόκρυψη εισοδημάτων από τη φορολογική δήλωση²² και αποτελεί εγκληματική πράξη εναντίον του Κράτους. Κατά κύριο λόγο φοροδιαφυγή διαπράττεται όταν φυσικά ή νομικά πρόσωπα αποκρύπτουν, από τις Φορολογικές Αρχές, μέρος από την φορολογητέα ύλη τους, με αποτέλεσμα μειωμένα φορολογικά έσοδα για το κράτος.

Σύμφωνα με το λεξικό του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α), η οποία ορίζει την φοροδιαφυγή ως έναν όρο που είναι δύσκολο να οριστεί, όμως χρησιμοποιείται γενικά για παράνομες ρυθμίσεις όπου η φορολογική υποχρέωση αποκρύπτεται ή αγνοείται, δηλαδή ο φορολογούμενος

²² Χρυσοβιτισιώτης, Ι. & Σταυρακόπουλος Ι. (2001). *Λεξικό αγγλοελληνικό & ελληνοαγγλικό εμπορικών – τραπεζικών και χρηματοοικονομικών όρων*. 5η έκδ. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

πληρώνει λιγότερο φόρο από ότι νομικά υποχρεούται, αποκρύπτοντας εισόδημα ή πληροφορίες από τις φορολογικές Αρχές.²³

Στην Ελλάδα, σύμφωνα με την ελληνική φορολογική νομοθεσία, αναφορά στην φοροδιαφυγή παρατηρούμαι στο άρθρο 93 του ν.2238/1994²⁴ (παλιού Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος) όπου αδίκημα φοροδιαφυγής διαπράττει:

«α) Όποιος δεν υποβάλλει δηλώσεις ή υποβάλλει ανακριβείς δηλώσεις για φόρους, τέλη ή εισφορές που σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις υποχρεούται να παρακρατεί και να αποδίδει στο Δημόσιο ή για το φόρο προστιθέμενης αξίας ή για το φόρο κύκλου εργασιών ή την ειδική εισφορά ειδών πολυτελείας, εφόσον το συνολικό ποσό των παραπάνω φόρων, τελών και εισφορών που είχε υποχρέωση να δηλώσει και να αποδώσει στο Δημόσιο, από συναλλαγές ή άλλες πράξεις που πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα ενός ημερολογιακού εξαμήνου υπερβαίνει το ποσό των εξακοσίων χιλιάδων (600.000) δραχμών ή το ποσό του ενός εκατομμυρίου (1.000.000) δραχμών για διάστημα ενός ημερολογιακού έτους, β) Όποιος δεν υποβάλλει δήλωση φορολογίας εισοδήματος, εφόσον για το ποσό του εισοδήματος που δεν δηλώθηκε, οφείλεται κύριος φόρος πάνω από τριακόσιες χιλιάδες (300.000) δραχμές, και γ) Όποιος τηρεί ανακριβή βιβλία και στοιχεία του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, εφόσον η ανακρίβεια διαπιστωθεί από τακτικό έλεγχο του οποίου το αποτέλεσμα οριστικοποιήθηκε είτε με διοικητική επίλυση της διαφοράς, είτε λόγω παρόδου άπρακτης της προθεσμίας για άσκηση προσφυγής, είτε με οριστική απόφαση του διοικητικού δικαστηρίου, εφόσον στη χειριστική περίοδο που ελέγχθηκε προκύπτει διαφορά ακαθάριστων εσόδων πάνω από είκοσι τοις εκατό (20%) σε σχέση με αυτά που δηλώθηκαν και πάντως όχι μικρότερη από ένα εκατομμύριο (1.000.000) δραχμές.»

Στην πιο σύγχρονη εκδοχή της, την φοροδιαφυγή την συναντούμε στην Ελληνική Νομοθεσία στο Κεφάλαιο 12 (Εγκλήματα Φοροδιαφυγής – Ποινικές Κυρώσεις) του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ.) ν.4174/2013²⁵ και συγκεκριμένα στο Άρθρο 66, όπου έγκλημα φοροδιαφυγής διαπράττει όποιος αποκρύπτει από τα αρμόδια όργανα της Φορολογικής Διοίκησης φορολογητέα εισοδήματα από οποιαδήποτε πηγή ή περιουσιακά στοιχεία, ιδίως παραλείποντας να υποβάλει δήλωση ή υποβάλλοντας ανακριβή δήλωση ή καταχωρίζοντας στα

²³ OECD - Glossary of Tax Terms, σελ. 10

²⁴ Ν.2238/1994, Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994
<https://www.taxheaven.gr/law/2238/1994>

²⁵ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.
<https://www.taxheaven.gr/law/4174/2013>

λογιστικά αρχεία εικονικές (ολικά ή μερικά) δαπάνες ή επικαλούμενος στη φορολογική δήλωση τέτοιες δαπάνες, ώστε να μην εμφανίζεται φορολογητέα ύλη ή να εμφανίζεται αυτή μειωμένη, προκειμένου με πρόθεση να αποφύγει την πληρωμή φόρου εισοδήματος, ενιαίου φόρου ιδιοκτησίας ακινήτων (ΕΝΦΙΑ) ή ειδικού φόρου ακινήτων (ΕΦΑ).

Επίσης όποιος με σκοπό να αποφύγει την πληρωμή του φόρου προστιθέμενης αξίας, του φόρου κύκλου εργασιών, του φόρου ασφαλίσεων και των παρακρατούμενων και επιρριπτόμενων φόρων, τελών ή εισφορών, δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς, καθώς και όποιος παραπλανά τη Φορολογική Διοίκηση με την παράσταση ψευδών γεγονότων ως αληθινών ή με την αθέμιτη παρασιώπηση ή απόκρυψη αληθινών γεγονότων και δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς ή συμψηφίζει ή εκπίπτει ανακριβώς αυτούς ή λαμβάνει επιστροφή, καθώς και όποιος διακρατεί τέτοιους φόρους, τέλη ή εισφορές, καθώς και όποιος προκειμένου να αποφύγει την πληρωμή φόρου πλοίων δεν αποδίδει ή αποδίδει ανακριβώς στο Δημόσιο το φόρο αυτόν.

Ο Michael G. Allingham και Agnar Sandmo (1972)²⁶ αναφέρουν ότι η απόφαση φορολογικής δήλωσης είναι απόφαση υπό αβεβαιότητα και αυτό γιατί η μη δήλωση του πλήρους εισοδήματος στις φορολογικές Αρχές δεν αποτελεί αυτόματα ποινικό αδίκημα. Όπως αναφέρουν, ο φορολογούμενος έχει την επιλογή μεταξύ δύο κύριων στρατηγικών. Η πρώτη είναι να δηλώσει το πραγματικό του εισόδημα με τον κίνδυνο να ελεγχθεί από τις φορολογικές Αρχές, οπότε και θα χάσει απόδοση (*payoff*), ενώ η δεύτερη να δηλώσει λιγότερο από το πραγματικό εισόδημα. Σε κάθε περίπτωση η επιλογή στρατηγικής του είναι σημαντική (*non-trivial*).

3.3 Αιτίες Φοροδιαφυγής στην Ελλάδα

Οι παράγοντες που οδηγούν τους φορολογούμενους στην φοροδιαφυγή είναι πολλοί και πολυδιάστατοι. Χαρακτηριστικά, οι αιτίες της φοροδιαφυγής μπορεί να είναι

²⁶ Allingham Michael G, Sandmo Agnar (1972), Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis, *Journal of Public Economics* (1972), North - Holland Publishing Company, pp. 323-338

νομοθετικές / πολιτικές, τεχνολογικές, γραφειοκρατικές / οργανωτικές, διαρθρωτικές, πολιτισμικές (φορολογική κουλτούρα).²⁷

Ένας από τους πλέον βασικούς λόγους για τον οποίο οι φορολογούμενοι δεν υπακούν στους φορολογικούς νόμους και φοροδιαφεύγουν είναι η πολυπλοκότητα του συστήματος φορολόγησης.²⁸

Γενικά οι αιτίες που οδηγούν τους Έλληνες πολίτες στην φοροδιαφυγή μπορούν να συνοψιστούν στις εξής:

- ✚ Η πολυνομία του φορολογικού συστήματος.
- ✚ Η πολυπλοκότητα και η δαιδαλώδης γραφειοκρατία στην Ελλάδα.
- ✚ Η ανισομερής κατανομή των φόρων από το κράτος.
- ✚ Η φορολογική κουλτούρα των Ελλήνων φορολογουμένων.
- ✚ Η ύπαρξη μεγάλων συντελεστών φορολόγησης (αύξηση φορολογικού βάρους τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα).
- ✚ Η έλλειψη τεχνολογικών/ οργανωτικών υποδομών από το κράτος.

3.4 Διάκριση Φοροδιαφυγής – Φοροαποφυγής

Η φοροαποφυγή και η φοροδιαφυγή αποτελούν συχνά αντικείμενο σύγχυσης, λόγω της ετυμολογικής τους ομοιότητας, αφορούν όμως αρκετά διαφορετικές έννοιες. Την έννοια της φοροδιαφυγής την εξετάσαμε παραπάνω. Η φοροαποφυγή από την άλλη, δεν αποτελεί ευθεία παράβαση της Φορολογικής Νομοθεσίας (όπως η φοροδιαφυγή), αλλά η οργανωμένη προσπάθεια των φορολογούμενων να εντοπίσουν κενά στους φορολογικούς νόμους, όπου με νόμιμες ενέργειες να τα εκμεταλλευτούν και να μειώσουν τις φορολογικές τους υποχρεώσεις ή να αποφύγουν την καταβολή των οφειλόμενων φόρων.

Για την φοροαποφυγή αναφέρθηκε και ο John Maynard Keynes, αποκαλώντας την ως την «μοναδική πνευματική ενασχόληση που ανταμείβεται».²⁹ Συχνά, οι φορολογούμενοι και έπειτα από την προσεκτική μελέτη της κείμενης φορολογικής

²⁷ διαΝΕΟσις (2016), Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, σελ. 35-51

²⁸ OECD (2013), OECD Economic Surveys: Greece 2013, OECD Publishing, σελ. 78

²⁹ Keynes John Maynard (1936), The General Theory of Employment, Interest, and Money, Harcourt Brace and World, New York.

νομοθεσίας, διαμορφώνουν διάφορα σενάρια από τα οποία στο τέλος θα πρέπει να είναι σε θέση να επιλέξει το πιο ευνοϊκό.³⁰

Από Νομοθετική σκοπιά, αναφορές για την φοροαποφυγή παρατηρούμε στο Άρθρο 38 του Ν. 4174/2013, όπου κατά τον προσδιορισμό του φόρου, η Φορολογική Διοίκηση δεν λαμβάνει υπόψη τυχόν διευθέτηση ή σειρά διευθετήσεων οι οποίες, έχοντας συσταθεί με κύριο σκοπό ή με έναν από τους κύριους σκοπούς την απόκτηση φορολογικού πλεονεκτήματος που ματαιώνει το αντικείμενο ή τον σκοπό των εφαρμοστέων φορολογικών διατάξεων, δεν είναι γνήσιες, συνεκτιμημένων όλων των σχετικών στοιχείων και περιστάσεων.³¹

Σε γενικές γραμμές παρατηρείται ότι τόσο η φοροδιαφυγή όσο και η φοροαποφυγή αν και αποτελούν εκ διαμέτρου διαφορετικές έννοιες, στην πράξη οδηγούν σε έναν κοινό παρονομαστή. Ο κοινός παρονομαστής αυτός δεν είναι άλλος, από την επιθυμία του φορολογούμενου για απαλλαγή φόρου και μείωση της φορολογικής του υποχρέωσης, κάτι το οποίο έχει ως αποτέλεσμα την στέρηση σημαντικών εσόδων από το Δημόσιο.³²

3.5 Συνέπειες Φοροδιαφυγής

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής, όπως είναι φυσικό, προκαλεί αρνητικές συνέπειες οι οποίες έχουν αντίκτυπο τόσο για το ίδιο το κράτος όσο και για την κοινωνία ως σύνολο, επηρεάζοντας σημαντικά τη λειτουργία της οικονομίας, μειώνοντας την αποτελεσματικότητα της και υποθηκεύοντας το μέλλον της.

Από την μία, σε επίπεδο χώρας οι συνέπειες της φοροδιαφυγής αντανακλούν σε μειωμένα φορολογικά έσοδα και πόρους με αποτέλεσμα την περιορισμένη δυνατότητα χρηματοδότησης των δημοσίων δαπανών αλλά και ελέγχου του δημοσίου χρέους. Αυτό έχει ως λογικό επακόλουθο τη στροφή του κράτους σε εναλλακτικούς τρόπους άντλησης εσόδων όπως τα επώδυνα για την πλειοψηφία των Ελλήνων φορολογικά μέτρα που έχουν ληφθεί την τελευταία δεκαετία στην χώρα μας.

³⁰ Τάτσος Ν. (2001). Η παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

³¹ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.

<https://www.taxheaven.gr/law/4174/2013>

³² Kepler Cheuvreux (2014), Tax me if you can: game over – Turning grey areas into red flags for investors, Business Ethics.

Όπως αναφέρει ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης σε έρευνα του το 2011, εάν η Ελλάδα εισέπραττε τον ΦΠΑ, τις ασφαλιστικές εισφορές και το φόρο εισοδήματος με την αποτελεσματικότητα των χωρών του ΟΟΣΑ κατά μέσο όρο, τα φορολογικά έσοδα θα αυξάνονταν σχεδόν κατά 5% του ΑΕΠ.³³

Στην έρευνα του η διαΝΕΟσις³⁴ αναφέρει ότι η Ελλάδα ειδικά ως προς το ΦΠΑ, είναι ένα από τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. που διαχρονικά εμφανίζει το μεγαλύτερο έλλειμμα εισπραξής του. Με τον όρο έλλειμμα ΦΠΑ (VAT Gap) εννοείται ένας δείκτης της αποτελεσματικής εφαρμογής του νομοθετικά ισχύοντος καθεστώτος ΦΠΑ, καθώς υπάρχει μια εκτίμηση της απώλειας φορολογικών εσόδων ΦΠΑ, εξαιτίας της φοροδιαφυγής, της φοροαποφυγής, οποιασδήποτε άλλης φορολογικής απάτης σε σχέση με το ΦΠΑ, καθώς και της αναποτελεσματικότητας των φοροεισπρακτικών και των φοροελεγκτικών μηχανισμών. Ενδεικτικά για το έτος 2012, η Ελλάδα ήταν η πέμπτη κατά σειρά χώρα με το μεγαλύτερο έλλειμμα ΦΠΑ (33,4%), ενώ για το 2013, που το έλλειμμά της παρουσίασε μια μικρή αύξηση, βρέθηκε στην τέταρτη θέση, με ποσοστό 34%.³⁵

Από την άλλη, σε κοινωνικό επίπεδο δημιουργείται ένα αίσθημα αδικίας μεταξύ των κοινωνικών στρωμάτων. Αυτό γίνεται κατά κύριο λόγο λόγω της άνισης κατανομής των φορολογικών βαρών, με αποτέλεσμα τα φυσικά πρόσωπα και οι νομικές οντότητες που έχουν τις ίδιες φοροδοτικές ικανότητες να έχουν διαφορετική φορολογική επιβάρυνση. Παράλληλα δημιουργούνται στρεβλώσεις στην ανταγωνιστικότητα ανάμεσα στις επιχειρήσεις διότι οι αυτές που φοροδιαφεύγουν αποκτούν σημαντικό συγκριτικό πλεονέκτημα καθώς γίνονται πιο ανταγωνιστικές.

3.6 Έννοια του Φορολογικού Ελέγχου

Ο όρος φορολογικός έλεγχος αφορά όλες εκείνες τις ελεγκτικές διαδικασίες και επαληθεύσεις που εκτελούνται από τους ελεγκτές, δηλαδή τα καθ' ύλην αρμόδια όργανα της φορολογικής αρχής, με σκοπό την εξακρίβωση της σωστής εφαρμογής

³³ OECD (2011), OECD Economic Surveys: Greece 2011, OECD Publishing, pp. 15

³⁴ Η διαΝΕΟσις είναι ένας ανεξάρτητος, μη-κερδοσκοπικός οργανισμός έρευνας και ανάλυσης.

³⁵ διαΝΕΟσις, (2016). Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της, σελ. 56

της κείμενης νομοθεσίας και των υποχρεώσεων των φορολογούμενων (φυσικών και νομικών προσώπων).

Επιπλέον, ενέχει και την έννοια της επαλήθευσης της ορθής μεταφοράς των δεδομένων στις υποβληθείσες δηλώσεις και την απόδοση των οφειλόμενων φόρων προς το Δημόσιο.³⁶

Σε μια έρευνα του Ινστιτούτου Έρευνας και Πολιτικής «διαΝΕΟσις» το 2016³⁷ παρατηρήθηκε ότι τα έσοδα που χάθηκαν λόγω της φοροδιαφυγής προσωπικού εισοδήματος κυμαίνονται από 1,9% έως 4,7% του ετήσιου ΑΕΠ. Ένα επιπλέον 3,5% του ΑΕΠ εκτιμάται ότι θα χαθεί λόγω απάτης φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ). Οι απώλειες από το αλκοόλ, τον καπνό και το λαθρεμπόριο καυσίμων ανέρχονται σε περίπου 0,5% του ΑΕΠ. Για νομικά πρόσωπα, τα έσοδα που χάνονται από τη φοροδιαφυγή και τη φοροαποφυγή εκτιμάται σε περίπου 0,15% του ΑΕΠ. Κατά συνέπεια, η κλίμακα της φοροδιαφυγής στην Ελλάδα μπορεί να προσδιοριστεί σχετικά με ασφάλεια μεταξύ του 6% και 9% του ΑΕΠ, που ανέρχεται σε περίπου 11 έως 16 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα παραπάνω δεδομένα, ενισχύεται η ανάγκη για έναν πιο ισχυρό και αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο.

3.7 Σκοπός του Φορολογικού Ελέγχου

Ο περιορισμός της φοροδιαφυγής συνδέεται άμεσα με την προσπάθεια να αντιμετωπιστεί αποτελεσματικά το φαινόμενο της μη τήρησης των νόμων, της συχνής αλλαγής φορολογικών διατάξεων και της μη ύπαρξης ενός σταθερού και διαχρονικά δίκαιου φορολογικού συστήματος.³⁸

Ο σκοπός του φορολογικού ελέγχου αφορά:

- ✚ Τον έλεγχο της τήρησης, από μεριάς φορολογουμένων, της κείμενης νομοθεσίας και των φορολογικών διατάξεων,

³⁶ Νεγκάκης Χ. Ι. και Ταχυνάκης Π. Δ. (2017) Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη, σελ. 315

³⁷ διαΝΕΟσις, (2016). Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της.

³⁸ Νεγκάκης Χ. Ι. και Ταχυνάκης Π. Δ. (2017), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη, σελ. 41

- ✚ Την διαπίστωση της ειλικρίνειας ή μη των λογιστικών βιβλίων και στοιχείων με βάση τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (ΕΛΠ),
- ✚ Την επαλήθευση της ορθής μεταφοράς των δεδομένων στις υποβληθείσες φορολογικές δηλώσεις και την απόδοση των οφειλόμενων φόρων προς το κράτος,
- ✚ Τον έλεγχο για τυχόν μη αναγραφή ή απόκρυψη εισοδημάτων των φορολογούμενων.

Επιπρόσθετα, αρμοδιότητα του φορολογικού ελεγκτή είναι³⁹:

- ✚ Να εξετάσει τα τηρούμενα βιβλία της ελεγχόμενης εταιρία και να διαπιστώσει ότι όλες οι λογιστικές εγγραφές στηρίζονται σε νόμιμα παραστατικά στοιχεία,
- ✚ Να διαπιστώσει εάν η επιχειρηματική δραστηριότητα της εταιρίας εμφανίζεται στα τηρούμενα βιβλία, τα οποία εμφανίζονται ως επαρκή και ακριβή ή ανεπαρκή και ανακριβή, εξαιτίας ελλείψεων,
- ✚ Να ελέγξει τον ορθό υπολογισμό του λογιστικού αποτελέσματος και κατά συνέπεια του φορολογητέου,
- ✚ Να ελέγξει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων της εταιρίας.

Κάθε κράτος έχει ανάγκη από έναν ορθό, αμερόληπτο και αποτελεσματικό φορολογικό έλεγχο στην προσπάθεια της για πάταξη παράνομων φαινομένων, όπως αυτό της φοροδιαφυγής και των διαφόρων οικονομικών- φορολογικών εγκλημάτων. Αυτό γίνεται κατά κύριο λόγο διότι ένας αποτελεσματικός φορολογικός έλεγχος οδηγεί στην αύξηση των Δημοσίων Εσόδων, η έλλειψη των οποίων αποτελεί τροχοπέδη στην σωστή εφαρμογή δημοσιονομικής πολιτικής. Επιπλέον συμβάλλει στην επιτάχυνση του ρυθμού της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας καθώς επίσης και στην δίκαιη κατανομή των φορολογικών βαρών μεταξύ των πολιτών, κάτι το οποίο ενισχύει το αίσθημα δικαιοσύνης τους, αποτρέποντας τους προληπτικά στην πραγματοποίηση παραβάσεων.⁴⁰

³⁹ Νεγκάκης Χ. Ι. και Ταχυνάκης Π. Δ. (2017), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, σελ. 40-41

⁴⁰ Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χ. (2006), Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Σημειώσεις Σεμιναρίου, σελ. 2 www.epimetol.gr/aitniainimages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf.

3.8 Διάκριση Φορολογικών Ελέγχων

Οι φορολογικοί έλεγχοι, όπως ακριβώς αυτό αναγράφεται στην παράγραφο 2 του άρθρου 23 του ν.4174/2013 (ΦΕΚ Α' 170/26-07-2013), είναι δυνατόν να γίνονται είτε με τη μορφή φορολογικού ελέγχου από τα γραφεία της Φορολογικής Διοίκησης ή του επιτόπιου φορολογικού ελέγχου.

Αρχικά, όπως αναφέρει το παραπάνω άρθρο του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, η Φορολογική Διοίκηση έχει την εξουσία να επαληθεύει, να ελέγχει και να διασταυρώνει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εκ μέρους του φορολογούμενου, την ακρίβεια των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλονται σε αυτήν και να επιβεβαιώνει τον υπολογισμό και την καταβολή του οφειλόμενου φόρου, διενεργώντας έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά στοιχεία και στοιχεία γνωστοποιήσεων και παρόμοιες πληροφορίες, θέτοντας ερωτήσεις στον φορολογούμενο και σε τρίτα πρόσωπα, ερευνώντας εγκαταστάσεις και μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα με τις διαδικασίες και χρησιμοποιώντας μεθόδους που προβλέπονται στον Κώδικα.

Η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να εκτελεί τον φορολογικό έλεγχο από τα γραφεία της με βάση τις οικονομικές καταστάσεις, τις φορολογικές δηλώσεις και υπόλοιπα έγγραφα που υποβάλλει ο φορολογούμενος, καθώς και έγγραφα και πληροφορίες που έχει στην κατοχή της από τρίτους ή με βάση τα λογιστικά βιβλία και αρχεία που προσκομίζονται από τον φορολογούμενο, κατόπιν σχετικού εγγράφου της Φορολογικής Διοίκησης.

Επιπλέον, η απόφαση της Φορολογικής Διοίκησης για τη διενέργεια πλήρους επιτόπιου φορολογικού ελέγχου πρέπει να κοινοποιείται στο φορολογούμενο με προηγούμενη έγγραφη ειδοποίηση. Κάθε άλλος επιτόπιος φορολογικός έλεγχος είναι δυνατόν να διενεργείται χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση. Σημειώνεται επίσης ότι είναι δυνατόν ύστερα από πράξη του Διοικητή Α.Α.Δ.Ε. να διενεργείται πλήρης επιτόπιος φορολογικός έλεγχος χωρίς προηγούμενη ειδοποίηση, σε περιπτώσεις που υπάρχουν ενδείξεις ότι έχει διαπραχθεί φοροδιαφυγή.⁴¹

Τα είδη των φορολογικών ελέγχων είναι δύο και μπορεί να είναι:

⁴¹ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.
<https://www.taxheaven.gr/law/4174/2013>

- ✚ Πλήρης έλεγχος, όπου δηλαδή διενεργείται έλεγχος για όλες τις φορολογίες και τα φορολογικά αντικείμενα καθώς και για τις εισφορές και τα τέλη, ο οποίος είναι και οριστικός,
- ✚ Μερικός έλεγχος, ο οποίος δεν συγκεντρώνει τα παραπάνω στοιχεία του πλήρη ελέγχου.

Επιπρόσθετα, οι φορολογικοί έλεγχοι μπορούν να διακριθούν σύμφωνα με τους Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χ. (2006)⁴², ανάλογα με το περιεχόμενό τους σε προληπτικούς, προσωρινούς και τακτικούς. Οι προληπτικοί φορολογικοί έλεγχοι στοχεύουν στην εξακρίβωση της τήρησης των διατάξεων του Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (ΚΒΣ)⁴³, τη διαπίστωση εκπλήρωσης των ληξιπρόθεσμων φορολογικών υποχρεώσεων ως προς τον Φόρο Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ), Φόρο Μισθωτών Υπηρεσιών και άλλους παρακρατηθέντες φόρους, καθώς επίσης, μέσω της αιφνίδιας παρουσίας των ελεγκτών στην προληπτική αποτροπή πραγματοποίησης παραβάσεων. Ένας προληπτικός φορολογικός έλεγχος θα πρέπει να εφαρμόζεται χωρίς χρονοτριβές, να είναι περιεκτικός και ουσιαστικός.

Οι προσωρινοί φορολογικοί έλεγχοι που έχουν σκοπό τον καταλογισμό των φόρων, τελών κ.λπ. μετά τη διαπίστωση της μη εκπλήρωσης φορολογικών υποχρεώσεων που λήγουν ή της διαπίστωσης εκπλήρωσης ορισμένων εκ των φορολογικών υποχρεώσεων, στις περιπτώσεις που δεν είναι αναγκαίος ο τακτικός φορολογικός έλεγχος ή δεν είναι εφικτός κατά τη δεδομένη χρονική στιγμή. Ο προσωρινός φορολογικός έλεγχος ενέχει τόσο στοιχεία προληπτικού όσο και τακτικού ελέγχου και μέσω της εφαρμογής του, παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης προσωρινών φύλλων ελέγχου.

Τέλος, οι τακτικοί φορολογικοί έλεγχοι, οι οποίοι διενεργούνταν σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 66 του Ν. 2238/1994 (παλιός Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος) έπρεπε να ήταν εμπειριστατωμένοι, πλήρης και οριστικοί, στοχεύοντας στον πλήρη έλεγχο όλων των φορολογικών αντικειμένων και υποχρεώσεων μιας επιχείρησης.

⁴² Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χ. (2006), Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Σημειώσεις Σεμιναρίου, σελ. 2-3 www.epimetol.gr/aitniainimages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf.

⁴³ Ο οποίος καταργήθηκε με την παράγραφο Ε1 του ν.4093/2012 (ΦΕΚ 222 Α'/12.11.2012) και αντικαταστάθηκε με τον ΚΦΑΣ (Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών).

3.9 Όργανα του Φορολογικού Ελέγχου

Η διαδικασία του φορολογικού ελέγχου διενεργείται από φορολογικούς ελεγκτές που αποβλέπουν⁴⁴ στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, καθώς και στον επανέλεγχο των φορολογικών υποχρεώσεων των φορολογούμενων.

Στην Ελλάδα, υπεύθυνοι για την εκτέλεση του φορολογικού ελέγχου είναι τα αρμόδια όργανα της Α.Α.Δ.Ε. (Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων), τα οποία είναι⁴⁵:

- ✚ Οι Δημόσιες Οικονομικές Υπηρεσίες (Δ.Ο.Υ.), με αρμοδιότητα τον έλεγχο των φορολογουμένων, φυσικών και νομικών προσώπων, ανάλογα με το ύψος των ακαθάριστων εσόδων ή αμοιβών τους. Όπως έχει ορίσει η Α.Α.Δ.Ε, υπάρχουν οι Δ.Ο.Υ. Αθήνας - Πειραιά και Προαστίων, η Δ.Ο.Υ. Θεσσαλονίκης, η Δ.Ο.Υ. Πάτρας και η Δ.Ο.Υ. στους Δήμους (όπως συγκροτήθηκαν με το Ν. 3852/2010) και εκτελούν έλεγχο ανάλογα με την χωρική τους αρμοδιότητα την οποία και οριοθετεί,
- ✚ Το Σώμα Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Σ.Δ.Ο.Ε), το οποίο αποσκοπεί στην έρευνα, τον εντοπισμό και τη καταστολή οικονομικών παραβάσεων ιδιαίτερης βαρύτητας και σημασίας, στον προληπτικό έλεγχο της εφαρμογής των διατάξεων της φορολογικής νομοθεσίας, καθώς επίσης και στον προσωρινό φορολογικό έλεγχο,
- ✚ Η Διεύθυνση Ερευνών Οικονομικού Εγκλήματος (ΔΕΟΕ) της οποίας η σύσταση έγινε με το νόμο 4512/2018 - άρθρα 381-394 (ΦΕΚ Α 5/17-1-2018) και υπάγεται στο υπουργείο οικονομικών,
- ✚ Η Διεύθυνση Οικονομικής Αστυνομίας (Δ.Ο.Α.), η οποία σύμφωνα με το άρθρο 24 του Ν. 4249/2014, έχει ως αποστολή την πρόληψη, έρευνα και καταστολή οικονομικών εγκλημάτων που πραγματοποιήθηκαν σε βάρος των οικονομικών συμφερόντων του Δημοσίου και της εθνικής οικονομίας

⁴⁴ Σκόρδου Β.(1987), Φοροτεχνική Ελεγκτική των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιχειρήσεων, Αθήνα, σελ. 37

⁴⁵ Η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων (Γ.Γ.Δ.Ε.) ήταν κομμάτι του οργανογράμματος του Υπουργείου Οικονομικών έως το 2016, όπου και καταργήθηκε και δεν μπορεί να συμπεριληφθεί στους φορολογικούς ελεγκτικούς μηχανισμούς.

γενικότερα και εμφανίζουν τα χαρακτηριστικά του οργανωμένου εγκλήματος, καθώς και την έρευνα, πρόληψη και καταστολή της αδήλωτης και της ανασφάλιστης εργασίας και της εισφοροδιαφυγής,

- ✚ Η Υπηρεσία Ερευνών και Διασφάλισης Δημοσίων Εσόδων (Υ.Ε.Δ.Δ.Ε.), η οποία έχει πρόσβαση και λαμβάνει οποιαδήποτε πληροφορία ή στοιχείο που αφορά ή σχετίζεται με την άσκηση του έργου και της αποστολής της, ύστερα από σχετική υπηρεσιακή εντολή, μη υποκείμενη σε περιορισμούς διατάξεων περί απορρήτου, υποχρεούμενη, όμως, στην τήρηση των διατάξεων περί εχεμύθειας,
- ✚ Το Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.), το οποίο έχει ως επιχειρησιακούς στόχους: (α) την πάταξη της φοροδιαφυγής και της φοροαποφυγής, (β) την αποτελεσματική είσπραξη των εσόδων, που αφορούν στις μεγάλες επιχειρήσεις όλης της Επικράτειας, για τα έσοδα που προέρχονται από τους ελέγχους του Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ., με την εφαρμογή βελτιωμένων διαδικασιών ελέγχου και είσπραξης αυτών, και (γ) την συμβολή στην βελτίωση της φορολογικής συμμόρφωσης των μεγάλων επιχειρήσεων. Το Κέντρο Ελέγχου Μεγάλων Επιχειρήσεων (Κ.Ε.ΜΕ.ΕΠ.) έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στις διατάξεις της παραγράφου 2 του άρθρου 34 του ν. 4141/2013 (Α'81)⁴⁶ και το
- ✚ Το Κέντρο Ελέγχου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου (Κ.Ε.ΦΟ.ΜΕ.Π.), με αρμοδιότητα τον έλεγχο φορολογουμένων φυσικών προσώπων, όλης της επικράτειας, οι οποίοι διαθέτουν μεγάλη ακίνητη περιουσία (περιουσιακά στοιχεία), πραγματοποιούν υψηλές δαπάνες διαβίωσης ή έχουν αποστείλει χρηματικά εμβάσματα στο εξωτερικό. Επιπλέον, για τον έλεγχο προσώπων που βρίσκονται σε λίστες όπως την «λίστα Λαγκάρντ», την «λίστα Ρηνανίας – Βεστφαλίας» και την «λίστα Μπόργιανς» (καταθέτες της UBS), αλλά και προσώπων με παράνομη κατοχή σκαφών με ξένες σημαίες.

⁴⁶ Ν. 4141/2013, Επενδυτικά εργαλεία ανάπτυξης, παροχή πιστώσεων και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ Α 81/05-04-2013)

- ✚ Οι εξωτερικοί ελεγκτές (Ορκωτοί ελεγκτές – λογιστές), που είναι υπεύθυνοι για την έκδοση του φορολογικού πιστοποιητικού.

Τέλος, ο φορολογικός ελεγκτής απαιτείται, μεταξύ άλλων, να διαθέτει όπως αναφέρει και ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας της Διεθνούς Ομοσπονδίας Λογιστών (International Federation of Accountants – IFAC)⁴⁷:

- ✚ Γνώση της ισχύουσας φορολογικής νομοθεσίας και νομολογίας,
- ✚ Λογιστική κατάρτιση και εκπαίδευση,
- ✚ Εξειδίκευση στα οικονομικά,
- ✚ Εμπιστευτικότητα και εχεμύθεια (confidentiality),
- ✚ Αντικειμενικότητα (objectivity),
- ✚ Ακεραιότητα (integrity), χαρακτήρα και ήθος,
- ✚ Αντίληψη, παρατηρητικότητα, μεθοδικότητα, υπομονή-επιμονή,
- ✚ Γνώσεις λογιστικών πληροφοριακών συστημάτων,
- ✚ Ικανότητα ορθής χρήσης γραπτού και προφορικού λόγου και
- ✚ Ένα ελάχιστο επίπεδο νομικών γνώσεων (Εμπορικού και Αστικού Δικαίου), ώστε να μπορεί να κατανοήσει και να εφαρμόσει τις διατάξεις της νομοθεσίας.⁴⁸

3.10 Νομοθετικό Πλαίσιο Φορολογικού Ελέγχου

Στην Ελλάδα νομοθετικά η διενέργεια του φορολογικού ελέγχου προβλεπόταν για αρκετά χρόνια από τον ν.2238/1994 (ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994), δηλαδή τον παλιό Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, με ισχύ για εισοδήματα μέχρι 31.12.2013. Ο νόμος αυτός προέβλεπε την επιβολή φόρου στο συνολικό καθαρό εισόδημα των φυσικών προσώπων, νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που προέκυπτε είτε στην ημεδαπή είτε στην αλλοδαπή και που τηρούσαν τον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ. Νόμος Π.Δ. 186/1992).

⁴⁷ Νεγκάκης Χ. Ι., Ταχυνάκης Π. Δ. (2017), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία, σελ. 41, 54-55

⁴⁸ Καζαντζής Χ. (2006), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις Business Plus Α.Ε., σελ. 99

Στην προσπάθεια εκσυγχρονισμού και απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, προς την κατεύθυνση της αντιμετώπισης με έναν πιο αποτελεσματικό τρόπο των φαινομένων της φοροδιαφυγής και των διαφόρων παράνομων φορολογικών εγκλημάτων, ο ν.2238/2013 αντικαταστάθηκε από τον ν.4172/2013 «Φορολογία Εισοδήματος» και τον 4174/2013 "Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας" (Κ.Φ.Δ.) με ισχύ από 01.01.2014. Επιπλέον αντικαταστάθηκε, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4093/2013, ο Κώδικας Βιβλίων και Στοιχείων (Κ.Β.Σ) με την υιοθέτηση του Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.)

Οι αλλαγές αυτές στην νομοθεσία, στοχεύουν στην ενίσχυση και την θωράκιση των εξουσιών της φορολογικής διοίκησης, στην αύξηση της αποτελεσματικότητας του φορολογικού ελέγχου μειώνοντας τις πιθανότητες και τις ευκαιρίες για φοροδιαφυγή από μεριάς φορολογουμένων.

Στα άρθρα 23 έως 29 του ν.4174/2013, Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ.), περιγράφονται οι εξουσίες της φορολογικής διοίκησης και η διαδικασία διενέργειας των φορολογικών ελέγχων.

3.10.1 Εξουσίες Φορολογικής Διοίκησης

Όπως ορίζει το άρθρο 23 του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας παρέχεται στη Φορολογική Διοίκηση η εξουσία να επαληθεύει, να ελέγχει και να διασταυρώνει την εκπλήρωση των φορολογικών υποχρεώσεων εκ μέρους του φορολογούμενου, την ακρίβεια των φορολογικών δηλώσεων που υποβάλλονται σε αυτήν και να επιβεβαιώνει τον υπολογισμό και την καταβολή του οφειλόμενου φόρου. Δύναται να διενεργήσει έλεγχο σε έγγραφα, λογιστικά στοιχεία, βιβλία και στοιχεία γνωστοποιήσεων και παρόμοιες πληροφορίες, να θέτει ερωτήσεις απευθείας στον φορολογούμενο ή και σε τρίτα πρόσωπα του περιβάλλοντος του, να ερευνά τις εγκαταστάσεις και τα μέσα μεταφοράς που χρησιμοποιούνται για τη διενέργεια επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, σύμφωνα πάντα με τις διαδικασίες και χρησιμοποιώντας τις μεθόδους που προβλέπονται στον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας.

Επιπλέον, σύμφωνα με το ίδιο άρθρο, ο Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων (Α.Α.Δ.Ε.) μπορεί με απόφασή του να ορίζει ειδικό τρόπο

διενέργειας των ελέγχων, ενδεδειγμένες ελεγκτικές επαληθεύσεις, για ορισμένες ή και για όλες τις κατηγορίες των υπόχρεων, ανάλογα και με το αντικείμενο δραστηριότητας και το ύψος των οικονομικών δεδομένων.

Στο άρθρο 24 του Κ.Φ.Δ. σημειώνεται η δυνατότητα της Φορολογικής Διοίκησης να έχει πρόσβαση σε αντίγραφα των βιβλίων και στοιχείων, τα οποία ο φορολογούμενος παρέχει ως γνήσια και ότι αντιπροσωπεύουν ακριβή αντίγραφα. Στην περίπτωση όπου ο φορολογούμενος δεν τα αναγνωρίζει ως τέτοια ο οριζόμενος από τη Φορολογική Διοίκηση υπάλληλος προβαίνει σε σχετική επισημείωση επί των εγγράφων. Επιπλέον, αν τα έγγραφα του φορολογούμενου τηρούνται σε ηλεκτρονική μορφή, ο αρμόδιος υπάλληλος δεν χάνει τις πιο πάνω εξουσίες, έχοντας δικαίωμα πρόσβασης ανεξάρτητα από τον τρόπο αποθήκευσης ή την μορφή των αρχείων. Αναφέρεται επίσης το δικαίωμα του οριζόμενου υπαλλήλου της Φορολογικής Αρχής να κατασχέσει οποιαδήποτε αρχεία, βιβλία ή λογιστικά στοιχεία προκειμένου να διασφαλισθεί η αποδεικτική αξία αυτών.

Στο άρθρο 25 αναφέρεται ότι πριν την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου είναι αναγκαστική η επίδειξη του δελτίου αστυνομικής ταυτότητάς του οριζόμενου από τη Φορολογική Διοίκηση υπαλλήλου, καθώς επίσης και η επίδειξη της εντολής διενέργειας του φορολογικού ελέγχου από τον Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων.

Ο επιτόπιος φορολογικός έλεγχος διενεργείται στις εγκαταστάσεις του φορολογούμενου κατά το επίσημο ωράριο εργασίας της Φορολογικής Διοίκησης και μπορεί να παρατείνεται μέχρι την ολοκλήρωσή του. Ο επιτόπιος έλεγχος γίνεται και εκτός του επίσημου ωραρίου εργασίας εφόσον απαιτείται από το είδος των δραστηριοτήτων του φορολογούμενου. Η διάρκεια του μπορεί να παραταθεί μόνο μια φορά για έξι μήνες. Τέλος, ο αρμόδιος υπάλληλος της Φορολογικής Διοίκησης μπορεί οποιαδήποτε στιγμή, εφόσον το κρίνει απαραίτητο, να ζητήσει τη συνδρομή των οργάνων της Ελληνικής Αστυνομίας για τη διενέργεια του φορολογικού ελέγχου.⁴⁹

⁴⁹ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.
<https://www.taxheaven.gr/law/4174/2013>

3.10.2 Επιλογή Υποθέσεων Προς Έλεγχο

Με βάση τις διατάξεις του άρθρου 26 του ν.4174/2013 (Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας) γίνεται η επιλογή των υποθέσεων στις οποίες θα εφαρμοστεί ο φορολογικός έλεγχος.

Συγκεκριμένα αναφέρεται ότι «οι υποθέσεις που ελέγχονται κατά προτεραιότητα, επιλέγονται με απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου, στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές πληροφόρησης ή, εξαιρετικά, με βάση άλλα κριτήρια, τα οποία καθορίζονται από τον Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων και δεν δημοσιοποιούνται».

Γίνεται επίσης καθορισμός του αριθμού των μερικών ή και πλήρων ελέγχων που θα διενεργούνται εντός του επόμενου έτους κατά προτεραιότητα, με βάση κριτήρια ανάλυσης κινδύνου, στοιχεία από εσωτερικές και εξωτερικές πηγές πληροφόρησης ή με βάση άλλα κριτήρια.

Σύμφωνα με την παράγραφο 6 του άρθρου 37 του ν. 4141/2013 με την οποία αντικαταστάθηκε το άρθρο 80 του ν.3842/2010 (*Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις, Φόρος Ακίνητης Περιουσίας*), η επιλογή των υποθέσεων καθώς και των ετών που θα ελεγχθούν γίνεται με τη χρησιμοποίηση μεθόδων ανάλυσης κινδύνου, οι οποίες βασίζονται:

- α) Σε ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως τη νομική μορφή, την κατηγορία των τηρουμένων βιβλίων, τον κλάδο ή τομέα δραστηριότητας, ανάλογα με την επικινδυνότητα και παραβατικότητα αυτού, την ύπαρξη παραβάσεων και παραλείψεων των διατάξεων της φορολογικής και τελωνειακής νομοθεσίας, ανάλογα με το είδος, τη βαρύτητα και τη συχνότητα εμφάνισής τους, την ύπαρξη στοιχείων από διασταυρώσεις του πληροφοριακού συστήματος ή από ελέγχους σε τρίτους υπόχρεους ή από τρίτες πηγές για απόκρυψη φορολογητέας ύλης ή διάπραξη φορολογικών αδικημάτων και την εν γένει φορολογική εικόνα και συμπεριφορά των υπόχρεων,
- β) Σε οικονομικά δεδομένα, όπως ακαθάριστα έσοδα, δαπάνες, καθαρά κέρδη ή ζημιές, συντελεστές μικτού και καθαρού κέρδους, δεδομένα από δηλώσεις άμεσης και έμμεσης φορολογίας, καθώς και διαθέσιμα στοιχεία από βάσεις

δεδομένων, στατιστική ανάλυση, εφαρμογή τεχνικών εξόρυξης δεδομένων και άλλες πηγές πληροφοριών,

γ) Σε χωροταξικά και χρονικά δεδομένα, όπως τόπος παραγωγής και διακίνησης, εποχιακές δραστηριότητες και τοπικές ιδιαιτερότητες.⁵⁰

3.10.3 Εντολή Ελέγχου

Για την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, είναι απαραίτητη εκτός από την επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας του φορολογικού ελεγκτή και της εντολής ελέγχου του προϊσταμένου της αρμόδιας ελεγκτικής υπηρεσίας (διοικητή Α.Α.Δ.Ε.).

Η εντολή αυτή, του φορολογικού ελέγχου, επέρχεται από τον προϊστάμενο της υπηρεσίας που θα διενεργήσει τον έλεγχο ύστερα από εξουσιοδότηση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. (ή από εξουσιοδοτημένα από αυτόν όργανα της Φορολογικής Διοίκησης),

δεν δημοσιεύεται και πρέπει να περιλαμβάνει τουλάχιστον τα εξής:

- α) τον αριθμό και την ημερομηνία της εντολής,
- β) το ονοματεπώνυμο του υπαλλήλου ή των υπαλλήλων στους οποίους, έχει ανατεθεί ο φορολογικός έλεγχος,
- γ) το ονοματεπώνυμο ή την επωνυμία, τη διεύθυνση και τον αριθμό φορολογικού μητρώου του φορολογούμενου, αν αυτός έχει αποδοθεί στον φορολογούμενο,
- δ) τη φορολογική περίοδο ή υπόθεση και το είδος φορολογίας που αφορά ο φορολογικός έλεγχος,
- ε) τη διάρκεια του φορολογικού ελέγχου, και
- στ) το χαρακτηρισμό «πλήρης» ή «μερικός» έλεγχος, κατά περίπτωση.⁵¹

⁵⁰ Ν.4141/2013, Επενδυτικά εργαλεία ανάπτυξης, παροχή πιστώσεων και άλλες διατάξεις, (ΦΕΚ Α' 81/05-04-2013).

⁵¹ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.

3.10.4 Προγράμματα Ελέγχου και Φορολογικό Πιστοποιητικό

Η θέσπιση του θεσμού του φορολογικού πιστοποιητικού αποτέλεσε σημαντικό βήμα στην ανακατεύθυνση και εξέλιξη του φορολογικού ελέγχου, ώστε να υπάρξει εκσυγχρονισμός και διαφάνεια κατά την διενέργειάς τους.

Αρχικά, με τον ν. 3842/2010 (άρθρο 17 παρ. 3 που τροποποίησε το άρθρο 82 παρ. 5 του Ν. 2238/1994) θεσπίστηκε για πρώτη φορά η υποχρέωση των εταιρειών που ελέγχονται από ορκωτούς ελεγκτές να εκδίδουν φορολογικό πιστοποιητικό για τις Ανώνυμες Εταιρείες (Α.Ε.) και τις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε) οι οποίες υπάγονται σε υποχρεωτικό έλεγχο ορκωτών ελεγκτών.⁵²

Πλέον, το ετήσιο φορολογικό πιστοποιητικό, προβλέπεται στο άρθρο 65Α του ν. 4174/2013, αφορά τις Ανώνυμες Εταιρείες, τις Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης τις Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (Ι.Κ.Ε.), καθώς και σε υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων, των οποίων οι ετήσιες οικονομικές καταστάσεις υπόκεινται σε υποχρεωτικό έλεγχο από νόμιμους ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία που είναι εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο και εκδίδεται μετά από έλεγχο για την εφαρμογή των φορολογικών διατάξεων που διενεργείται από τα παραπάνω πρόσωπα και ελεγκτικά γραφεία. Το ετήσιο φορολογικό πιστοποιητικό από το έτος 2016 και μετά είναι προαιρετικό.

Το φορολογικό πιστοποιητικό, ως προς το περιεχόμενό του, αναφέρει λεπτομερώς όλα εκείνα τα στοιχεία που προέκυψαν από την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου, όπως φορολογικές παραβάσεις, μη απόδοση ή ανακριβής απόδοση φόρου. Επιπλέον, διακρίνεται σε δύο τμήματα, στην « Έκθεση Φορολογικής Συμμόρφωσης» και στο «Προσάρτημα των αναλυτικών πληροφοριακών στοιχείων».

Η έκθεση φορολογικής συμμόρφωσης συντάσσεται σύμφωνα με τα υποδείγματα που περιλαμβάνονται στο Παράρτημα Ι της ΠΟΛ. 1124/2015, διέπεται από το πλαίσιο που προβλέπεται από το Διεθνές Πρότυπο Εργασιών Διασφάλισης (ΔΠΕΔ) 3000, « Έργα Διασφάλισης πέραν ελέγχου ή Επισκόπησης Ιστορικής Οικονομικής Πληροφόρησης» και καλύπτει όλα τα αντικείμενα που προβλέπονται από το ελεγκτικό πρόγραμμα που περιλαμβάνεται στο Παράρτημα ΙΙΙ της ίδιας ΠΟΛ. Το Προσάρτημα των αναλυτικών πληροφοριακών στοιχείων περιλαμβάνει

⁵² Ν.3842/2010, Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις (Φόρος Ακίνητης Περιουσίας), ΦΕΚ Α' 58/23-04-2010.

πληροφορίες για την ελεγχόμενη εταιρεία, ανάλυση των ευρημάτων του ελέγχου, βεβαίωση ότι τα δεδομένα του ελέγχου τέθηκαν εγγράφως υπόψη της επιχείρησης και αυτή διατύπωσε εγγράφως τις παρατηρήσεις της και στην περίπτωση εντοπισμού παραβάσεων, τις απόψεις της διοίκησης της εταιρείας και του λογιστή φοροτεχνικού που υπογράφει τις φορολογικές καταστάσεις.⁵³

Τα προγράμματα ελέγχου για τις επιχειρήσεις που τηρούν απλογραφικά βιβλία εφαρμόζονται με βάση την ΠΟΛ. 1293/2019 (ΦΕΚ Β' 3085/31-07-2019), ενώ για τις εταιρίες που τηρούν διπλογραφικά βιβλία (ν.4308/2014 Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα) εφαρμόζονται οι διατάξεις του παραρτήματος ΙΙΙ της ΠΟΛ 1124/2015, για φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά. Τα προγράμματα ελέγχου τροποποιούνται ή συμπληρώνονται από τον ελεγκτή βάσει και των δεδομένων της κάθε υπόθεσης, με έγκριση των προϊσταμένων του.⁵⁴

Τα προγράμματα ελέγχου διακρίνονται σε:

- ✚ Γενικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις, όπου είναι υποχρεωτικές και πέραν του φορολογικού έτους που αφορά η εντολή ελέγχου, ελέγχεται υποχρεωτικά η εκπλήρωση των τρεχουσών φορολογικών υποχρεώσεων των παρακρατούμενων και λοιπών φόρων. Γίνεται έλεγχος στα έγγραφα σύστασης ή νομιμοποίησης, έλεγχος αξιοποίησης στοιχείων του Γενικού Μητρώου Εμπορικών Επιχειρήσεων (Γ.Ε.Μ.Η.), έλεγχος στα λογιστικά αρχεία (βιβλία και στοιχεία), έλεγχος των συναλλαγών μέσω διασταυρώσεων και έλεγχος εσόδων, αγορών και δαπανών,

- ✚ Ειδικές Ελεγκτικές Επαληθεύσεις, οι οποίες είναι υποχρεωτικές και εστιάζουν στον έλεγχο συναλλαγών μέσω διαδικτύου, στον έλεγχο μεταξύ συνδεδεμένων επιχειρήσεων, στον έλεγχο για πλαστά, εικονικά ή νοθευμένα στοιχεία, στην επαλήθευση της διενέργειας εξ αποστάσεως πωλήσεων αγαθών ή παρεχόμενων υπηρεσιών, στον έλεγχο ταμείου, αποθήκης, απογραφής, αποτίμησης αποθεμάτων, κόστους παραγωγής, καθώς και στον έλεγχο όλων

⁵³ ΠΟΛ.1124/18.6.2015, Καθορισμός της διαδικασίας εφαρμογής των διατάξεων του άρθρου 65Α του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Ν. 4174/2013, Φ.Ε.Κ. 170Α'), σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό που εκδίδεται από Νόμιμους Ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του Ν. 3693/2008 (Φ.Ε.Κ. 174Α').

⁵⁴ Α.1293/2019, Πρόγραμμα ελέγχου προσώπων που τηρούν απλογραφικά βιβλία, για φορολογικά έτη που αρχίζουν από την 1η Ιανουαρίου 2014 και μετά, ΦΕΚ Β' 3085/31-07-2019

των φορολογικών αντικειμένων όπως του εισοδήματος, ΦΠΑ, παρακρατούμενων φόρων, χαρτοσήμου, φόρου ακινήτων.

3.10.5 Αποτελέσματα Φορολογικού Ελέγχου – Έκθεση Ελέγχου

Σύμφωνα με το άρθρο 28 του ν.4174/2013, η Φορολογική Διοίκηση προβαίνει στην εξαγωγή των αποτελεσμάτων του φορολογικού ελέγχου, με απόφαση του διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων ο οποίος είναι υπεύθυνος για τις διαδικασίες εφαρμογής του συγκεκριμένου άρθρου.

Αρχικά, η Φορολογική Διοίκηση κοινοποιεί εγγράφως στο φορολογούμενο σημείωμα διαπιστώσεων με τα αποτελέσματα του φορολογικού ελέγχου και τον προσωρινό διορθωτικό προσδιορισμό φόρου ο οποίος πρέπει να είναι πλήρως αιτιολογημένος. Ο φορολογούμενος έχει τη δυνατότητα να διατυπώσει εγγράφως τις απόψεις και τις ενστάσεις του σχετικά με τον προσωρινό διορθωτικό προσδιορισμό φόρου εντός ενός εύλογου χρονικού διαστήματος (είκοσι ημερών) από την κοινοποίηση της έγγραφης γνωστοποίησης.

Η οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου εκδίδεται με βάση έκθεση ελέγχου την οποία συντάσσει η Φορολογική Διοίκηση. Η έκθεση ελέγχου περιλαμβάνει εμπειριστατωμένα και αιτιολογημένα τα γεγονότα, τα στοιχεία και τις διατάξεις τις οποίες έλαβε υπόψη της η Φορολογική Διοίκηση για τον προσδιορισμό του φόρου. Η οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού του φόρου μαζί με την έκθεση ελέγχου κοινοποιούνται στον φορολογούμενο.

Οι Εκθέσεις Ελέγχου υπογράφονται και θεωρούνται αρμόδιες, με βάση αυτές εκδίδονται και κοινοποιούνται μαζί με τις εκθέσεις τα οικεία φύλλα ελέγχου και οι λοιπές καταλογιστικές πράξεις και περαιτέρω ακολουθείται όλη η εν γένει προβλεπόμενη από τις ισχύουσες διατάξεις διαδικασία, με εφαρμογή των διατάξεων αυτών σε όλα τα στάδια μέχρι και τη βεβαίωση του φόρου.⁵⁵

Οι εκθέσεις ελέγχου θα πρέπει να περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τα εξής στοιχεία:

⁵⁵ Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χ. (2006), Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Σημειώσεις Σεμιναρίου, www.epimetol.gr/aitniainimages/Forologikoselenchos_1_F9987.pdf.

- ✚ τα στοιχεία του φορολογούμενου όπως ονοματεπώνυμο, επωνυμία και νομική μορφή (σε περίπτωση που είναι νομικό πρόσωπο ή νομική οντότητα), τομέα και κλάδο δραστηριοποίησης, αριθμό απασχολουμένων, κλπ.,
- ✚ τα στοιχεία με βάση τον Κώδικα Φορολογικής Απεικόνισης Συναλλαγών (Κ.Φ.Α.Σ.), δηλαδή τα στοιχεία για τον ισολογισμό, την ανάλυση αποτελεσμάτων χρήσεως, τα στοιχεία και βιβλία που τηρούνται και τα δεδομένα αυτών,
- ✚ ποιες οικονομικές καταστάσεις ελέγχθηκαν,
- ✚ ενδεχόμενες λογιστικές διαφορές επιχείρησης και ελέγχου, ή διαπιστώσεις ανακρίβειας των βιβλίων,
- ✚ τις υπογραφές των φορολογικών ελεγκτών.

Σε άρθρο του ο Γ. Δαλιάνης παρατηρεί ότι το πρόβλημα που προκύπτει αρκετές φορές και αποτελεί σημείο αντιπαράθεσης μεταξύ των φορολογουμένων και των φορολογικών αρχών είναι ο τρόπος διενέργειας των ελέγχων και κυρίως με την σε πολλές περιπτώσεις αοριστία που διακρίνεται στην τεκμηρίωση των φύλλων κοινοποίησης προστίμων, φόρων και τελών χαρτοσήμου. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν υπάρχει διαφορετική σκοπιά και αντιμετώπιση από μεριάς ελεγκτών για ίδια φύση συναλλαγών. Όπως επισημαίνει, η Έκθεση Ελέγχου, αποτελώντας το δημόσιο έγγραφο εκείνο στο οποίο στηρίζεται η καταλογιστική πράξη, πρέπει να περιέχει πλήρη και αναλυτική αιτιολογία, με την οποία να θεμελιώνεται αδιαμφισβήτητα, τόσο το πραγματικό, όσο και το νομικό μέρος του καταλογισμού.⁵⁶

3.10.6 Προσδιορισμός Φόρου

Μετά την διενέργεια του φορολογικού ελέγχου έπεται η πράξη προσδιορισμού φόρου, την οποία περιγράφουν αναλυτικά τα άρθρα 30-35 του ν.4174/2013. Σύμφωνα με το άρθρο 30 του ίδιου νόμου ως *«πράξη προσδιορισμού φόρου ορίζεται η πράξη, με*

⁵⁶ Δαλιάνης Γ. (2020), Αοριστία εκθέσεων φορολογικού ελέγχου, για καταλογισμό φόρων και τελών χαρτοσήμου, Capital.gr. <https://www.capital.gr/arthra/3466767>

την οποία καθορίζεται το ποσό της φορολογικής οφειλής ή απαίτησης του φορολογουμένου για μια ή περισσότερες φορολογικές περιόδους ή για ένα ή περισσότερα φορολογικά έτη ή διαχειριστικές περιόδους ή για μια ή περισσότερες φορολογικές υποθέσεις. Με την πράξη προσδιορισμού φόρου συνιστάται και βεβαιώνεται η φορολογική οφειλή ή απαίτηση του φορολογούμενου. Η πράξη αυτή καταχωρίζεται ως εισπρακτέο ή επιστρεπτέο ποσό στα βιβλία της Φορολογικής Διοίκησης».

Ο προσδιορισμός του φόρου βασίζεται στον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, η οποία δύναται να γίνει με τρεις διαφορετικούς τρόπους: α) λογιστικά με βάση τα τηρούμενα βιβλία και στοιχεία του φορολογούμενου, β) εξωλογιστικά λόγω της ανεπάρκειας ή ανακρίβειας των βιβλίων και των στοιχείων που τηρεί ο φορολογούμενος και γ) τεκμαρτά βάσει ενδείξεων στις περιπτώσεις που προβλέπεται από την νομοθεσία.

Η Φορολογική Διοίκηση είναι αρμόδια να εκδίδει τις ακόλουθες πράξεις προσδιορισμού φόρου: α) πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου, β) πράξη εκτιμώμενου προσδιορισμού φόρου, γ) πράξη διορθωτικού προσδιορισμού φόρου και δ) πράξη προληπτικού προσδιορισμού φόρου.

Ο Άμεσος προσδιορισμός φόρου είναι ο προσδιορισμός φόρου που προκύπτει χωρίς περαιτέρω ενέργεια, ταυτόχρονα με την υποβολή της φορολογικής δήλωσης. Ο φορολογούμενος δύναται να τροποποιεί τη φορολογική δήλωσή του, σύμφωνα με το άρθρο 19 του Κ.Φ.Δ. και ο άμεσος προσδιορισμός φόρου που προκύπτει από την τροποποιητική δήλωση υποκαθιστά τον αρχικό άμεσο προσδιορισμό φόρου.

Ο Διοικητικός προσδιορισμός φόρου εκδίδεται από την Φορολογική Διοίκηση στις περιπτώσεις που, κατά την κείμενη φορολογική νομοθεσία, η φορολογική δήλωση δεν συνιστά άμεσο προσδιορισμό φόρου. Στην περίπτωση αυτή, η πράξη διοικητικού προσδιορισμού φόρου εκδίδεται με βάση στοιχεία που έχουν τυχόν παρασχεθεί από τον φορολογούμενο σε φορολογική δήλωση ή κάθε άλλο στοιχείο που έχει στη ευχέρεια της η Φορολογική Διοίκηση.

Ο Εκτιμώμενος προσδιορισμός φόρου, ο οποίος λαμβάνει χώρα την περίπτωση που ο φορολογούμενος δεν προβεί σε υποβολή φορολογικής δήλωσης παρά την υποχρέωση που έχει από τον νόμο. Στην περίπτωση αυτή η Φορολογική Διοίκηση έχει την δυνατότητα καθορίσει τη φορολογητέα ύλη, με βάση κάθε στοιχείο και πληροφορία που έχει στη διάθεσή της και αφορά συγκεκριμένα το επίπεδο

διαβίωσης του φορολογουμένου, την άσκηση της επαγγελματικής ή επιχειρηματικής δραστηριότητάς του ή ομοειδείς επιχειρηματικές ή επαγγελματικές δραστηριότητες. Στην περίπτωση όπου, μετά την έκδοση της πράξης αυτής, ο φορολογούμενος υποβάλλει φορολογική δήλωση, «η πράξη αυτή παύει να ισχύει αυτοδικαίως».

Ο Διορθωτικός προσδιορισμό του φόρου, αναφέρεται στην έκδοση πράξης διόρθωσης από τη Φορολογική Διοίκηση οποιουδήποτε προηγούμενου άμεσου, διοικητικού, εκτιμώμενου ή προληπτικού προσδιορισμού φόρου, εφόσον από τον έλεγχο διαπιστωθεί αιτιολογημένα ότι ο προηγούμενος προσδιορισμός φόρου ήταν ανακριβής ή εσφαλμένος.

Ο Προληπτικός προσδιορισμός του φόρου, εκδίδεται μετά την έναρξη της φορολογικής περιόδου αλλά πριν την ημερομηνία υποβολής της αντίστοιχης φορολογικής δήλωσης, προκειμένου να διασφαλιστεί η άμεση είσπραξη του φόρου, εφόσον υπάρχουν συγκεκριμένες ενδείξεις ότι ο φορολογούμενος σκοπεύει να εγκαταλείψει τη χώρα θέτοντας σε κίνδυνο την είσπραξη του φόρου, ιδίως μέσω της μεταβίβασης περιουσιακών στοιχείων σε άλλο πρόσωπο. Όπως αναφέρεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 35 ο προληπτικός προσδιορισμός φόρου ακολουθείται από διορθωτικό προσδιορισμό φόρου εντός ενός έτους μετά την ημερομηνία έκδοσης της πράξης προληπτικού προσδιορισμού φόρου.⁵⁷

3.10.7 Αντικειμενικές Δαπάνες Διαβίωσης

Οι αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης εισήλθαν στην ελληνική νομοθεσία σαν ένας εναλλακτικός τρόπος προσδιορισμού της ελάχιστης φορολογίας. Αρχικά, θεσπίστηκαν με τον ν.820/1978 ως τρόποι προσδιορισμού του εισοδήματος, θέτοντας τεκμήρια κτήσης περιουσιακών στοιχείων και δαπανών διαβίωσης για τους φορολογουμένου για πρώτη φορά.

Μεταγενέστερα, τροποποιήθηκαν σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 15, 16, 17, 18 και 19 του ν.2238/1994 και από 01.01.2014 σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 30, 31, 32 και 34 του ν.4172/2013. Σύμφωνα με το άρθρο 30 του ν.4172/2013, γίνεται οριοθέτηση του πότε ο φορολογούμενος υπόκειται σε

⁵⁷ Ν.4174/2013, Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 170/26-7-2013.

εναλλακτικό τρόπο ελάχιστης φορολογίας. Αυτό γίνεται όταν το τεκμαρτό εισόδημά του είναι υψηλότερο από το συνολικό εισόδημά του. Σε αυτή την περίπτωση στο φορολογητέο εισόδημα προστίθεται η διαφορά μεταξύ του τεκμαρτού και πραγματικού εισοδήματος, και αυτή στο τέλος είναι που φορολογείται.

Το τεκμαρτό εισόδημα υπολογίζεται με βάση τις αντικειμενικές δαπάνες διαβίωσης, καθώς και τις δαπάνες απόκτησης περιουσιακών στοιχείων του φορολογούμενου και των εξαρτώμενων μελών του, οι οποίες αναλύονται λεπτομερώς στα άρθρα 31-34 και εφαρμόζονται κατά τον ίδιο φορολογικό έτος από την Φορολογική Διοίκηση.

Για παράδειγμα, για μονοκατοικία με επιφάνεια κύριων χώρων 120 τ.μ., βοηθητικούς χώρους 20 τ.μ. ευρισκόμενη σε περιοχή με τιμή ζώνης τρεις χιλιάδες ευρώ (3.000€), η αντικειμενική δαπάνη διαβίωσης υπολογίζεται ως εξής:

Για τα πρώτα 80 τ.μ. 80x40 = 3.200€

Για τα επόμενα 40 τ.μ. 40x65 = 2.600€

Για τους βοηθητικούς χώρους 20x40 = 800€

Σύνολο: 6.600€

6.600 x 1,40 = 9.240€ (προσαύξηση λόγω τιμής ζώνης)

9.240 x 1,20 = 11.088 (προσαύξηση λόγω μονοκατοικίας)

Συνολική Αντικειμενική Δαπάνη Διαβίωσης : 11.088€

3.10.8 Παραγραφή Φορολογικών Υποθέσεων

Σύμφωνα με τον νόμο, η Φορολογική Διοίκηση μπορεί να προβεί σε έκδοση πράξης διοικητικού, εκτιμώμενου ή διορθωτικού προσδιορισμού φόρου εντός πέντε (5) ετών από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήγει η προθεσμία υποβολής δήλωσης. Σε ορισμένες όμως περιπτώσεις, όπως περιγράφεται παρακάτω, προβλέπεται παραγραφή φόρου.

Την παραγραφή φορολογικών υποθέσεων την παρατηρούμε για πρώτη φορά στον παλιό Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος και στο άρθρο 84 του ν.2238/2013, σύμφωνα με το οποίο το δικαίωμα του Δημοσίου για επιβολή του φόρου παραγράφεται μετά την πάροδο της πενταετίας.

Από 01.01.2014 και μετά, την παραγραφή φορολογικών υποθέσεων την παρατηρούμε στο άρθρο 36 του ν.4174/2013 όπου αναφέρεται ότι το δικαίωμα της φορολογικής διοίκησης για τον έλεγχο φορολογικών υποθέσεων/δηλώσεων και έκδοσης πράξεων προσδιορισμού του φόρου, παραγράφεται μετά την πάροδο πέντε ετών από τη λήξη του έτους υποβολής της φορολογικής δήλωσης.

Αν υποβληθεί αρχική ή τροποποιητική δήλωση τότε η απαίτηση του Δημοσίου για επιστροφή φόρου παρατείνεται κατά τρία (3) έτη από την ημερομηνία της εμπρόθεσμης υποβολής της δήλωσης για ημερομηνίες υποθέσεων έως 01.01.2014., ενώ για υποθέσεις μετά την ημερομηνία αυτή παρατείνονται κατά ένα (1) έτος.

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 27, παρ. 3, του ν. 4646/2019 (Φ.Ε.Κ. 201Α/ 12.1.2.2019), τροποποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 36 του Κώδικα Φορολογικών Διαδικασιών (ΚΦΔ) για την παραγραφή και προβλέπεται ότι πράξη διοικητικού, εκτιμώμενου ή διορθωτικού προσδιορισμού φόρου θα μπορεί πλέον να εκδοθεί σε περιπτώσεις φοροδιαφυγής:

α) εντός 10 ετών από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήγει η προθεσμία υποβολής δήλωσης, για τις χρήσεις 2012 και 2013 και τα φορολογικά έτη 2014, 2015, 2016 και 2017.

β) εντός 5 ετών από τη λήξη του έτους εντός του οποίου λήγει η προθεσμία υποβολής δήλωσης, για τα φορολογικά έτη από 1-1-2018 και μετά.⁵⁸

3.10.9 Ενδικοφανής Προσφυγή

Ο φορολογούμενος, εφόσον αμφισβητεί οποιαδήποτε πράξη που έχει εκδοθεί σε βάρος του από τη Φορολογική Διοίκηση (ή σε περίπτωση σιωπηρής άρνησης), οφείλει να υποβάλει ενδικοφανή προσφυγή με αίτημα την επανεξέταση της πράξης στο πλαίσιο διοικητικής διαδικασίας από την Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης της Φορολογικής Διοίκησης.

Στην αίτηση του αυτή, ο φορολογούμενος θα πρέπει να αναφέρει τους λόγους και τα έγγραφα στα οποία ο υπόχρεος βασίζει το αίτημά του. Η προθεσμία της

⁵⁸ Ν. 4646/2019, Φορολογική μεταρρύθμιση με αναπτυξιακή διάσταση για την Ελλάδα του αύριο, (Φ.Ε.Κ. 201Α/ 12.1.2.2019)

υποβολής της αίτησης είναι εντός τριάντα (30) ημερών από την ημερομηνία κοινοποίησης της πράξης σε αυτόν και αναστέλλεται κατά το χρονικό διάστημα από 1 έως 31 Αυγούστου. Η προθεσμία του προηγούμενου εδαφίου ορίζεται σε εξήντα (60) μέρες για φορολογούμενους κατοίκους εξωτερικού.

Η ενδικοφανής προσφυγή αποτελεί διαδικασία επίλυσης διαφορών, αρμόδια αρχή είναι η ειδική αποκεντρωμένη υπηρεσία Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών⁵⁹ (Δ.Ε.Δ), η οποία είναι υπαγόμενη απευθείας στον Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. και κατά την πραγματοποίηση της υποβολής της προσφυγής ο φορολογούμενος δεν υποχρεούται να πληρώσει παράβολο. Νομοθετικά καθιερώθηκε αρχικά με το άρθρο 70B του ν.2238/1994 και εν συνέχεια με το άρθρο 63 του ν.4174/201, στο οποίο αναλύονται τα δικαιώματα και οι υποχρεώσεις του φορολογούμενου. Επιπλέον, διορθώσεις, μεταβολές και παραμετροποιήσεις παρατηρούμαι στις υπουργικές αποφάσεις Π.ΟΛ. 1002/2013, 1282/2013, 1066/2014, 1005/2014, 1142/2014, 1069/2014, 1192/2014, 1218/3-10-2014, 1081/2015 ,1144/2015, 1157/26-10-2016 και 1064/12-04-2017

Με την σύσταση της υπηρεσίας αυτής επιδιώχθηκε αρχικά η κατά το δυνατόν αποφόρτιση των Διοικητικών Δικαστηρίων από υποθέσεις που μπορούν να επιλυθούν σε επίπεδο φορολογικής διοίκησης και μάλιστα στη σύντομη προθεσμία των εκατό είκοσι (120) ημερών από την κατάθεση της ενδικοφανούς προσφυγής. Δηλαδή, σκοπός είναι με την υποχρεωτική υποβολή της ενδικοφανούς προσφυγής πριν από τη δικαστική αφενός να επιλύονται όσες υποθέσεις επιδέχονται άμεσης επίλυσης με αποτέλεσμα την ταχύτερη είσπραξη των δημοσίων εσόδων και αφετέρου να λειτουργεί η Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης ως στάδιο προελέγχου για τις υποθέσεις εκείνες που πρόκειται να εισαχθούν ενώπιον της δικαιοσύνης.

Σύμφωνα με το άρθρο 2 της ΠΟΛ. 1064 /12-04-2017, η διαδικασία άσκησης της ενδικοφανούς προσφυγής, έχει ως εξής:

- ✚ Ο φορολογούμενος υποβάλει την ενδικοφανή προσφυγή εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση της πράξης της Φορολογικής Αρχής στον υπόχρεο.
- ✚ Καταβάλλει το 50% του αμφισβητούμενου ποσού της πράξης (ορίζεται ως βασική προϋπόθεση). Ο υπόχρεος έχει το δικαίωμα να καταθέσει αίτημα αναστολής της καταβολής αυτού του ποσού το οποίο κατατίθεται ταυτόχρονα με

⁵⁹ Πρώην Υπηρεσία Εσωτερικής Επανεξέτασης, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 70B' του ν. 2238/1994

την προσφυγή. Η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών δύναται να αναστείλει την πληρωμή του ποσοστού αυτού μόνο στην περίπτωση κατά την οποία κρίνεται ότι αυτή θα είχε ως συνέπεια την ανεπανόρθωτη βλάβη για τον υπόχρεο. Η αναστολή αυτή, εφόσον χορηγηθεί, ισχύει μέχρι την έκδοση της απόφασης επί της προσφυγής.

- ✚ Ταυτόχρονα με το αίτημά του ο φορολογούμενος, υποβάλλει στην αρμόδια Φορολογική Αρχή και ηλεκτρονικό φάκελο σε μαγνητική μορφή (σε οπτικό δίσκο – CD ή USB κλπ.) στον οποίο περιλαμβάνονται η υποβληθείσα ενδικοφανής προσφυγή, η αίτηση αναστολής και τα έγγραφα και δικαιολογητικά που επικαλείται συνοδευόμενα από υπεύθυνη δήλωση με την οποία θα δηλώνεται το ακριβές του περιεχομένου των στοιχείων του ηλεκτρονικού φακέλου.
- ✚ Από την στιγμή που λήφθηκαν μέρος τα παραπάνω, η αρμόδια φορολογική αρχή στην οποία υποβάλλεται η ενδικοφανής προσφυγή, υποχρεούται να τη διαβιβάσει στη Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών εντός 7 ημερών από την κατάθεσή της.
- ✚ Η Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών εκδίδει την απόφασή της πλέον εντός εκατό είκοσι (120) ημέρων από την υποβολή της προσφυγής η οποία κοινοποιείται στον υπόχρεο και στην αρμόδια Φορολογική Αρχή. Με την πάροδο των εκατό είκοσι (120) ημέρων και την μη έκδοση απόφασης από την Διεύθυνση Επίλυσης Διαφορών, θεωρείται ότι η προσφυγή έχει απορριφθεί σιωπηρά.⁶⁰

⁶⁰ ΠΟΛ. 1064 /12-04-2017, ΦΕΚ:1440/τ. Β'/27.04.2017

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΕΜΜΕΣΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΕΛΕΓΧΟΥ

4.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο αρχικά παρουσιάζεται η έννοια των έμμεσων τεχνικών ελέγχου και γίνεται μια προσπάθεια να διατυπωθεί αναλυτικά το νομοθετικό πλαίσιο που περιβάλλει τις τεχνικές αυτές με βάση τους νόμους που έχουν ψηφιστεί, τις εγκυκλίους και τις αποφάσεις του Υπουργείου Οικονομικών. Στην συνέχεια παρατίθεται αναλυτικά το περιεχόμενο της κάθε μιας έμμεσης τεχνικής και τέλος αναλύεται η μεθοδολογία πάνω στην οποία βασίζεται η εφαρμογή τους.

4.2 Έννοια των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου αποτελούν διεθνώς αναγνωρισμένες μεθόδους με τις οποίες οι φορολογικές Αρχές έχουν την δυνατότητα να προσδιορίζουν «εμμέσως» το φορολογητέο εισόδημα των φορολογουμένων. Η χρήση έμμεσων τεχνικών ελέγχου στο πλαίσιο φορολογικών ελέγχων έχει αποτελέσει αντικείμενο ανάλυσης τόσο από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (Ο.Ο.Σ.Α.) όσο και από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ.). Η χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου οδηγεί στον προσδιορισμό του φορολογητέου εισοδήματος του φορολογούμενου μέσω της ανάλυσης της οικονομικής του κατάστασης, κάνοντας χρήση πληροφοριών από διάφορες πηγές, πέρα από τη δήλωση και ότι παρουσιάζει στα επίσημα βιβλία και στοιχεία του ο φορολογούμενος, δηλαδή με τον παραδοσιακό τρόπο.

Η χρήση των έμμεσων μεθόδων προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης προβλέπεται, για φυσικά ή νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες, όπου υπάρχει αναντιστοιχία μεταξύ των λογιστικών αρχείων ή των οικονομικών καταστάσεων που συντάσσουν με το νόμο για τα Ελληνικά Λογιστικά Πρότυπα (Ε.Λ.Π.), δηλαδή τον ν.4308/2014 (ΦΕΚ Α' 251/24-11-2014). Επιπλέον, εφαρμόζεται για όσους

φορολογούμενους δεν συντάσσουν τα φορολογικά τους δικαιολογητικά, τα βιβλία και τα στοιχεία τους σύμφωνα με τις αρχές του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας (Κ.Φ.Δ) και για όσους δεν προσκομίζουν ή αποκρύπτουν από τους φορολογικούς ελεγκτές μέρος των λογιστικών αρχείων ή των φορολογικών στοιχείων.

Σύμφωνα με τον Γ. Δαλιάνη, η ανάπτυξη των έμμεσων τεχνικών ελέγχου στηρίζεται κατά βάση σε δύο βασικούς πυλώνες, αφενός στην ανάπτυξη των τεχνολογικών μέσων για τη συλλογή, καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων και αφετέρου στην άρση του τραπεζικού απορρήτου και την ανταλλαγή πληροφοριών μεταξύ κρατών.⁶¹

Τέλος, με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, οι Φορολογικές Αρχές και Διοικήσεις έχουν ως σκοπό⁶²:

- ✚ την εξεύρεση του πραγματικού φορολογητέου εισοδήματος των φορολογούμενων που δεν εντοπίζεται με τις παραδοσιακές μεθόδους,
- ✚ την ανάδειξη της πραγματικής φορολογητέας ύλης που είχε αποκρυφτεί διαχρονικά,
- ✚ την συμμόρφωση των φορολογουμένων στην κείμενη φορολογική νομοθεσία,
- ✚ την μείωση της φοροδιαφυγής και φοροαποφυγής
- ✚ τον εκσυγχρονισμό των φορολογικών διαδικασιών, με την υιοθέτηση νέων σύγχρονων μεθόδων και
- ✚ την μείωση του αισθήματος αδικίας και άνισης μεταχείρισης που δημιουργείται μεταξύ αυτών που πληρώνουν με αυτούς που φοροδιαφεύγουν.⁶³

⁶¹ Δαλιάνης Γ. (2019), Φορολογικός έλεγχος μέσω νέων τεχνικών, naftemporiki.gr, 2019

⁶² Σοφία Ντάσιου, Έφη Ζοργιαννού, «Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης», Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων, 2014.

⁶³ Γεωργίου Αριστείδης "Φορολογικός έλεγχος με έμμεσες τεχνικές ελέγχου" Α.Α.Δ.Ε., Δ/νση Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας, ΚΕ.ΦΟ.ΜΕΠ, 2018.

4.3 Νομοθετικό Πλαίσιο Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Σε νομοθετικό επίπεδο στην Ελλάδα, τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου τις παρατηρούμε πρώτη φορά ως αναφορά στην παρ. 3 του **άρθρου 81 του ν.3842/2010** με θέμα «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις».⁶⁴ Στο άρθρο αυτό αναφέρονται ως «τεχνικές και μέθοδοι ελέγχου», οι οποίες με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών πρέπει να διενεργούνται κατά τον έλεγχο των δηλώσεων των φορολογούμενων, αναλόγως του κλάδου ή τομέα της οικονομίας στον οποίο αυτοί δραστηριοποιούνται.

Η πρώτη όμως ξεκάθαρη αναφορά με τον όρο έμμεσες τεχνικές ελέγχου υπάρχει στην παρ. 1 του **άρθρου 67B⁶⁵ του ν.2238/1994**, (πρώην Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994).⁶⁶ Συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι:

«Ο προσδιορισμός των αποτελεσμάτων με έλεγχο μπορεί να διενεργείται και με την εφαρμογή μιας ή περισσότερων από τις κατωτέρω τεχνικές ελέγχου:

- α) της αρχής των αναλογιών (mark up method),*
- β) της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method),*
- γ) της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (net worth method),*
- δ) της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method) και*
- ε) το ύψος των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).*

Με τις ως άνω τεχνικές μπορούν να προσδιορίζονται τα φορολογητέα εισοδήματα των φορολογουμένων, τα ακαθάριστα έσοδα, οι εκροές και τα φορολογητέα κέρδη των επιτηδευματιών βάσει των γενικά παραδεκτών αρχών και τεχνικών της ελεγκτικής».

⁶⁴ Ν.3842/2010, Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α' 58/23.4.2010.

⁶⁵ Το άρθρο 67B προστέθηκε με τον ν.4038/2012, Επείγουσες ρυθμίσεις που αφορούν την εφαρμογή του μεσοπρόθεσμου πλαισίου δημοσιονομικής στρατηγικής 2012–2015, ΦΕΚ Α' 14/02-02-2012 και στην συνέχεια οι παράγραφοι 1, 2 και 3 του άρθρου 67B του ν. [2238/1994](#) αντικαταστάθηκαν με τον ν.4079/2012 (άρθρο 5, παράγραφος Β), Κύρωση της Πράξης Νομοθετικού Περιεχομένου «Ρυθμίσεις θεμάτων κεφαλαιακής ενίσχυσης των πιστωτικών ιδρυμάτων, ΦΕΚ Α' 180/20-09-2012

⁶⁶ Ν.2238/1994, Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994

Στην συνέχεια, εκδόθηκε απόφαση του Υπουργού Οικονομικών **Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α1077357 ΕΞ 2013/10.5.2013** (ΦΕΚ Β 1136), με την οποία ορίστηκε επίσημα το περιεχόμενο και ο τρόπος εφαρμογής των «διεθνώς αναγνωρισμένων έμμεσων τεχνικών ελέγχου» και συγκεκριμένα τριών από αυτών, της ανάλυσης ρευστότητας (source and application of funds method), της καθαρής θέσης (net worth method) και των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method), για τα φυσικά πρόσωπα.

Με το **άρθρο 28 του ν.4172/2013** (ΦΕΚ Α' 167/23-07-2013) ορίστηκε η μέθοδος προσδιορισμού των εσόδων των φυσικών, νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων που ασκούν ή προκύπτει ότι ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, σύμφωνα με την οποία το εισόδημα των παραπάνω μπορεί να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή με έμμεσες μεθόδους ελέγχου κατά τις ειδικότερες προβλέψεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) όταν τα λογιστικά αρχεία δεν τηρούνται ή οι οικονομικές καταστάσεις δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον νόμο για τα λογιστικά πρότυπα, ή*
- β) όταν τα φορολογικά στοιχεία ή τα λοιπά προβλεπόμενα σχετικά δικαιολογητικά δεν συντάσσονται σύμφωνα με τον Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, ή*
- γ) όταν τα λογιστικά αρχεία ή φορολογικά στοιχεία δεν προσκομίζονται στη Φορολογική Διοίκηση μετά από σχετική πρόσκληση».*

Ορίστηκε, επίσης στην παράγραφο 2 του ίδιου άρθρου⁶⁷ ότι εάν το εισόδημα των φυσικών προσώπων, ανεξαρτήτως αν προέρχεται από άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, μπορεί επίσης να προσδιορίζεται με βάση κάθε διαθέσιμο στοιχείο ή έμμεσες μεθόδους ελέγχου σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας, όταν το ποσό του δηλούμενου εισοδήματος δεν επαρκεί για την κάλυψη των προσωπικών δαπανών διαβίωσης ή σε περίπτωση που υπάρχει προσαύξηση περιουσίας η οποία δεν καλύπτεται από το δηλούμενο εισόδημα.

Επιπλέον με το **άρθρο 27 του ν.4174/2013** (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας, ΦΕΚ Α' 170/26-07-2013), ορίστηκε η δυνατότητα της Φορολογικής Αρχής να προβαίνει σε εκτιμώμενο, διορθωτικό ή προληπτικό προσδιορισμό της

⁶⁷ Η παράγραφος 2 προστέθηκε με το άρθρο 22 παρ. 13γ του ν.4223/2013, Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων και άλλες διατάξεις, ΦΕΚ Α 287/31.12.2013

φορολογητέας ύλης, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά «και με την εφαρμογή μιας ή περισσοτέρων από τις κατωτέρω τεχνικές ελέγχου:

- α) της αρχής των αναλογιών,
- β) της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου,
- γ) της καθαρής θέσης του φορολογούμενου,
- δ) της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών και
- ε) του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά.

Με τις ως άνω τεχνικές μπορούν να προσδιορίζονται τα φορολογητέα εισοδήματα των φορολογουμένων, τα ακαθάριστα έσοδα, οι εκροές και τα φορολογητέα κέρδη των υπόχρεων βάσει των γενικά παραδεκτών αρχών και τεχνικών της ελεγκτικής». Στην δεύτερη παράγραφος αναφέρει επίσης ότι «με απόφαση του Γενικού Γραμματέα καθορίζονται το ειδικότερο περιεχόμενο τεχνικών ελέγχου της παραγράφου 1, ο τρόπος εφαρμογής τους και κάθε σχετικό θέμα για την εφαρμογή του παρόντος άρθρου».

Με την εγκύκλιο **ΠΟΛ 1171/4.7.2013**⁶⁸ παρήχθησαν λεπτομερείς και σαφείς οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων και των εντύπων (π.χ. έντυπο διαθέσιμων περιουσιακών στοιχείων, έντυπο ερωτηματολόγιο τρόπου διαβίωσης και έντυπο Επιστολή) από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων για τα φυσικά πρόσωπα.

Με την **ΠΟΛ 1270/24.12.2013**⁶⁹ δόθηκαν οι οδηγίες για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή κάθε μίας έμμεσης τεχνικής ελέγχου, της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, της καθαρής θέσης του φορολογουμένου και των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, καθορίζοντας την μεθοδολογία η οποία θα ακολουθείται.

Συνάφεια παρουσιάζουν και οι εγκύκλιες οδηγίες για τα εμβάσματα του εξωτερικού **ΠΟΛ.1033/21.2.2013** και **ΠΟΛ.1228/15.10.2014**, όπου η εφαρμοζόμενη πρακτική του ελέγχου, υποδεικνύει την διενέργεια ελεγκτικών επαληθεύσεων βάσει των πραγματικών περιστατικών και γεγονότων.

Στην συνέχεια ψηφίστηκε η εγκύκλιος **ΠΟΛ.1050/17.2.2014**⁷⁰ σύμφωνα με την οποία, ορίστηκε το αντικείμενο των έμμεσων τεχνικών ελέγχου το οποίο, όπως

⁶⁸ ΠΟΛ.1171/4.7.2013, Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων, Αθήνα, 4/7/2013

⁶⁹ ΠΟΛ.1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

⁷⁰ ΠΟΛ.1050/17.2.2014, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ και ε της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170)

αναφέρει, είναι «ο προσδιορισμός της φορολογητέας ύλης προκειμένου να εκδοθεί πράξη διορθωτικού προσδιορισμού φόρου σε φορολογούμενο φυσικό πρόσωπο, μέσω μιας μεθοδολογίας που αξιολογεί τα στοιχεία, τις πληροφορίες και τα δεδομένα για έσοδα κάθε πηγής και πραγματοποιηθείσες δαπάνες πάσης φύσεως, που η Φορολογική Διοίκηση διαθέτει ή συγκεντρώνει, για τον ίδιο τον/την σύζυγο του και τα προστατευόμενα μέλη αυτών». Επιπλέον, καθορίστηκε αναλυτικά το περιεχόμενο των τριών έμμεσων τεχνικών ελέγχου, καθώς και το γεγονός ότι από την δημοσίευση της παρούσας απόφασης κάθε διάταξη της Α.Υ.Ο ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 10.5.2013 (ΦΕΚ Β 1136) που έρχεται σε αντίθεση με αυτήν παύει να ισχύει.

Η ΠΟΛ 1094/7.4.2014 (ΦΕΚ Β' 961/16-04-2014) τροποποίησε το πρώτο εδάφιο του άρθρου 5 της απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων ΠΟΛ 1050/17.2.2014 σχετικά με την επιλογή της μεθόδου με αιτιολογημένη απόφαση του Προϊστάμενου της Δ.Ο.Υ. ή του Ελεγκτικού Κέντρου που εκδίδεται από κοινού με τον υποδιευθυντή και τον προϊστάμενο του τμήματος ελέγχου.

Στην ΠΟΛ 1180/16.7.2014⁷¹ ορίστηκε ότι: «μετά την ισχύ του Κ.Φ.Δ. από 1/1/2014 (άρθρο 27 παρ. 1 του Ν. 4174/2013 -ΦΕΚ Α' 170), με τον οποίο εφαρμόζονται οι έμμεσες τεχνικές ελέγχου για τον προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης, αποστέλλεται αναφορά του ν. 3691/2008 στις περιπτώσεις πραγματικής απόκρυψης εισοδήματος που διαπιστώνεται κατά την ελεγκτική διαδικασία, εφόσον το ποσό του αναλογούντος φόρου υπερβαίνει τις πενήντα χιλιάδες (50.000) ευρώ(σχετικό το υπ' αριθ. ΔΕΛ Δ 1148965 ΕΞ 2013/30.9.2013 έγγραφό μας)».

Με την ΠΟΛ.1259/22.12.2014⁷² δόθηκαν οδηγίες σχετικά με τον τρόπο υπολογισμού του διαθέσιμου κεφαλαίου παλαιότερων ετών που είναι απαραίτητο στοιχείο κατά τον έλεγχο σύμφωνα με τις διατάξεις των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Δόθηκαν, επίσης, οδηγίες όταν το πρώτο ελεγχόμενο έτος είναι η 1/1/2000–31/12/2000, όπου τότε για τον έλεγχο με την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, αναγνωρίζεται το σύνολο των υπολοίπων των τραπεζικών καταθέσεων της 31/12/1999, χωρίς να διερευνάται η ύπαρξη πραγματικού διαθέσιμου κεφαλαίου προηγούμενων ετών (1999 και παλαιότερα). Αντίθετα όταν ο φορολογούμενος

για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού, ΦΕΚ Β' 478/26-02-2014.

⁷¹ ΠΟΛ. 1180/16-7-2014, Παροχή διευκρινήσεων για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3691/2008, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 68 του Ν.4174/2013, Αθήνα, 16/07/2014

⁷² ΠΟΛ.1259/22.12.2014, Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/ 17.02.2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, Αθήνα, 22/01/2014

επικαλείται μετρητά τότε πρέπει να ελέγχεται το ύψος αυτών, σε σχέση με τα διαθέσιμα κεφάλαια παλαιότερων ετών, δηλαδή εάν το πραγματικό διαθέσιμο κεφάλαιο των προηγούμενων ετών (1999 και παλαιότερα), είναι μικρότερο από το σύνολο των τραπεζικών καταθέσεων και των δηλωθέντων μετρητών, τότε τα δηλωθέντα μετρητά δεν θα αναγνωρίζονται ή θα περιορίζονται αναλόγως.

Με τις διατάξεις του δεύτερου εδαφίου της παραγράφου 3 του **άρθρου 25 του Ν.4321/2015**⁷³ (ΦΕΚ Α' 32/21.03.2015), προστέθηκε δεύτερο εδάφιο στην αρχή της παρ. 9 του άρθρου 30 του Ν.3296/2004 το οποίο αναφέρει το εξής: «*Οι υπάλληλοι της Ειδικής Γραμματείας του Σώματος Δίωξης Οικονομικού Εγκλήματος (Ε.Γ. Σ.Δ.Ο.Ε.) στο πλαίσιο άσκησης των αρμοδιοτήτων τους δύνανται να εφαρμόζουν τις διατάξεις του άρθρου 27 του ν. 4174/2013.*»

Στο έγγραφο με **αριθ. πρωτ.: 3004/27.4.2015** κοινοποιούνται οι διατάξεις του άρθρου 25, του ν.4321/2015 καθώς και λοιπά θέματα επιχειρησιακής διαδικασίας και χρήσης Ο.Π.Σ «Elenxis».

Τα τελευταία χρόνια έχουν εκδοθεί αποφάσεις για τον καθορισμό του αντικειμένου, του περιεχομένου και του ομοιόμορφου τρόπου εφαρμογής της μεθόδου της αρχής των αναλογιών και της μεθόδου της σχέσης της τιμής πώλησης προς τον συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών με την απόφαση του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε. Α. **1008/27-1-2020**⁷⁴, (ΦΕΚ Β' 88/27-01-2020) και την **Ε. 2016 /31-01-2020**⁷⁵.

4.4 Περιεχόμενο των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Παρακάτω γίνεται αναφορά στο περιεχόμενο της κάθε μιας από τις πέντε διεθνώς αναγνωρισμένες έμμεσες τεχνικές ελέγχου, που προβλέπονται από την ελληνική νομοθεσία και χρησιμοποιούνται στον προσδιορισμό της πραγματικής φορολογητέας ύλης. Οι πέντε επίσημες αυτές τεχνικές ελέγχου είναι:

⁷³ Ν.4321/2015, Ρυθμίσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας, ΦΕΚ Α 32/21-03-2015

⁷⁴ Α.1008/2020, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α') για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, (ΦΕΚ Β' 88/27-01-2020)

⁷⁵ Ε. 2016 /31.1.2020, Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης, Αθήνα, 31/01/2020

4.4.1 Τεχνική της Ανάλυσης της Ρευστότητας του Φορολογούμενου (Source and Application of Funds Method)

Η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας περιλαμβάνει μια ανάλυση των ταμειακών ροών του φορολογούμενου και σύγκριση όλων των γνωστών δαπανών με όλες τις γνωστές εισπράξεις για την περίοδο. Οι καθαρές αυξήσεις και μειώσεις των στοιχείων ενεργητικού και παθητικού λαμβάνονται υπόψη μαζί με τις μη εκπιπόμενες δαπάνες και τα μη φορολογητέα έσοδα. Η υπέρβαση των δαπανών από το άθροισμα των δηλωθέντων και μη φορολογητέων εισοδημάτων είναι μη δηλωμένο φορολογητέο εισόδημα.⁷⁶

Η μέθοδος αυτή συνίσταται σε περιπτώσεις όπου μετά τον έλεγχο της δήλωσης του φορολογούμενου προκύπτει ότι οι εκπτώσεις και άλλες δαπάνες έρχονται σε δυσαναλογία με τα αναφερόμενα έσοδα. Επιπλέον, σε περιπτώσεις όπου τα μετρητά του δεν «ρέουν» όλα τους από έναν τραπεζικό λογαριασμό, ώστε να μπορεί να ελεγχθεί η επακόλουθη διάθεσή τους. Τέλος μπορεί να είναι χρήσιμη όταν ο φορολογούμενος χρησιμοποιεί μια κοινή επιχείρηση ώστε να χρησιμοποιεί αποδείξεις μετρητών για να πληρώνει επιχειρηματικές δαπάνες.

Γενικά, η μέθοδος αυτή βασίζεται στη θεωρία ότι οποιαδήποτε υπέρβαση στα στοιχεία δαπανών (αναλώσεων κεφαλαίων), σε σχέση με τα στοιχεία εσόδων (πηγών κεφαλαίων), αντιπροσωπεύει μια υποεκτίμηση του φορολογητέου εισοδήματος.⁷⁷

Η τεχνική της ανάλυσης της ρευστότητας είναι επίσης γνωστή και ως μέθοδος των πλεοναζόντων δαπανών, μέθοδος «Τ» λογαριασμού (ή «Τ» καταγραφής) και μέθοδος έκθεσης κεφαλαίων.⁷⁸

⁷⁶ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods, Prepared by Forum on Tax Administration's Compliance Sub-group, pp. 7

⁷⁷ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.3.2 https://www.irs.gov/irm/part4/irm_04-010-004#idm140629984206560

⁷⁸ Biber E. (2010), Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods, Technical Notes and Manuals, International Monetary Fund, pp. 3

4.4.2 Τεχνική της Καθαρής Θέσης του Φορολογούμενου (Net Worth Method)

Η τεχνική της Καθαρής Θέσης για τον προσδιορισμό την πραγματικής φορολογικής υποχρέωσης του φορολογούμενου βασίζεται στη θεωρία ότι η αύξηση της καθαρής θέσης του φορολογούμενου κατά τη διάρκεια μια φορολογικής περιόδου (ενός φορολογικού έτους), προσαρμοσμένη σχετικά με τις μη εκπιπόμενες δαπάνες και τα μη φορολογητέα εισοδήματα, πρέπει να προκύπτει από το φορολογητέο εισόδημα του.

Η μέθοδος αυτή απαιτεί μια ολοκληρωμένη ανακατασκευή του οικονομικού ιστορικού του φορολογούμενου, καθώς η κυβέρνηση πρέπει να λάβει υπόψιν όλα τα περιουσιακά στοιχεία, τις υποχρεώσεις, τις μη εκπιπόμενες δαπάνες και τις μη φορολογητέες πηγές κεφαλαίων κατά τη διάρκεια της σχετικής περιόδου.⁷⁹

Η θεωρία της μεθόδου της Καθαρής Θέσης βασίζεται στο γεγονός ότι για ένα δεδομένο έτος, το εισόδημα ενός φορολογούμενου διατίθεται ή δαπανάται σε στοιχεία που είναι είτε εκπιπόμενα είτε μη εκπιπόμενα, συμπεριλαμβανομένων των αυξήσεων της καθαρής θέσης του φορολογούμενου μέσω της αγοράς περιουσιακών στοιχείων ή /και της μείωσης των υποχρεώσεων του. Ο σκοπός της μεθόδου της Καθαρής Θέσης είναι να καθορίσει, μέσω των μεταβολών στην καθαρή θέση του φορολογούμενου, εάν αυτός αγοράζει περιουσιακά στοιχεία, μειώνει τις υποχρεώσεις του ή πραγματοποιεί δαπάνες με κεφάλαια τα οποία δεν δηλώνει ως φορολογητέο εισόδημα.⁸⁰

Η μέθοδος της Καθαρής θέσης είναι επίσης γνωστή και ως μέθοδος αυτόματης υπεραξίας περιουσιακών στοιχείων ή μέθοδος της αύξησης των περιουσιακών στοιχείων.⁸¹

⁷⁹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 8

⁸⁰ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.7.

⁸¹ Biber E. (2010), Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods, Technical Notes and Manuals, International Monetary Fund, pp. 4

4.4.3 Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά (Bank Deposits and Cash Expenditure Method)

Η τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε μετρητά βασίζεται στην θεωρία ότι αν ο φορολογούμενος λαμβάνει χρήματα, μόνο δύο γεγονότα μπορούν να συμβούν: είτε να αποταμιεύσει είτε να τα δαπανήσει.⁸²

Στην μέθοδο αυτή το εισόδημα του φορολογούμενου αποδεικνύεται μέσα από μια λεπτομερή και σε βάθος ανάλυση όλων των τραπεζικών καταθέσεων, των ακυρωμένων επιταγών, των νομισματικών συναλλαγών, των ηλεκτρονικών χρεώσεων, των μεταφορών και πιστώσεων στους τραπεζικούς λογαριασμούς και τον προσδιορισμός των ταμειακών δαπανών του φορολογούμενου.

Η μέθοδος βασίζεται στις υποθέσεις ότι: α) η απόδειξη των καταθέσεων σε τραπεζικούς λογαριασμούς, μετά από ορισμένες προσαρμογές που έγιναν για μη φορολογητέα εισοδήματα, αποτελεί ένδειξη φορολογητέων εσόδων και β) οι δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν είναι πραγματικές, όπως δηλώθηκαν και παρουσιάστηκαν στον έλεγχο. Επίσης μπορεί να χρησιμοποιηθεί τόσο για επιχειρηματικές όσο και για μη επιχειρηματικές φορολογικές δηλώσεις.⁸³

4.4.4 Τεχνική της Αρχής των Αναλογιών (Mark-Up Method)

Η τεχνική της Αρχής των Αναλογιών ανακατασκευάζει το εισόδημα του φορολογούμενου με βάση τη χρήση ποσοστών ή δεικτών, που θεωρούνται ενδεικτικά, προκειμένου να υπολογιστεί η πραγματική φορολογική υποχρέωση. Η μέθοδος αυτή αποτελείται από μια ανάλυση των πωλήσεων ή / και του κόστους πωληθέντων και την εφαρμογή ενός κατάλληλου ποσοστού σήμανσης ώστε να καταλήξει στα ακαθάριστα έσοδα του φορολογούμενου. Με αναφορά σε παρόμοιες

⁸² Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 7

⁸³ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.4.1

επιχειρήσεις, οι υπολογισμοί μπορούν να καθορίσουν το ύψος των πωλήσεων, του κόστους πωλήσεων, τα μικτά κέρδη ή ακόμα και τα καθαρά κέρδη. Με τη χρήση κάποιας γνωστής βάσης και ενός εφαρμοστέου ποσοστού μπορούν να προσδιοριστούν τα επιμέρους στοιχεία του εισοδήματος ή των δαπανών.

Η μέθοδος της Αρχής των Αναλογιών είναι μια επίσημη έμμεση τεχνική ελέγχου που μπορεί να ξεπεράσει τις αδυναμίες άλλων μεθόδων, όπως της τεχνικής της ανάλυσης του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, της ανάλυσης της ρευστότητας και την ανάλυση της καθαρής θέσης, οι οποίες δεν μπορούν να ανακατασκευάσουν αποτελεσματικά το εισόδημα όταν δεν γίνεται κατάθεση μετρητών και οι δαπάνες μετρητών δεν μπορούν να προσδιοριστούν.⁸⁴

4.4.5 Τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών (Unit and Volume Method)

Η τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών χρησιμοποιείται σε πολλές περιπτώσεις όπου τα ακαθάριστα έσοδα μπορούν να προσδιοριστούν και να επαληθευτούν εφαρμόζοντας την τιμή πώλησης στον όγκο εργασιών που πραγματοποιεί ο φορολογούμενος. Ο αριθμός των μονάδων ή του όγκου συναλλαγών μπορεί να καθοριστεί με ακρίβεια από τα βιβλία του, εάν αυτά είναι επαρκή ως προς την εξέταση του κόστους πωληθέντων και των δαπανών. Σε άλλες περιπτώσεις, ο προσδιορισμός των μονάδων ή του όγκου που χειρίζεται μπορεί να προέρχεται από πηγές τρίτων.⁸⁵

4.5 Μεθοδολογία των Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου

Παρακάτω αναλύεται η μεθοδολογία πάνω στην οποία στηρίζεται και εφαρμόζεται κάθε μια από τις πέντε έμμεσες τεχνικές ελέγχου, δηλαδή ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου, της καθαρής του θέσης, των τραπεζικών του καταθέσεων και

⁸⁴ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.5

⁸⁵ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.6

δαπανών σε μετρητά, της αρχής των αναλογιών, της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο του κύκλου εργασιών.

4.5.1 Μεθοδολογία της Τεχνικής της Ανάλυσης της Ρευστότητας του Φορολογούμενου

Η τεχνική προσδιορίζει φορολογητέο εισόδημα αναλύοντας, τα φορολογητέα έσοδα και μη, τις επαγγελματικές, ατομικές και οικογενειακές αγορές και δαπάνες και τις αυξήσεις και μειώσεις των περιουσιακών στοιχείων και των υποχρεώσεων (επαγγελματικών, ατομικών και οικογενειακών) του ελεγχόμενου.

Κατά την τεχνική αυτή γίνεται η δημιουργία ενός ισοζυγίου με δύο βασικές στήλες: μια στήλη με τις «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων» και μια δεύτερη με τις «Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων». Το ισοζύγιο αυτό με τις δύο στήλες παρουσιάζεται στον Πίνακα παρακάτω.

Η διαφορά μεταξύ στήλης «Αναλώσεις Κεφαλαίων/ Εσόδων» και στήλης «Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων», θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.⁸⁶

⁸⁶ ΠΟΛ.1050/17.2.2014, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους εμμέσου προσδιορισμού, ΦΕΚ Β' 478/26-02-2014.

Πίνακας 1

Ανάλυση ρευστότητας του φορολογούμενου⁸⁷

ΠΗΓΕΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ (Α)	ΑΝΑΛΩΣΕΙΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ/ΕΣΟΔΩΝ (Β)	ΔΙΑΦΟΡΑ (Γ) = (Α) – (Β)
Κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στην διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου (των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών)	Όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις/δαπάνες (κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου)	Αν $\Gamma > 0$ τότε θεωρείται μη δηλούμενο εισόδημα και φορολογείται εφόσον δεν δικαιολογείται Αν $\Gamma < 0$ τότε δεν υπάρχει πρόβλημα

Στην πρώτη στήλη **Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων** περιλαμβάνονται τα κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στην διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών. Στο πλαίσιο του υπολογισμού της παρέχονται διευκρινήσεις από την Α.Α.Δ.Ε. και συγκεκριμένα αθροίζονται τα εξής⁸⁸:

1. Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών (στην Ελλάδα ή και στο Εξωτερικό) προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών κατά την έναρξη της ελεγχόμενης χρήσης.
2. Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο ταμείου στην αρχή της ελεγχόμενης χρήσης (το υπόλοιπο ταμείου αφορά την περίπτωση ατομικής επιχείρησης με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του Κ.Φ.Α.Σ.).
3. Οι αναλήψεις από επιχειρήσεις όπου συμμετέχει ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγος του ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (όχι ατομικής επιχείρησης).

⁸⁷ Κορομηλάς Γ. (2013), Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου, *naftemporiki.gr*, 2013

⁸⁸ ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

4. Τα ακαθάριστα έσοδα από την ατομική άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας του φορολογούμενου ή του/της συζύγου.
5. Τα έσοδα από λοιπές πηγές εισοδήματος όπως:
 - ✚ μισθώματα από εκμίσθωση ακινήτων (εκτός τεκμαρτών)
 - ✚ εισόδημα από κινητές αξίες
 - ✚ εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις
 - ✚ δηλωθέν εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες
 - ✚ εισόδημα από λοιπές πηγές π.χ. εισόδημα αλλοδαπής προέλευσης, εισόδημα που δεν εντάσσεται σε κάποια από τις κατηγορίες Α-Ζ της παρ.2 του άρθρου 4 ΚΦΕ.
6. Οι εισπράξεις από λοιπά μη φορολογητέα έσοδα, όπως αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές κ.λπ.
7. Τα έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών ή και επαγγελματικών (σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).
8. Τα ποσά δανείων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κάθε μορφής, ιδιώτες, κ.λπ. (προσωπικά/οικογενειακά ή επαγγελματικά σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).
9. Τα λοιπά έσοδα πάσης φύσεως φορολογητέα ή μη.
10. Οι αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών. Στους πληρωτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις από αγορές, δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το αν υπάρχει αύξηση των πληρωτέων λογαριασμών, καθορίζεται από την σύγκριση του υπόλοιπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.
11. Οι μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων.

Στους εισπρακτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές κ.λπ. καθώς και απαιτήσεις φορολογικές (επιστροφές φόρων κ.λπ.) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το αν υπάρχει μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.

Παράδειγμα

Υπόλοιπο λογαριασμών εισπρακτέων την 31/12/2012	430.000,00
(μείον) απαιτήσεις του 2012 που εισπράχθηκαν μέσα στο 2013	(-) <u>130.000,00</u>
	=300.000,00
(πλέον) οι νέες απαιτήσεις που δημιουργήθηκαν εντός του 2013	(+) <u>100.000,00</u>
Υπόλοιπο λογαριασμών εισπρακτέων την 31/12/2013	=400.000,00

Επομένως στην στήλη Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων στην γραμμή «Μειώσεις Λογαριασμών Εισπρακτέων» θα αναγράψουμε την διαφορά 30.000,00.

12. Η αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών. Εάν, στο τέλος του έτους, το ποσό των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών έχει αυξηθεί σε σύγκριση με το ποσό των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών στο τέλος του προηγούμενου έτους, η αύξηση θα καταχωρηθεί στη στήλη Πηγές Κεφαλαίων /Εσόδων στη γραμμή (12) «Αύξηση των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου έτους». Αντίθετα, σε περίπτωση που έχουμε μείωση των προκαταβολών, η μείωση θα καταχωρηθεί στη στήλη Αναλώσεις 59 Κεφαλαίων/Εσόδων στη γραμμή (15) «Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου έτους».
13. Οι λοιπές περιπτώσεις εσόδων. Αναγράφεται οποιαδήποτε άλλη περίπτωση εσόδου που δεν αναφέρεται παραπάνω.

Στην δεύτερη στήλη **Αναλώσεις Κεφαλαίων /Εσόδων** περιλαμβάνονται όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις, κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου. Παρέχονται, επίσης, διευκρινήσεις για τον υπολογισμό της από την Α.Α.Δ.Ε., ο οποίος γίνεται αθροίζοντας τα εξής⁸⁹:

1. Τα υπόλοιπα των χρηματοπιστωτικών λογαριασμών (στην Ελλάδα ή και στο Εξωτερικό) προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών κατά την λήξη της ελεγχόμενης χρήσης (τα υπόλοιπα των λογαριασμών την 31/12/200X).
2. Τα διαθέσιμα μετρητά ή και το υπόλοιπο του ταμείου στο τέλος της ελεγχόμενης χρήσης (σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης με βιβλία Γ' κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά του Κ.Φ.Α.Σ.).

⁸⁹ ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

3. Οι εισφορές σε λογαριασμούς επιχειρήσεων όπου συμμετέχει ο ίδιος ο φορολογούμενος, ο/η σύζυγος ή και τα προστατευόμενα μέλη αυτών (όχι ατομικές επιχειρήσεις).
4. Η συνεισφορά ποσών για συμμετοχή στο κεφάλαιο κάθε μορφής επιχειρήσεων.
5. Οι αγορές περιουσιακών στοιχείων (προσωπικών/οικογενειακών και επαγγελματικών), στις οποίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, ανεγέρσεις οικοδομών, αγορές ΕΙΧ, δίτροχων κ.λπ. οχημάτων, πλοίων σκαφών, αναψυχής αεροσκαφών, και επενδυτικών αγαθών καθώς και οι δαπάνες που αφορούν βελτιώσεις αυτών.
6. Οι αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας.
7. Οι επαγγελματικές/επιχειρηματικές δαπάνες πάσης φύσεως (εκπιπτόμενες ή μη από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης). Στις δαπάνες αυτές περιλαμβάνονται και οι δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των επαγγελματικών περιουσιακών στοιχείων. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι εάν στις συνολικά δηλωθείσες επαγγελματικές δαπάνες, έχουν συμπεριληφθεί οι αποσβέσεις, θα πρέπει με το ποσό των αποσβέσεων να μειώσουμε τις 69 ΠΟΛ.1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου. 60 επαγγελματικές δαπάνες που θα καταχωρίσουμε στην αντίστοιχη ένδειξη, καθώς οι αποσβέσεις δεν αποτελούν πραγματικές καταβολές.
8. Τα ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων. Επισημαίνεται ότι στη γραμμή αυτή αναγράφονται μόνο τα ποσά των χρεολυσίων. Τα ποσά των τόκων, ανάλογα με το είδος του δανείου, αν δηλαδή είναι προσωπικό ή επαγγελματικό, συμπεριλαμβάνονται είτε στις προσωπικές/οικογενειακές είτε στις επαγγελματικές δαπάνες.
9. Τα ποσά για ασφάλιστρα, αποζημιώσεις, δωρεές (όπως γονικές παροχές ή χορηγίες χρηματικών ποσών κ.λπ.), και λοιπές δαπάνες.
10. Τα ποσά για φόρους, τέλη εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής.
11. Τα ποσά για κάθε είδους δαπάνες διαβίωσης (προσωπικές/ οικογενειακές) καθώς και οι δαπάνες που αφορούν επισκευές και συντηρήσεις των προσωπικών/ οικογενειακών περιουσιακών στοιχείων (δαπάνες για το σύνολο

των περιουσιακών στοιχείων του φορολογουμένου του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών).

12. Οι μειώσεις των πληρωτέων λογαριασμών. Στους πληρωτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι υποχρεώσεις από αγορές και δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους (επισημαίνεται ότι δεν περιλαμβάνονται τα δάνεια, τα οποία αναγράφονται στη γραμμή (8) «Ποσά αποπληρωμής προσωπικών ή επαγγελματικών δανείων»). Το αν υπάρχει μείωση των πληρωτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου πληρωτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.
13. Οι αυξήσεις εισπρακτέων λογαριασμών. Στους εισπρακτέους λογαριασμούς περιλαμβάνονται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές και φορολογικές, οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το αν υπάρχει αύξηση των εισπρακτέων λογαριασμών καθορίζεται από τη σύγκριση του υπολοίπου εισπρακτέων λογαριασμών στο τέλος του προηγούμενου έτους με το υπόλοιπο στο τέλος του ελεγχόμενου έτους.
14. Οι χορηγήσεις δανείων σε τρίτους.
15. Η μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών. Εάν, στο τέλος του έτους, το ποσό των προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών έχει μειωθεί σε σύγκριση με το ποσό των 61 προκαταβολών έναντι εσόδων επόμενου ή επομένων ετών στο τέλος του προηγούμενου έτους, η μείωση θα καταχωρηθεί στη στήλη Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων στη γραμμή (15) «Μείωση προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών». Αν αντίθετα, σε περίπτωση που έχουμε αύξηση των προκαταβολών, η αύξηση αυτή θα καταχωρηθεί στη στήλη Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων στη γραμμή (12) «Αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επόμενων ετών».
16. Οι λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων. Αναγράφεται οποιαδήποτε άλλη περίπτωση δαπάνης/αγοράς που δεν αναφέρεται παραπάνω.

Τέλος, με βάση τις παραπάνω οδηγίες συντάσσεται ο «Πίνακας Ανάλυσης Ρευστότητας», ως εξής:

Πίνακας 2

Πίνακας Ανάλυσης Ρευστότητας

I. Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων	20XX	20XX	II. Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων	20XX	20XX
Κάθε μορφής έσοδα που έχουν εισπραχθεί στην διάρκεια της ελεγχομένης φορολογικής περιόδου, των οποίων αποδεικνύεται η πραγματοποίηση και η νομιμότητα των συναλλαγών			Όλες οι πραγματοποιηθείσες αναλώσεις/δαπάνες, κατά τη διάρκεια της ελεγχομένης φορολογικής περιόδου		
Σύνολο Πηγών Κεφαλαίων/Εσόδων	XXX		Σύνολο Αναλώσεων Κεφαλαίων/Εσόδων	XXX	
III. Υπόλοιπο			20XX	20XX	
Σύνολο διαθέσιμων κεφαλαίων/εσόδων			XXX	XXX	
Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν			XXX	XXX	
Υπόλοιπο			XXX	XXX	

Στον παραπάνω Πίνακα υπάρχουν οι δύο στήλες που αναλύθηκαν παραπάνω, καθώς και το Υπόλοιπο, στο οποίο παρουσιάζεται η διαφορά των δύο στηλών. Στην περίπτωση που προκύψει αρνητική διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

4.5.2 Μεθοδολογία της Τεχνικής της Καθαρής Θέσης

Η τεχνική αυτή αναδημιουργεί το οικονομικό ιστορικό του φορολογούμενου και προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα λαμβάνοντας υπόψη, για περίοδο μεγαλύτερη ή ίση ενός ή περισσότερων ετών, όλα τα περιουσιακά στοιχεία και τα διαθέσιμα κεφάλαια, τις διάφορες απαιτήσεις (ενεργητικό), τις υποχρεώσεις προσωπικές, οικογενειακές ή επαγγελματικές (παθητικό), τις ατομικές, οικογενειακές και

επαγγελματικές δαπάνες ως και τα εισοδήματα από λοιπές πηγές (ατομικά και οικογενειακά).⁹⁰

Στην τεχνική αυτή δημιουργείται **Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού** για όλα τα ελεγχόμενα έτη και το έτος βάσης (το αμέσως προηγούμενο έτος από το πρώτο ελεγχόμενο έτος). Η διαφορά Ενεργητικού και Παθητικού αποτελεί την **Καθαρή Θέση** του κάθε έτους.

Στο **Ενεργητικό** περιλαμβάνονται όλα τα περιουσιακά στοιχεία του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών καθώς και οι καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα κατά την λήξη του κάθε έτους, όπως για παράδειγμα:

- ✚ Ακίνητη περιουσία (εννοείται το κόστος κτήσης της),
- ✚ Έπιπλα, συσκευές, λοιπός εξοπλισμός (επαγγελματικά),
- ✚ Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας (έπιπλα, έργα τέχνης, συλλογές κ.λπ.) όταν η αξία τους είναι από 5.000€ και άνω το καθένα.
- ✚ Κοσμήματα και λοιπά τιμαλφή, όταν η αξίας τους είναι από 5.000€ και άνω έκαστο.
- ✚ Απαιτήσεις διάφορες: περιλαμβάνονται οι εισπρακτέοι λογαριασμοί, δηλαδή οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές και προσωπικές/οικογενειακές κ.λπ. καθώς και φορολογικές (επιστροφές φόρων κ.λπ.) οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το υπόλοιπο που προκύπτει στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο ενεργητικό.
- ✚ Μετρητά διαθέσιμα στην κατοχή του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών.
- ✚ Καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα του φορολογουμένου, του/της συζύγου ή των προστατευόμενων μελών αυτών όπως π.χ. σε λογαριασμούς ταμειωτηρίου, όψεως, προθεσμίας, τρεχούμενους.
- ✚ Μετοχές και υπόλοιποι τίτλοι.
- ✚ Σύνολο απογραφής τέλους χρήσης σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης (εμπορεύματα, έτοιμα προϊόντα, α' και β' ύλης υλικά συσκευασίας ημιτελή υπολείμματα). Στις περιπτώσεις ελέγχου συνεχόμενων ετών για

⁹⁰ ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

τις οποίες δεν υπάρχει συνεχής υποχρέωση σύνταξης απογραφής, τυχόν συνταχθείσες απογραφές δεν υπολογίζονται κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής.

- ✚ Διάφοροι λογαριασμοί ή λοιπά περιουσιακά στοιχεία (προσωπικά/οικογενειακά ή επαγγελματικά) των οποίων η αξία υπερβαίνει τις 5.000 ευρώ.

Η Α.Α.Δ.Ε, παράθεσε συμπληρωματικά κάποιες διευκρινήσεις για την κατανόηση των παραπάνω και για την ορθή και εύλογη εφαρμογή τους. Συγκεκριμένα, στις παραπάνω περιπτώσεις λαμβάνεται ως αξία το πραγματικό κόστος κτήσης, όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία. Επιπλέον, τις περιπτώσεις ανέγερσης οικοδομών, ως κόστος λαμβάνεται το κόστος ανέγερσης όπως αυτό προκύπτει από τα διαθέσιμα στον έλεγχο στοιχεία, και τέλος, τα επαγγελματικά/επιχειρηματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης.

Στο **Παθητικό** συμπεριλαμβάνονται όλες οι υποχρεώσεις του ελεγχόμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών καθώς και επαγγελματικές υποχρεώσεις σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης, όπως⁹¹:

- ✚ Δάνεια (προσωπικά/οικογενειακά).
- ✚ Δάνεια (επαγγελματικά, σε περίπτωση ατομικής επιχείρησης).
- ✚ Γραμμάτια (προσωπικά/οικογενειακά ή της ατομικής επιχείρησης).
- ✚ Πιστωτές διάφοροι: περιλαμβάνονται οι πληρωτέοι λογαριασμοί δηλαδή οι υποχρεώσεις από αγορές και δαπάνες γενικά καθώς και φορολογικές υποχρεώσεις, επαγγελματικές ή/και προσωπικές/οικογενειακές οι οποίες οφείλονται στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους. Το υπόλοιπο που προκύπτει στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους συμπεριλαμβάνεται στο παθητικό.
- ✚ Υποχρεώσεις (Αποσβέσεις, κ.λπ.).

Σημειώνεται ότι αν αυξηθούν οι υποχρεώσεις, τότε μεταφέρεται και αυξάνεται και η υποχρέωση του έτους βάσης ή καθενός από τα επόμενα ελεγχόμενα έτη.

⁹¹ ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

Επιπλέον, παρήχθησαν λεπτομερείς οδηγίες για την αντιμετώπιση των αποσβέσεων. Εάν, για παράδειγμα, στο πίνακα του ενεργητικού περιλαμβάνονται και πάγια επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία είχαν διενεργηθεί αποσβέσεις κατά τον υπολογισμό του φορολογητέου εισοδήματός τότε, το σωρευτικό ποσό αποσβέσεων για αυτά τα περιουσιακά στοιχεία αναγράφεται ως υποχρέωση στον Πίνακα Παθητικού.

Από την άλλη, εάν στο ενεργητικό περιλαμβάνονται περιουσιακά στοιχεία τα οποία έχουν αποσβεσθεί πλήρως, στον πίνακα παθητικού αναγράφεται το σύνολο των αποσβέσεων που έχει διενεργηθεί για αυτά και έχει εκπέσει από τα ακαθάριστα έσοδα.

Για ένα περιουσιακό στοιχείο που πουλήθηκε ή διατέθηκε με άλλον τρόπο στις 31/12/20XX και δεν περιλαμβάνεται πλέον στον κατάλογο του ενεργητικού, θα πρέπει η απόσβεση του να μην περιλαμβάνεται πλέον στο σωρευτικό ποσό των αποσβέσεων, που αναγράφεται ως υποχρέωση στον Πίνακα Παθητικού. Επίσης, δεν περιλαμβάνονται στον Πίνακα Παθητικού τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία για τα οποία ο φορολογούμενος δεν διενήργησε αποσβέσεις.

Δεδομένου των όσων αναλύθηκαν πιο πάνω δημιουργείται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού, ο οποίος έχει την μορφή:

Πίνακας 3

Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ						
	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 20XX	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΕΝΑΡΞΗΣ 1/1/20XX+1	ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΛΗΞΗΣ 31/12/20XX+1	ΔΙΑΦΟΡΑ (ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΕΝΑΡΞΗΣ – ΚΑΘΑΡΗ ΘΕΣΗ ΛΗΞΗΣ)		
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/οικογενειακά/επαγγελματικά)						
		Φορολογούμενος	Σύζυγος	Φορολογούμενος	Σύζυγος	

Σύνολο Ενεργητικού	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές/οικογενειακές/επαγγελματικές)						
Σύνολο Παθητικού	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX	XXX

Οι διάφορες αυξομειώσεις της Καθαρής Θέσης αναπροσαρμόζονται με τις περιπτώσεις απόκτησης περιουσιακών στοιχείων άνευ ανταλλάγματος, όπως για παράδειγμα αιτία θανάτου, δωρεάς, γονικής παροχής, προίκας, κερδών από τυχερά παιχνίδια. Στο αποτέλεσμα αυτό πρέπει να προστεθούν οι μη εκπιπτόμενες δαπάνες (με επιταγές, μετρητά ή μέσω τραπεζικών) και συγκεκριμένα:

- ✚ Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης,
- ✚ Λοιπές δαπάνες και αγορές. Δεν περιλαμβάνονται οι επαγγελματικές δαπάνες και αγορές, με εξαίρεση τις δαπάνες που είναι μη παραγωγικές ή δεν εκπίπτουν βάσει διατάξεων νόμου από τα ακαθάριστα έσοδα της επιχείρησης, οι οποίες και αναγράφονται,
- ✚ Ζημίες από εκποίηση περιουσιακού στοιχείου, μη αναγνωριζόμενες φορολογικώς.

Από το μερικό αυτό σύνολο (δηλ. το άθροισμα της Καθαρής Θέσης και των μη εκπιπτόμενων δαπανών) πρέπει να αφαιρεθούν τα μη φορολογούμενα εισοδήματα και συγκεκριμένα:

- ✚ Τα αφορολόγητα έσοδα από διάφορες πηγές, που αφορούν όλες τις πηγές εσόδων του φορολογούμενου του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών που συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας εισοδήματος αλλά δεν υπάγονται σε φορολόγηση βάσει διατάξεων νόμου και τις
- ✚ Μη φορολογητέες περιπτώσεις εσόδων ή φορολογητέες κατ' ειδικό τρόπο όπως τα έσοδα από δωρεές, κέρδη από πώληση περιουσιακού στοιχείου, επιχορηγήσεις και λοιπές μη φορολογητέες περιπτώσεις που συμπεριλήφθηκαν ή όχι στην υποβληθείσα δήλωση φορολογίας. Εισοδήματος αλλά δεν υπάγονται σε φορολόγηση βάσει διατάξεων νόμου ή φορολογηθήκαν με ειδικό τρόπο

Ιδιαίτερη προσοχή απαιτούν ορισμένες ειδικές περιπτώσεις, όπως η περίπτωση πώλησης περιουσιακού στοιχείου το οποίο αποκτήθηκε είτε με αντάλλαγμα είτε χωρίς αντάλλαγμα, κατά την εφαρμογή της συγκεκριμένης τεχνικής για το οποίο θα πρέπει να λάβουμε υπόψη μόνο το αποτέλεσμα, δηλαδή το κέρδος ή ζημία που προκύπτει, εφόσον αυτό δεν φορολογήθηκε ή δεν εξέπεσε σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Τα ποσά αυτά θα πρέπει να αναγράφονται αντίστοιχα στις ενδείξεις «μη φορολογούμενες περιπτώσεις εσόδων» ή στις «ζημίες από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων». Πιο συγκεκριμένα, στις περιπτώσεις πώλησης περιουσιακού στοιχείου το οποίο είχε αποκτηθεί χωρίς αντάλλαγμα, ως κέρδος ή ζημία λαμβάνεται υπόψη το σύνολο του ποσού πώλησης μείον το κόστος όπως αυτό προσδιορίστηκε στο πεδίο του ενεργητικού στον Πίνακα Ενεργητικού και Παθητικού.

Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω καθώς και τα δεδομένα του Πίνακα 4.5.2.1, δηλαδή του Πίνακα Ενεργητικού και Παθητικού συντάσσεται ο **Πίνακας Καθαρής Θέσης** που μας δίνει το Μη Δηλωθέν Εισόδημα.

Πίνακας 4
Πίνακας Καθαρής Θέσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ	
	Ενεργητικό
<i>μείον (-)</i>	Παθητικό
=	Καθαρή Θέση Λήξης Περιόδου
<i>μείον (-)</i>	Καθαρή Θέση Αρχής Περιόδου
=	Αύξηση ή Μείωση Καθαρής Θέσης
<i>πλέον (+)</i>	Μη εκπιπτόμενες Δαπάνες
<i>μείον (-)</i>	Μη φορολογούμενα εισοδήματα
=	Προσδιορισμένο βάσει Μεθόδου Εισόδημα
<i>μείον (-)</i>	Δηλωθέν εισόδημα (βάση Ε1)
=	ΜΗ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑ

Το Αποτέλεσμα πλέον που έχει απομείνει (στον Πίνακα το Προσδιορισμένο βάση Μεθόδου Εισόδημα), αποτελεί το προσδιοριζόμενο Καθαρό Εισόδημα του ελεγχόμενου φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών σύμφωνα με την χρήση αυτής της τεχνικής. Το προσδιοριζόμενο πλέον Καθαρό Εισόδημα συγκρίνεται με τα αντίστοιχα δηλωθέντα εισοδήματα (υπαχθέντα σε φορολόγηση) από κάθε πηγή του ελεγχόμενου (πχ Ε1) και η προκύπτουσα διαφορά θεωρείται μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογείται υπόκειται σε φορολόγηση.

4.5.3 Μεθοδολογία της Τεχνικής των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

Η μέθοδος της ανάλυσης των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά είναι μια τεχνική που προσδιορίζει το φορολογητέο εισόδημα παρακολουθώντας την κίνηση των διαθεσίμων κεφαλαίων του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών τους, είτε με την κατάθεση αυτών σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς είτε με την ανάλωση τους σε διάφορες συναλλαγές με χρήση μετρητών. Αναλύει τις συνολικές καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς, τα διαθέσιμα, τις αγορές και δαπάνες σε μετρητά τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου και τα συγκρίνει με τα συνολικά δηλωθέντα έσοδα.⁹²

Θεωρείται ένα αρκετά αποτελεσματικό εργαλείο διότι στηρίζεται στην λογική ότι όταν κάποιος λαμβάνει ένα έσοδο, αυτό είτε θα το διαθέσει/δαπανήσει/επενδύσει, είτε θα το καταβάλει/αποταμιεύσει σε κάποιο τραπεζικό λογαριασμό. Με την τεχνική αυτή προσδιορίζονται τα έσοδα του φορολογούμενου αναλύοντας τις τραπεζικές του καταθέσεις και τις διάφορες συναλλαγματικές του δαπάνες με μετρητά. Στην τεχνική αυτή:

1. Βασική προϋπόθεση αποτελεί το γεγονός ότι υπάρχει άνοιγμα (τραπεζικών) λογαριασμών. Στην περίπτωση αυτή προσδιορίζονται και εξετάζονται οι

⁹² ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

συνολικές τραπεζικές καταθέσεις της ελεγχόμενης περιόδου. Περιλαμβάνονται, επίσης, οι πιστωτικές κινήσεις στους λογαριασμούς που αφορούν καθαρές καταθέσεις και έμμεσες καταθετικές πράξεις όπως προσωρινές καταθέσεις προς εξόφληση υποχρεώσεων π.χ. δανείων. Από την άλλη, στις περιπτώσεις που δεν υπάρχει άνοιγμα λογαριασμών, αυτομάτως τα στοιχεία θεωρούνται αναποτελεσματικά, ανεπαρκή, ελλιπή και μη ασφαλή. Οι συνολικές τραπεζικές καταθέσεις λαμβάνονται ως διαφορά υπολοίπου τέλους μείον αρχή χρήσης.

2. Αφαιρούνται τα κατατεθειμένα ποσά στους πιο πάνω λογαριασμούς που αφορούν:

- + μη υποκείμενα σε φορολόγηση έσοδα,
- + ποσά από εκταμίευση δανείων,
- + συμψηφιστικές κινήσεις μεταξύ λογαριασμών του φορολογούμενου, του/της συζύγου και των προστατευόμενων μελών αυτών και
- + συναλλαγές, μεταφορές και λοιπές πράξεις που δεν αποτελούν καθαρές καταθέσεις.

3. Στο Υπόλοιπο των καθαρών τραπεζικών καταθέσεων προστίθενται⁹³:

- + Δαπάνες επιχειρηματικές/επαγγελματικές (εξοφλημένες με μετρητά),
- + Αγορές εμπορευμάτων, πρώτων και βοηθητικών υλών και λοιπών αγαθών αναγκαίων στην άσκηση της επαγγελματικής δραστηριότητας (εξοφλημένες με μετρητά),
- + Αγορές περιουσιακών στοιχείων προσωπικών/οικογενειακών, επαγγελματικών (εξοφλημένες με μετρητά),
- + Προσωπικές/οικογενειακές δαπάνες (εξοφλημένες με μετρητά),
- + Καταβληθέντες φόροι, εισφορές και πρόστιμα κάθε μορφής (εξοφλημένες με μετρητά),
- + Αποπληρωμή / μείωση χρεών με μετρητά,
- + Αύξηση/μείωση διαθεσίμων μετρητών ελεγχόμενης περιόδου. Η μείωση διαθεσίμων μετρητών τίθεται με αρνητικό πρόσημο. (για

⁹³ ΠΟΛ 1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων Τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013

παράδειγμα: 31/12/2011 25.000 ευρώ μετρητά και 31/12/2012 διαθέσιμα 20.000 ευρώ μετρητά. Στην χρήση 2012 θα καταχωρηθεί το ποσό των 5.000 ευρώ),

✚ Λοιπές καταβολές σε μετρητά.

Συμπεριλαμβάνονται και οι περιπτώσεις μείωσης των λογαριασμών πληρωτέων που εξοφλούνται με μετρητά. Σημειώνεται επίσης ότι τα επαγγελματικά περιουσιακά στοιχεία αφορούν μόνο περιπτώσεις ατομικής επιχείρησης.

4. Το καινούργιο Υπόλοιπο των καθαρών Τραπεζικών καταθέσεων μειώνεται με τα μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που δεν κατατέθηκαν σε λογαριασμούς και με την αύξηση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων. Αυξάνεται με την μείωση των προκαταβολών που εισπράχθηκαν έναντι εσόδων επομένου/νων έτους/ων, και με την αύξηση των εισπρακτέων λογαριασμών ή μειώνεται με την μείωση των εισπρακτέων λογαριασμών.

Με βάση τα παραπάνω συντάσσεται ο «Πίνακας των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά», για όλες τις ελεγχόμενες φορολογικές περιόδους, ο οποίος διαμορφώνεται ως εξής:

Πίνακας 5

Πίνακας Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ

		ΧΡΗΣΕΙΣ	
		31/12/20XX	31/12/20XX+1
	Συνολικό Ποσό Καταθέσεων	XXX	XXX
<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που κατατέθηκαν σε λογαριασμούς		
<i>μείον</i>	Ποσό από εκταμίευση δανείου		
<i>μείον</i>	Συμψηφιστικές κινήσεις (μεταφορές κεφαλαίων)		
<i>μείον</i>	Λοιπές πράξεις		
	Υπόλοιπο Καθαρών Τραπεζικών Καταθέσεων	XXX	XXX
<i>πλέον</i>	Επιχειρηματικές/επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	Αγορές εμπορευμάτων Α΄ & Β΄ Υλών (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	Αγορές περιουσιακών στοιχείων (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	Προσωπικές/οικογενειακές Δαπάνες (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές (μετρητοίς)		
<i>πλέον</i>	Αποπληρωμή/μείωση χρεών με μετρητά		
<i>πλέον</i>	Αυξομείωση διαθεσίμων μετρητών		
<i>πλέον</i>	Λοιπές καταβολές σε μετρητά		
	Υπόλοιπο Κατατεθειμένων και Αναλωθέντων Εσόδων	XXX	XXX
<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα μη κατατεθειμένα σε τράπεζες		
<i>μείον</i>	Αύξηση προκαταβολών που εισπράχθ. έναντι εσόδων επόμενου έτους		
<i>μείον</i>	Μείωση εισπρακτέων λογαριασμών		
<i>πλέον</i>	Μείωση προκαταβολών που εισπράχθ. έναντι εσόδων επομένου έτους		
<i>πλέον</i>	Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)		
	Τελικό Υπόλοιπο Εισόδημα	XXX	XXX
<i>μείον</i>	Δηλωθέν Εισόδημα	XXX	XXX
	Μη Δηλωθέν Εισόδημα	XXX	XXX

Η Α.Α.Δ.Ε εξέδωσε κάποιες παρατηρήσεις ως προς την ορθή εφαρμογή της μεθόδου. Συγκεκριμένα:

1. Αν ένα έσοδο έχει συμπεριληφθεί στα ακαθάριστα έσοδα χωρίς να έχει εισπραχτεί μέχρι την 31/12/20XX τότε οι τραπεζικές καταθέσεις στην συγκεκριμένη χρήση θα είναι μειωμένες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό. Έστω ότι την επομένη χρήση το ποσό αυτό εισπραχτεί τότε οι τραπεζικές καταθέσεις θα είναι μεγαλύτερες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό,
2. Αν ένα έσοδο έχει ταμιακά εισπραχτεί μέχρι τις 31/12/20XX αλλά δεν έχει συμπεριληφθεί στα ακαθάριστα έσοδα τότε οι τραπεζικές καταθέσεις στην συγκεκριμένη χρήση θα είναι αυξημένες συγκρινόμενες με τα ακαθάριστα έσοδα κατά το ποσό αυτό. Έστω ότι την επομένη χρήση το ποσό αυτό τιμολογηθεί τότε τα ακαθάριστα έσοδα θα είναι μεγαλύτερα κατά το ποσό αυτό, ενώ οι τραπεζικές καταθέσεις θα είναι μικρότερες,
3. Για την συγκεκριμένη έμμεση τεχνική, εισπρακτέοι λογαριασμοί θεωρούνται οι απαιτήσεις από πωλήσεις επαγγελματικές, προσωπικές/οικογενειακές οι οποίες είναι απαιτητές στο τέλος κάθε ελεγχόμενου έτους.

Το Τελικό Υπόλοιπο Εισόδημα που παρατηρούμε στον Πίνακα αποτελεί το εισόδημα που προκύπτει βάσει της συγκεκριμένης μεθόδου και συγκρίνεται με τα δηλωθέντα εισοδήματα του φορολογούμενου. Αν προκύψει θετική διαφορά, ελέγχεται ως μη δηλωθέν εισόδημα και εφόσον δεν δικαιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

4.5.4 Μεθοδολογία της Τεχνικής της Αρχής των Αναλογιών

Παροχή οδηγιών για την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή της μεθόδου αυτής δόθηκαν αρκετά πρόσφατα με την Α.1008/20/1/2020 (Β'88) απόφαση του Διοικητή της Ανεξάρτητης Αρχής Δημοσίων Εσόδων. Με την τεχνική αυτή γίνεται προσδιορισμός των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα με βάση ποσοστά και δείκτες, ιδιαίτερα με βάση το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους, που θεωρούνται επαρκή και αξιόπιστα, βάσει των γενικά παραδεκτών αρχών και τεχνικών της ελεγκτικής και προέρχονται είτε κυρίως από την ίδια την επιχείρηση είτε από τρίτες πηγές.

Έπειτα από την ανάλυση των πωλήσεων και του κόστους πωληθέντων προσδιορίζεται με αξιόπιστο τρόπο το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους, το οποίο, εφαρμόζεται στο κόστος πωληθέντων και οδηγεί στον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα του ελεγχόμενου προσώπου. Δημιουργείται δηλαδή μια αξιόπιστη αναλογία (σχέση) η οποία εφαρμόζεται σε μία, γνωστή εκ των προτέρων, βάση και με τον τρόπο αυτό προσδιορίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα του φορολογουμένου.

Για την ορθότητα και την επάρκεια των αποτελεσμάτων σημαντικό ρόλο λαμβάνει η αξιοπιστία των αναλογιών που χρησιμοποιούνται. Συγκεκριμένα για την ορθή εφαρμογή την μεθόδου⁹⁴:

- ✚ Θα πρέπει να λαμβάνονται πληροφορίες με κύρια πηγή άντλησης την ίδια την ελεγχόμενη επιχείρηση. Τα στοιχεία αυτά θα πρέπει να αντλούνται αφενός από τα λογιστικά αρχεία του φορολογουμένου και αφετέρου από κάθε είδους διαθέσιμα στοιχεία, πληροφορίες και διευκρινίσεις που θα παρασχεθούν είτε από τον ίδιο τον ελεγχόμενο είτε από τρίτες πηγές. Με τον τρόπο αυτό καθορίζονται οι αναλογίες (ποσοστά) με βάση πραγματικά δεδομένα της επιχείρησης. Επίσης, το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους δύναται να προσδιορισθεί συγκρίνοντας τιμολόγια αγορών με τιμολόγια πωλήσεων ή αναλύοντας τιμοκαταλόγους ή τιμές ραφιών ή ερευνώντας αρχεία αποθήκης και βιβλία παραγγελιών ή και άλλες συναφείς πληροφορίες.
- ✚ Σε περίπτωση που δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί η ίδια η επιχείρηση ως κύρια πηγή πληροφοριών τότε οι αναλογίες (ποσοστά) και οι δείκτες μπορούν να προκύψουν με βάση στοιχεία άλλων ομοειδών επιχειρήσεων. Στην περίπτωση αυτή θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τα χαρακτηριστικά της ελεγχόμενης επιχείρησης και ιδίως ο τύπος του εμπορεύματος, το μέγεθός της, η ελεγχόμενη φορολογική περίοδος, η γεωγραφική θέση της επιχείρησης και η γενικότερη εμπορική πολιτική που χρησιμοποιείται, ώστε αναλογίες που τελικά θα εφαρμοσθούν για τον προσδιορισμό των εσόδων να ανταποκρίνονται όσο το δυνατόν περισσότερο στα χαρακτηριστικά του ελεγχόμενου προσώπου.

⁹⁴ Ε 2016/31.12.2020, Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του Ν. 4174/2013 (Α' 170), Αθήνα, 31/12/2020

- ✚ Για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, υπάρχει η δυνατότητα να χρησιμοποιηθούν διάφορες αναλογίες (ποσοστά/δείκτες), όπως ενδεικτικά η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - πωλήσεων, η αναλογία περιθωρίου μικτού κέρδους - κόστους, η αναλογία κόστους πωληθέντων - πωλήσεων, η αναλογία καθαρής τιμής πώλησης - τιμής κόστους κ.λπ., οι οποίες εφαρμόζονται επί του συνολικού κόστους ώστε να προσδιορισθούν τα έσοδα.

Περαιτέρω, η μέθοδος της αρχής των αναλογιών, εκτός του προσδιορισμού των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, μπορεί να εφαρμοστεί και για τον προσδιορισμό των εκροών και των φορολογητέων κερδών των ελεγχόμενων προσώπων, με τη χρήση αξιόπιστων, για τον προσδιορισμό των εκροών και φορολογητέων κερδών, αναλογιών.⁹⁵

Όπως σημειώνει το Υπουργείο Οικονομικών, για την αποτελεσματικότερη χρήση της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών ενδείκνυται η χρήση της, για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, των εκροών και των φορολογητέων κερδών, σε επιχειρήσεις:

- ✚ με σχετικά περιορισμένο εύρος δραστηριοτήτων,
- ✚ των οποίων η κύρια πηγή εσόδων τους αποτελεί η διάθεση αποθεμάτων,
- ✚ των οποίων οι παράμετροι που διαμορφώνουν το κόστος των πωληθέντων ή οι πηγές από τις οποίες προέρχονται οι αγορές των εμπορευμάτων τους είναι περιορισμένες,
- ✚ που υφίσταται σε ένα βαθμό ομοιομορφία στις τιμές πώλησης,
- ✚ των οποίων το απόθεμα είναι ελεγχόμενο, μπορεί να προσδιοριστούν με αξιόπιστο τρόπο και τηρούν βιβλίο απογραφών και
- ✚ που εμπορεύονται αγαθά τα οποία έχουν όμοιο μικτό κέρδος.

Η Εσωτερική Υπηρεσία Εσόδων των ΗΠΑ συμβουλεύει ότι για να φέρει η τεχνική αυτή αποτελέσματα θα πρέπει να χρησιμοποιείται σε περιπτώσεις

⁹⁵ Α 1008/20-1-2020, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α') για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, ΦΕΚ Β' 88/27-01-2020.

επιχειρήσεων όπως καταστήματα ποτών (κάβες), ταβέρνες, βενζινάδικα, εστιατόρια και κοσμηματοπωλεία.⁹⁶

4.5.5 Μεθοδολογία της Τεχνικής της Σχέσης της Τιμής Πώλησης Προς το Συνολικό Όγκο του Κύκλου Εργασιών

Με την τεχνική αυτή προσδιορίζονται τα κέρδη από επιχειρηματική δραστηριότητα αξιοποιώντας τη σχέση της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών. Αρχικά, προσδιορίζεται ο συνολικός όγκος του κύκλου εργασιών, σύμφωνα με είτε από τα λογιστικά αρχεία του ελεγχόμενου προσώπου είτε από τρίτες πηγές. Στην συνέχεια, προκειμένου να προσδιοριστούν τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα, εφαρμόζεται σε αυτόν η τιμή πώλησης ανά μονάδα προϊόντος/υπηρεσίας.

Ο συνολικός όγκος του κύκλου εργασιών μπορεί να προσδιορισθεί έπειτα από εξεύρεση σχέσεων μεταξύ των εισροών (προϊόντων και υπηρεσιών) που απαιτούνται ανά μονάδα παραγόμενου προϊόντος/ παρεχόμενης υπηρεσίας του ελεγχόμενου προσώπου.

Η τεχνική αυτή μπορεί να χρησιμοποιηθεί όταν η ελεγχόμενη επιχείρηση παράγει ένα ή περισσότερα ομοειδή προϊόντα, τα οποία έχουν μια σταθερή σχέση μεταξύ των συντελεστών παραγωγής (π.χ. παραγγελίες εξαρτημάτων που απαιτούνται για παρασκευή εμπορεύσιμων προϊόντων) ή μέσω προσδιορισμού του όγκου κύκλου εργασιών όταν το ύψος των πωλήσεων συνδέεται με μεταβλητές δαπάνες/λειτουργικά έξοδα που είναι ανάλογα του κύκλου εργασιών (π.χ. σχέση δαπανών προμήθειας ηλεκτρικού ρεύματος και νερού με παρεχόμενη υπηρεσία).

Το Υπουργείο Οικονομικών σημειώνει ότι για την αποτελεσματικότερη χρήση της μεθόδου της Σχέσης Τιμής Πώλησης προς τον Συνολικό Όγκο του Κύκλου Εργασιών, ενδείκνυται η χρήση της για τον προσδιορισμό των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα, των εκροών και των φορολογητέων κερδών, όταν:

⁹⁶ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.5.2

- ✚ Υπάρχει η δυνατότητα να προσδιοριστεί από τον έλεγχο η τιμή πώλησης ανά μονάδα και ο αριθμός των μονάδων (προϊόντων/υπηρεσιών) ή ο όγκος συναλλαγών με βάση το κόστος των αγαθών που πωλούνται ή οι δαπάνες/έξοδα,
- ✚ Ο φορολογούμενος κατέχει περιορισμένα είδη προϊόντων ή ορισμένου είδους παρεχόμενες υπηρεσίες και οι τιμές των αγαθών που πωλούνται ή οι αμοιβές των υπηρεσιών παραμένουν σταθερές σε όλη τη διάρκεια της φορολογικής περιόδου.

4.6 Επιλογή της Έμμεσης Τεχνικής Ελέγχου

Η επιλογή μιας επίσημης έμμεσης τεχνικής ελέγχου για τον προσδιορισμό της πραγματικής υποχρέωσης του φορολογούμενου πρέπει να λαμβάνεται υπόψη όταν η πραγματική εξέλιξη της υπόθεσης οδηγεί τον αρμόδιο ελεγκτή στο συμπέρασμα ότι η φορολογική δήλωση του φορολογουμένου και τα δικαιολογητικά βιβλία και αρχεία του δεν αντικατοπτρίζουν επακριβώς το συνολικό φορολογητέο εισόδημα ή ότι υπάρχει εύλογη πιθανότητα αδήλωτου εισοδήματος.

Σε γενικές γραμμές, σύμφωνα με Εσωτερική Υπηρεσία Εσόδων των ΗΠΑ, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις που θα πρέπει να παροτρύνουν τους φορολογικούς εκλεκτές στην χρησιμοποίηση κάποιας εκ των πέντε έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Για παράδειγμα, εάν η οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου δεν είναι ισορροπημένη, δηλαδή οι γνωστές προσωπικές και επιχειρηματικές δαπάνες υπερβαίνουν το δηλωμένο εισόδημα και δεν ανιχνεύονται πηγές χρημάτων που δεν υπόκεινται σε φορολόγηση για να δικαιολογήσουν την διαφορά.

Επιπλέον, χρήση έμμεσων τεχνικών ενδείκνυται όταν υπάρχουν παρατυπίες στα βιβλία των φορολογούμενων ή αδύναμοι μηχανισμοί εσωτερικού ελέγχου, όταν τα ποσοστά μικτού κέρδους αλλάζουν σημαντικά από έτος σε έτος ή είναι ασυνήθιστα υψηλά ή χαμηλά για το συγκεκριμένο τμήμα της αγοράς ή τον κλάδο, όταν οι τραπεζικοί λογαριασμοί του φορολογούμενου έχουν ανεξήγητα στοιχεία κατάθεσης, όταν γίνεται πραγματοποίηση τακτικών καταθέσεων από τον

φορολογούμενο που χρησιμοποιεί μετρητά ή όταν δεν υπάρχουν καθόλου βιβλία και στοιχεία.⁹⁷

Στην ελληνική νομοθεσία η επιλογή της κατάλληλης μεθόδου γίνεται με βάση το άρθρο 7 της Απόφασης του Υπουργείου Οικονομικών Α.Υ.Ο. ΔΕΣ Α1077357 ΕΞ 2013/10.5.2013 (ΦΕΚ Β 1136), στο οποίο αναφέρει ότι στην υπόθεση που ελέγχεται εφαρμόζονται οι τεχνικές ελέγχου που ορίζονται με την παρούσα απόφαση και επιλέγεται η τεχνική ελέγχου που κρίνεται προσφορότερη για το δημόσιο συμφέρον.⁹⁸

Κατά την επιλογή της έμμεσης μεθόδου θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη⁹⁹:

- + Ο τομέας ή κλάδος της βιομηχανίας που δραστηριοποιείται ο φορολογούμενος,
- + ο όγκος της παραγωγής και η ποικιλία των προϊόντων,
- + η διαθεσιμότητα και πληρότητα των βιβλίων και αρχείων των φορολογουμένων,
- + οι τραπεζικές πρακτικές των φορολογουμένων,
- + η χρήση μετρητών από τον φορολογούμενο για να πληρώσει τα έξοδα,
- + εάν οι δαπάνες υπερβαίνουν το εισόδημα,
- + η σταθερότητα περιουσιακών στοιχείων και υποχρεώσεων και
- + η σταθερότητα καθαρής θέσης για πολλά χρόνια υπό έλεγχο.

Στο σημείο αυτό κρίνεται σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι οι πέντε αυτές έμμεσες τεχνικές ελέγχου εφαρμόζονται για τον προσδιορισμό τόσο των φυσικών προσώπων, όσο και των νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων, ωστόσο γίνεται ένας διαχωρισμός στην χρήση των μεθόδων αυτών. Συγκεκριμένα, για τα φυσικά πρόσωπα εφαρμόζονται:

- + η μέθοδος της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογούμενου (source and application of funds method),
- + η μέθοδος της καθαρής θέσης του φορολογούμενου (net worth method) και

⁹⁷ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.2.1

⁹⁸ Απόφαση Υπουργείου Οικονομικών, ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013/10.5.2013, Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων, 10/05/2013

⁹⁹ Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual, Chapter 4.10.4.6.2.2

- ✚ η μέθοδος του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και των δαπανών σε μετρητά (bank deposits and cash expenditure method).

Από την άλλη, για τα νομικά πρόσωπα και νομικές οντότητες εφαρμόζονται:

- ✚ η μέθοδος της αρχής των αναλογιών (mark-up method) και
- ✚ η μέθοδος της σχέσης της τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών (unit and volume method).

4.7 Εφαρμογή των Έμμεσων Τεχνικών στο Εξωτερικό

Παραπάνω αναλύσαμε τις έμμεσες τεχνικές ελέγχου που εφαρμόζονται στην χώρα μας, το περιεχόμενο και την μεθοδολογία τους. Εφαρμογή, όμως, έμμεσων τεχνικών δεν παρατηρείται μόνο στην Ελλάδα, αλλά και σε άλλες χώρες παγκοσμίως. Μάλιστα, κύριο μέρος της μεθοδολογίας με πολύ μικρές διαφοροποιήσεις έχουμε δανειστεί από το Αμερικανικό φορολογικό σύστημα, μέσω του IRS, αλλά και από το Γαλλικό φορολογικό σύστημα.

Ο Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (OECD), τον Οκτώβριο του 2006, πραγματοποίησε έρευνα με επιλεγμένες χώρες παγκοσμίως, σχετικά με την εφαρμογή των έμμεσων τεχνικών ελέγχου. Οι χώρες που πήραν μέρος στην έρευνα ήταν οι: Αυστραλία, Αυστρία, Δανία, Φινλανδία, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Νέα Ζηλανδία, Ηνωμένο Βασίλειο και ΗΠΑ. Συγκεκριμένα, οι χώρες αυτές ρωτήθηκαν αν κατά την διαδικασία του φορολογικού ελέγχου χρησιμοποιούν τις μεθόδους αυτές, καθώς επίσης πότε και ποιες από τις έμμεσες αυτές τεχνικές χρησιμοποιούν.

Πίνακας 6

Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου που χρησιμοποιούνται στην πράξη¹⁰⁰

Country	Indirect income measurement methods used in practice (yes/no)				
	Source & application of funds (T account)	Bank deposits & cash expenditure	Markup	Unit & volume	Net worth /asset betterment/ capital statements
Australia	Yes		Yes		Yes
Austria		Yes			Yes
Denmark			Yes		Yes
Finland			Yes		Yes
Japan	Yes	Yes	Yes		Yes
Netherlands			Yes		Yes
New Zealand	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes
Sweden	Yes	Yes			Yes
UK	Yes		Yes		Yes
USA	Yes	Yes	Yes	Yes	Yes

Στις απαντήσεις της έρευνας, οι χώρες ανέφεραν τις έμμεσες μεθόδους επιμέτρησης που χρησιμοποιούν για την επικύρωση των δηλωμένων εισοδημάτων των φορολογούμενων και / ή για να κάνουν κάποιες τέτοιες εκτιμήσεις ελλείψει επαρκών βιβλίων και αρχείων. Σημειώνεται ότι καμία χώρα από τις συμμετέχουσες δεν έδωσε στοιχεία σχετικά με την έκταση της χρήσης αυτών των μεθόδων.

Από τον Πίνακα 4.7.1 παρατηρούμε ότι μόνο δύο χώρες κάνουν χρήση και των πέντε έμμεσων μεθόδων ελέγχου και πιο συγκεκριμένα, η Νέα Ζηλανδία και οι ΗΠΑ. Η Αυστρία, η Δανία, η Φινλανδία και η Ολλανδία κάνουν την μικρότερη χρήση, μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών στην έρευνα, με την χρήση μόνο δύο από τις πέντε μεθόδων. Επιπλέον παρατηρούμε πως η πιο διαδεδομένη έμμεση τεχνική είναι αυτή την ανάλυσης της Καθαρής Θέσης (Net worth/ Asset betterment/ Capital statements) χρησιμοποιούμενη από όλες τις συμμετέχουσες χώρες.

Στον παρακάτω Πίνακα 4.7.2 παρατίθεται μια σύντομη περιγραφή των νομοθετικών διατάξεων που χρησιμοποιούνται από τις χώρες που συμμετείχαν στην έρευνα και υποστηρίζουν την χρήση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου.

¹⁰⁰ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 10

Πίνακας 7
Νομοθεσία για την υποστήριξη των Έμμεσων Τεχνικών Μέτρησης
Εισοδήματος¹⁰¹

Χώρα	Μέθοδοι	Σχόλια
Αυστραλία	Ποικιλία Μεθόδων	Η νομοθεσία επιτρέπει σε ορισμένες περιπτώσεις στον Οργανισμό Εσόδων (Φορολογική Διοίκηση) να προβαίνει σε εκτίμηση ή να τροποποιεί μια προηγούμενη εκτίμηση (π.χ. σε περίπτωση που ένας φορολογούμενος έχει παραλείψει να καταθέσει φορολογική δήλωση, όπου η φορολογική διοίκηση είναι δυσαρεστημένη με την υποβαλλόμενη δήλωση, ή έχει λόγους να πιστεύει ότι ένα πρόσωπο που δεν έχει καταθέσει φορολογική δήλωση έχει αποκομίσει φορολογητέο εισόδημα (ITAA 36 άρθρο 167).
Αυστρία	Εκτίμηση με βάση την ανάπτυξη ακινήτων & Δαπανών Διαβίωσης	Η νομοθεσία επιτρέπει στον Οργανισμό Εσόδων (Φορολογική Διοίκηση) να εκτιμά το κέρδος και το φορολογητέο εισόδημα όταν δεν υπάρχει προσδιορισμός του κέρδους ή τα βιβλία και τα στοιχεία είναι λανθασμένα (άρθρο 184, Πράξη Φορολογικής Διαδικασίας)
Δανία	Ποικιλία Μεθόδων	Αυτές οι μέθοδοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν όπου τα οικονομικά αρχεία έχουν αποδειχθεί λανθασμένα ή ελλιπή.
Φινλανδία	Αξιολόγηση μέσω της εκτίμησης και των αυξήσεων στον καθαρό πλούτο	Η ειδική νομοθεσία επιτρέπει τη χρήση μεθόδων μέτρησης βάσει: 1) εκτιμήσεων που προκύπτουν από σύγκριση με φορολογούμενους σε παρόμοιες επιχειρήσεις υπό συγκρίσιμες συνθήκες όπου υπάρχει υποψία κρυμμένου εισοδήματος και 2) ανεξήγητες αυξήσεις του καθαρού πλούτου (άρθρα 27 και 30, νόμος περί διαδικασίας φορολογικής εκτίμησης).
Ιαπωνία	Ποικιλία Μεθόδων	Η ειδική νομοθεσία επιτρέπει στον Οργανισμό Εσόδων (Φορολογική Διοίκηση) να προσδιορίζει τις φορολογικές υποχρεώσεις εκτιμώντας το φορολογητέο εισόδημα χρησιμοποιώντας εύλογους υπολογισμούς αφού ελέγξει προσεκτικά τα γεγονότα (άρθρο 156, νόμος περί φόρου εισοδήματος & άρθρο 131, και νόμος περί φορολογίας εταιρειών).
Νέα Ζηλανδία	Ποικιλία Μεθόδων	Η νομοθεσία επιτρέπει στον οργανισμό εσόδων να προβεί σε εκτίμηση κάθε φορά που ο φορολογούμενος δεν έχει υποβάλει δήλωση ή έχει υποβάλει δήλωση που είναι δόλια, σκόπιμα παραπλανητική ή παραλείπει έσοδα από μια συγκεκριμένη πηγή. Η χρήση των μεθόδων επιτρέπεται από τις ενότητες 89, 107 και 108 του νόμου περί φορολογικής διοίκησης 1994 και έχει επιβεβαιωθεί από τα δικαστήρια.

¹⁰¹ Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 10

Ηνωμένο Βασίλειο	Άμεσοι Φόροι: Ποικιλία Μεθόδων Μέτρησης	Καλύπτονται από γενικές εξουσίες έρευνας, όπως προβλέπονται στον Νόμο περί Φορολογικής Διαχείρισης 1970. Προηγούμενως στη νομολογία έχουν επηρεάσει τον αντίκτυπο των ερευνών, κυρίως επιβεβαιώνοντας ότι μπορούν να χρησιμοποιηθούν μέθοδοι εκτίμησης εισοδήματος για να καταλήξουν σε φορολογική υποχρέωση όπου έχουν καταστραφεί επιχειρηματικά αρχεία.
	Έμμεσοι Φόροι: Ποικιλία Μεθόδων Μέτρησης	Ο νόμος περί ΦΠΑ του 1994 προβλέπει ειδική αρχή που επιτρέπει τη χρήση του «καλύτερη κρίση τους» για την εκτίμηση των υποχρεώσεων του ΦΠΑ, εάν ο φορολογούμενος δεν καταθέσει μια επιστροφή ή δεν διατηρήσει τα σχετικά έγγραφα
Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής	Ποικιλία μεθόδων	Ούτε ο κώδικας ούτε οι κανονισμοί δεν καθορίζουν ή επιτρέπουν επίσημα τη χρήση των έμμεσων μεθόδων. IRC παρ. 446 (β), εντούτοις προβλέπεται ότι εάν δεν υπάρχει μέθοδος της λογιστικής που να έχει χρησιμοποιηθεί τακτικά από το φορολογούμενο, ή εάν η χρησιμοποιούμενη μέθοδος δεν αντικατοπτρίζει με σαφήνεια το εισόδημα του, ο υπολογισμός του φορολογητέου εισοδήματος θα πρέπει να γίνεται από μία τέτοια μέθοδο, σύμφωνα με τη γνώμη του γραμματέα. Εάν ο εξεταστής έχει μια λογική ένδειξη ότι υπάρχει λαθραίο εισόδημα, στο IRS έχει εκχωρηθεί η εξουσία, μέσω της ανάπτυξης της νομολογίας, για να χρησιμοποιήσει μια επίσημη έμμεση μέθοδο ανακατασκευής του εισοδήματος για να καθοριστεί εάν ο φορολογούμενος έχει εκθέσει ακριβώς το συνολικό φορολογητέο εισόδημα που έλαβε. Η [επίσημη] έμμεση μέθοδος δεν χρειάζεται να είναι ακριβής, αλλά πρέπει να είναι εύλογη και να έχουν ληφθεί υπόψη όλα τα δεδομένα και οι περιστάσεις. Ολλανδία V. Ηνωμένες Πολιτείες, 348 ΗΠΑ 121, 134 (1954)

Επιπρόσθετα, στην ίδια έρευνα μελετήθηκε αν και κατά πόσο γίνεται χρήση βιομηχανικών σημείων αναφοράς, δεικτών και άλλως κατευθυντήριων γραμμών για να υποστηρίξουν τον φορολογικό έλεγχο. Από τις απαντήσεις των χωρών παρατηρήθηκε ότι η χρήση βιομηχανικών σημείων αναφοράς και η άντληση άλλων πηγών πληροφορίας διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην παροχή βοήθειας στους ελεγκτικούς υπαλλήλους να εντοπίσουν πιθανές περιπτώσεις φοροδιαφυγής και στην εφαρμογή των διαφόρων τεχνικών μέτρησης για την ανίχνευση εσόδων που δεν αναφέρονται.

Οι απαντήσεις των χωρών μπορούν να παρουσιαστούν ως εξής:

- ✚ **Αυστραλία:** Η Αυστραλιανή Υπηρεσία Φορολογίας (ATO) αντλεί τα δικά της σημεία αναφοράς για τη βιομηχανία από δεδομένα που αποκαλύπτονται κυρίως σε μηνιαίες (για μεγαλύτερους φορολογούμενους) και τριμηνιαίες (για

MME) επιχειρηματικές φορολογικές δηλώσεις (Business Activity Statements - BAS) που απαιτούνται από όλες τις επιχειρήσεις. Ορισμένα δεδομένα αναφοράς προέρχονται επίσης από ετικέτες επιστροφών ετήσιων φορολογικών δηλώσεων για αυτοαπασχολούμενους φορολογούμενους, εταιρικές σχέσεις, εταιρείες εμπιστοσύνης και εταιρείες,

- ✚ **Γερμανία:** Οι περιφερειακοί φορολογικοί υπάλληλοι έχουν πρόσβαση σε δεδομένα δεικτών αναφοράς που καταρτίζονται σε περιφερειακή βάση, συγκεντρώνοντας δεδομένα που συλλέγονται από όλους τους ελέγχους των φορολογουμένων MME και καθίστανται προσβάσιμα σε απευθείας σύνδεση για σκοπούς έρευνας ελέγχου,
- ✚ **Νέα Ζηλανδία:** Το IRD λαμβάνει δεδομένα αναφοράς από μια πανεπιστημιακή έρευνα που διεξάγεται και δημοσιεύεται κάθε χρόνο,
- ✚ **Ηνωμένες Πολιτείες:** Το IRS λαμβάνει δεδομένα αναφοράς από έναν ιστότοπο εμπορικών φορέων: BizStats. Αυτός ο οργανισμός συγκεντρώνει τα δεδομένα του από διάφορες πηγές (π.χ., Υπουργείο Εργασίας και Εμπορίου των ΗΠΑ, Γραφείο Απογραφής των ΗΠΑ και Υπηρεσία Εσωτερικής Εσόδων IRS). Ο ιστότοπος αυτός παρέχει μια εκτενή σειρά δεδομένων αναφοράς (ανά κλάδο, τύπο οντότητας, κριτήρια χρηματοοικονομικής αναλογίας) σε εθνική βάση,
- ✚ **Ηνωμένο Βασίλειο:** Η HMRC έχει αναπτύξει μια σειρά αναφορών προφίλ βιομηχανίας γνωστών ως «Τακτικά Πληροφοριακά Πακέτα».
- ✚ **Σουηδία:** Η Σουηδική Φορολογική Υπηρεσία ανέφερε λεπτομέρειες για ένα μεγάλο έργο που αναλήφθηκε με τη χρήση πιστωτικών καρτών συνδεδεμένων με τράπεζες σε χώρες με φορολογικά καταφύγια. Λαμβάνοντας πληροφορίες μεγάλης κλίμακας για όλες τις συναλλαγές για μεγάλο χρονικό διάστημα, κατάφεραν να προσδιορίσουν με μεγαλύτερη ακρίβεια τα έξοδα του τρόπου ζωής και με τη σειρά τους μη αναφερόμενο εισόδημα που χρησιμοποιείται για τη χρηματοδότηση τέτοιων δαπανών. Επιπλέον, έχει γίνει χρήση εκτιμήσεων ταμειακών ροών σε συνδυασμό με στρατηγική επιστολών,
- ✚ **Ιαπωνία:** Αξιωματούχοι της Εθνικής Υπηρεσίας Φορολογίας (NTA) ανέφεραν ότι οι ελεγκτικές δραστηριότητες διευκολύνονται σε μεγάλο βαθμό από τη διαθεσιμότητα συστημάτων αναφοράς τρίτων που καλύπτουν μια μεγάλη ποικιλία κατηγοριών εισοδήματος (και περιουσιακών στοιχείων).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΕΜΜΕΣΩΝ

ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΛΕΓΧΟΥ

5.1 Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο παρατίθεται μια μελέτη περίπτωσης για την, όσο το δυνατόν, καλύτερη κατανόηση των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, μέσω της εφαρμογής της μεθοδολογίας των πέντε αυτών μεθόδων, σύμφωνα πάντα με τις νομοθετικές διατάξεις και τις οδηγίες που έχουν δοθεί από τις Φορολογικές Αρχές.

5.2 Δεδομένα του Φορολογούμενου

Για το φορολογικό έτος 2018 εκδόθηκε εντολή ελέγχου από την Φορολογική διοίκηση για μερικό φορολογικό έλεγχο, σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του ν.4174/13, στον κ. XXXXX, που ασκεί επιχειρηματική δραστηριότητα μέσω ατομικής εμπορικής επιχείρησης.

Τα δεδομένα του κ. XXXXX, προκύπτουν με βάση τις φορολογικές του δηλώσεις, τα στοιχεία τραπεζικών λογαριασμών και τα στοιχεία από τρίτους που συνέλλεξαν οι Φορολογικές Αρχές. Αρχικά δίνονται τα δεδομένα από την άσκηση της επιχειρηματικής του δραστηριότητας.

Πίνακας 8
Δεδομένα Ατομικής Εμπορικής Επιχείρησης

Δεδομένα Ατομικής Εμπορικής Επιχείρησης			
	Έτος Βάσης	Φορολογικό Έτος	Φορολογικό Έτος

	2017	2018	2019
Απογραφή Έναρξης		6.000,00	11.000,00
(+) Αγορές		25.000,00	20.000,00
(-) Απογραφή λήξης	6.000,00	9.000,00	2.000,00
(=) Κόστος Πωληθέντων		22.000,00	29.000,00
Ακαθάριστα Έσοδα		170.000,00	160.000,00
(-) Κόστος Πωληθέντων		22.000,00	29.000,00
Μικτό Κέρδος		148.000,00	131.000,00
(-) Επαγγελματικές Δαπάνες		16.000,00	14.000,00
(=) Καθαρό Κέρδος		132.000,00	117.000,00
Λογαριασμοί Πληρωτέοι (Πιστωτές Διάφοροι)	5.000,00	11.000,00	12.000,00
Λογαριασμοί Εισπρακτέοι (Απαιτήσεις Διάφορες)	13.000,00	23.000,00	21.000,00
Προκαταβολές (έναντι επόμενου έτους)		9.000,00	

Στην συνέχεια δίνονται τα δεδομένα για την περιουσιακή κατάσταση του φορολογούμενου. Συγκεκριμένα:

- ✚ Συνολικό κόστος περιουσιακών στοιχείων (ακίνητης περιουσίας) για το έτος βάσης 31/12/2017: 750.000,00€, για το έτος 2018: 1.160.000,00€ και για το έτος 2019: 960.000,00€

- ✚ Φορολογικό Έτος 2018 (1/1/2018 – 31/12/2018): Κληρονομιά οικοπέδου αξίας 30.000,00€ και ακινήτου αξίας 130.000,00€,
- ✚ Το 2018 απέκτησε, επίσης, δωρεά αξίας 100.000,00€
- ✚ Για το φορολογικό έτος 2018 έγιναν αγορές περιουσιακών στοιχείων (διαμερίσματα) αξίας 150.000,00€ και
- ✚ Στο φορολογικό έτος 2019 (1/1/2019 – 31/12/2019) πουλήθηκαν περιουσιακά στοιχεία 200.000,00€ με αξία 230.000,00€
Επιπλέον συλλέχθηκαν τα εξής δεδομένα:
- ✚ Το υπόλοιπο του τραπεζικού λογαριασμού στις 1/1/2018 ήταν 30.000,00€, στις 31/12/2018 105.000,00€, και στις 31/12/2019 430.000,00€,
- ✚ Το υπόλοιπο ταμείου της ατομικής επιχείρησης ήταν στις 1/1/2018 5.000,00€ και στις 31/12/2018 7.000,00€,
- ✚ Ο ελεγχόμενος είχε επιστροφή φόρου 600,00€ για το έτος 2019,
- ✚ Βρέθηκαν έσοδα από άλλες πηγές (εισόδημα από γεωργικές επιχειρήσεις και από μισθωτές υπηρεσίες) για το έτος 2018: 45.000,00€ και για το έτος 2019: 50.000,00€,
- ✚ Το έτος 2018 έγινε συνεισφορά στο μετοχικό κεφάλαιο της ατομικής επιχείρησης. Το ποσό των καταθέσεων στο μετοχικό κεφάλαιο ανήλθε σε 10.000,00€,
- ✚ Για το έτος 2018 έγινε αποπληρωμή προσωπικών και επαγγελματικών δανείων ποσού 12.000,00€, ενώ για έτος 2019 το ποσό ανερχόταν στα 100.000,00€,
- ✚ Από τον έλεγχο διαπιστώθηκε ότι ο ελεγχόμενος έλαβε δάνειο από την Τράπεζα XXXXX για τον έτος 2018 ποσού 220.000,00€, ενώ για το έτος 2019 δάνειο ποσού 200.000,00€. Οι τόκοι των δανείων ανέρχονταν σε 20.000,00€ για το 2018 και 18.000,00€ για το 2019.
- ✚ Το ποσό των φόρων που παρακρατήθηκαν και καταβλήθηκαν ανερχόταν στα 4.000,00€ για χρήση 2018 και 3.000,00€ για την χρήση 2019,
- ✚ Οι προσωπικές δαπάνες διαβίωσης του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων τέκνων ανεχόταν στο ποσό των 50.000,00€ για την χρήση 2018 και 45.000,00 για την χρήση 2019,
- ✚ Τέλος, βρέθηκαν και κάποιες άλλες πηγές αναλώσεων ποσού 3.000,00€

5.3 Τεχνική Ανάλυσης της Ρευστότητας

Με βάση τα δεδομένα της Ενότητας 5.2 είμαστε σε θέση να κατασκευάσουμε τον «Πίνακα Ανάλυσης της Ρευστότητας, ο οποίος συντάσσεται ως εξής:

Πίνακας 9
Πίνακας Ανάλυσης της Ρευστότητας

I. Πηγές Κεφαλαίων/Εσόδων	2018	2019	II. Αναλώσεις Κεφαλαίων/Εσόδων	2018	2019
1. Υπόλοιπα Τραπεζικών λογ/σμών (προσωπικοί/οικογενειακοί, εταιρικοί) στην έναρξη	30.000,00	105.000,00	1. Υπόλοιπα Τραπεζικών λογ/σμών (προσωπικοί/οικογενειακοί, εταιρικοί) στην λήξη	105.000,00	430.000,00
2. Υπόλοιπο Ταμείου Ατομικής Επιχείρησης στην έναρξη (με βιβλία Γ' Κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά ΚΦΑΣ)	5.000,00	7.000,00	2. Υπόλοιπο Ταμείου Ατομικής Επιχείρησης στην έναρξη (με βιβλία Γ' Κατηγορίας ΚΒΣ ή διπλογραφικά ΚΦΑΣ)	7.000,00	10.000,00
3. Αναλήψεις από τις επιχειρήσεις	0,00	0,00	3. Καταθέσεις στις επιχειρήσεις	0,00	0,00
4. Ακαθάριστα επαγγελματικά έσοδα	170.000,00	160.000,00	4. Καταθέσεις σε Μετοχικό Κεφάλαιο	10.000,00	0,00
5. Έσοδα από λουιές πηγές	45.000,00	50.000,00	5. Αγορές περιουσιακών στοιχείων (επαγγελματικών/ οικογενειακών)	150.000,00	0,00
6. Είσπραξη μη φορολογητέων εσόδων (αποζημιώσεις, επιδοτήσεις, δωρεές, κ.λπ.)	0,00	0,00	6. Αγορές εμπορευμάτων α' και β' υλών για επαγγελματική δραστηριότητα	25.000,00	20.000,00
7. Έσοδα από πώληση περιουσιακών στοιχείων	0,00	200.000,00	7. Επαγγελματικές δαπάνες πάσης φύσεως	16.000,00	14.000,00
8. Δάνεια από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα	0,00	0,00	8. Ποσά αποπληρωμής προσωπικών και επαγγελματικών δανείων	12.000,00	100.000,00
9. Λοιπά έσοδα φορολογητέα και μη	0,00	0,00	9. Δαπάνες ασφαλίστρων, αποζημιώσεων, δωρεών και λουιές δαπάνες	0,00	0,00
10. Αυξήσεις πληρωτέων λογαριασμών	6.000,00	1.000,00	10. Ποσά φόρων, τελών, εισφορών και προστίμων κάθε μορφής	4.000,00	3.000,00
11. Μειώσεις λογαριασμών εισπρακτέων	0,00	2.000,00	11. Δαπάνες διαβίωσης κάθε είδους	70.000,00	63.000,00
12. Αύξηση εισπραχθέντων προκαταβολών έναντι εσόδων	9.000,00	0,00	12. Μειώσεις πληρωτέων λογαριασμών	0,00	0,00

επομένου έτους					
13. Λοιπές περιπτώσεις εσόδων	0,00	0,00	13. Αύξηση λογαριασμών εισπρακτέων	10.000,00	0,00
			14. Χορηγήσεις Δανείων προς τρίτους	0,00	0,00
			15. Μείωση εισπραχθέντων προκαταβολών έναντι εσόδων επομένων ετών	0,00	9.000,00
			16. Λοιπές περιπτώσεις αναλώσεων	0,00	3.000,00
Σύνολο Πηγών Κεφαλαίων/ Εσόδων	265.000,00	525.000,00	Σύνολο Αναλώσεων Κεφαλαίων/ Εσόδων	409.000,00	652.000,00

Στην συνέχεια, το άθροισμα των δύο στηλών, «I. Πηγές Κεφαλαίων/ Εσόδων» και «II. Αναλώσεις Κεφαλαίων/ Εσόδων» μεταφέρεται στον παρακάτω Πίνακα (ο οποίος αποτελεί συνέχεια του «Πίνακα Ανάλυσης της Ρευστότητας»), ώστε να υπολογιστεί το Υπόλοιπο για τα δύο φορολογικά έτη 2018 και 2019.

Ο Πίνακας που υπολογίζει το III. Υπόλοιπο για τις δύο ελεγχόμενες περιόδους έχει την εξής μορφή:

III. Υπόλοιπο	2018	2019
Σύνολο διαθέσιμων κεφαλαίων/εσόδων	265.000,00	525.000,00
Διαθέσιμα έσοδα/κεφάλαια που χρησιμοποιήθηκαν	409.000,00	652.000,00
Υπόλοιπο	- 144.000,00	-127.000,00

Παρατηρούμε πως προκύπτει αρνητική διαφορά μεταξύ των δύο στηλών. Βάση μεθοδολογίας (ΠΟΛ 1270/24.12.2013) η διαφορά αυτή αποτελεί μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν δικαιολογηθεί από τον φορολογούμενο, υπόκειται σε φορολόγηση.

5.4 Τεχνική της Καθαρής Θέσης

Με την τεχνική της Καθαρής Θέσης ανακατασκευάζεται το φορολογητέο εισόδημα του φορολογούμενου. Αρχικά, συντάσσεται ο Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού, για τα ελεγχόμενα έτη, καθώς και για το έτος βάσης δηλαδή το 2017. Η διαφορά Ενεργητικού και Παθητικού αποτελεί την **Καθαρή Θέση** του κάθε έτους.

Ο Πίνακας συντάσσεται, με βάση τα δεδομένα που συνέλεξαν οι Φορολογικές Αρχές ως εξής:

Πίνακας 10

Πίνακας Ενεργητικού και Παθητικού

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ			
	ΕΤΟΣ ΒΑΣΗΣ 2017	ΧΡΗΣΗ 2018	ΧΡΗΣΗ 2019
ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ (Περιουσιακά Στοιχεία προσωπικά/οικογενειακά/επαγγελματικά)			
Ακίνητη περιουσία (κόστος)	750.000,00	1.160.000,00	960.000,00
Έπιπλα, Συσκευές, Λοιπός εξοπλισμός	0,00	0,00	0,00
Προσωπικά αντικείμενα μεγάλης αξίας άνω των 5000 €	0,00	0,00	0,00
Κοσμήματα κ.λπ. Τιμαλή αξίας άνω των 5000 €	0,00	0,00	0,00
Διάφορες Απαιτήσεις	13.000,00	23.000,00	21.000,00
Μηχανοκίνητα Οχήματα- Σκάφη-Αεροσκάφη κ.λπ.	0,00	0,00	0,00
Μετρητά διαθέσιμα	5.000,00	7.000,00	10.000,00
Καταθέσεις σε χρηματ/κά ιδρύματα	30.000,00	105.000,00	430.000,00
Μετοχές, λοιποί τίτλοι	0,00	0,00	0,00
Σύνολο Απογραφής τέλους χρήσης	6.000,00	9.000,00	2.000,00

Διάφοροι λογ/σμοί - λοιπά περιουσιακά στοιχεία	0,00	9.000,00	0,00
Σύνολο Ενεργητικού	804.000,00	1.313.000,00	1.423.000,00
ΠΑΘΗΤΙΚΟ (Υποχρεώσεις προσωπικές/οικογενειακές/επαγγελματικές)			
Δάνεια προσωπικά/οικογενειακά	220.000,00	200.000,00	0,00
Δάνεια επαγγελματικά (ατομική επιχ/ση)	0,00	0,00	0,00
Γραμμάτια	0,00	0,00	0,00
Πιστωτές διάφοροι	5.000,00	11.000,00	12.000,00
Διάφορες υποχρεώσεις(αποσβέσεις, κ.λπ.)	0,00	9.000,00	0,00
Σύνολο Παθητικού	225.000,00	220.000,00	12.000,00
Καθαρή Θέση	579.000,00	1.093.000,00	1.411.000,00

Σημειώνεται πως στον παραπάνω Πίνακα το πεδίο «Ακίνητη περιουσία (κόστος)» υπολογίστηκε ως εξής: στο έτος βάσης 2017 το συνολικό κόστος ακίνητης περιουσίας ήταν στα 750.000,00€. Κατά το έτος 2018 έγιναν αγορές 150.000,00€ + δωρεά 100.000,00€ + κληρονομιά 160.000,00€. Οπότε το κόστος της ακίνητης περιουσίας ανέβηκε στα 1.160.000,00€. Στο έτος 2019 έγιναν πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων ύψους 200.000,00€. Οπότε το κόστος των περιουσιακών στοιχείων μειώθηκε στα 960.000,00€. Υπενθυμίζεται, επίσης, πως η Καθαρή Θέση αποτελεί την διαφορά μεταξύ του Ενεργητικού και του Παθητικού.

Στην συνέχεια συντάσσεται ο Πίνακας Καθαρής Θέσης, ως εξής:

Πίνακας 11
Πίνακας Καθαρής Θέσης

ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΘΑΡΗΣ ΘΕΣΗΣ			
		ΧΡΗΣΗ 2018	ΧΡΗΣΗ 2019
	Καθαρή Θέση Λήξης Περιόδου	1.093.000,00	1.411.000,00
μείον (-)	Καθαρή Θέση Αρχής Περιόδου	579.000,00	1.093.000,00
=	Αύξηση Καθαρής Θέσης	514.000,00	318.000,00
μείον (-)	Αναπροσαρμογή καθαρής θέσης με περιουσιακά στοιχεία άνευ ανταλλάγματος	260.000,00	0,00
=	Αναπροσαρμοσμένη Αξία (Μερικό Σύνολο 1)	254.000,00	318.000,00
πλέον (+)	Μη εκπιπόμενες Δαπάνες		
	Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης	74.000,00	66.000,00
	Λοιπές δαπάνες / αγορές	0,00	0,00
	Ζημία από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων		30.000,00
	Μερικό Σύνολο 2	328.000,00	414.000,00
μείον (-)	Μη φορολογούμενα εισοδήματα		
	Έσοδα αφορολόγητα από διάφορες πηγές	0,00	0,00
	Μη φορολ/τέες ή φορολ/τέες με ειδικό τρόπο περιπτώσεις εσόδων (δωρεές, κέρδη από πώληση παγίων, επιχορηγήσεις κ.λπ.)	0,00	30.000,00
=	Προσδιορισμένο βάση Μεθόδου Εισόδημα	328.000,00	384.000,00
μείον (-)	Δηλωθέν εισόδημα	177.000,00	167.000,00
=	ΜΗ ΔΗΛΩΘΕΝ ΕΟΣΟΔΗΜΑ	151.000,00	217.000,00

Στο πεδίο «Αναπροσαρμογή καθαρής θέσης με περιουσιακά στοιχεία άνευ ανταλλάγματος», το ποσό που χρησιμοποιείται (260.000,00€) αφορά τα ακίνητα που προέρχονται αιτία δωρεάς & κληρονομιάς

Στο πεδίο «Προσωπικές και οικογενειακές δαπάνες διαβίωσης» έγιναν οι εξής υπολογισμοί: Για το έτος 2018 αθροίστηκαν οι δαπάνες διαβίωσης, οι τόκοι και οι φόροι, δηλαδή $50.000,00\text{€} + 20.000,00\text{€} + 4.000,00\text{€} = 74.000,00\text{€}$. Για το έτος 2019 αθροίστηκαν επίσης οι δαπάνες διαβίωσης, οι τόκοι και οι φόροι, δηλαδή $45.000,00\text{€} + 18.000,00\text{€} + 3.000,00\text{€} = 66.000,00\text{€}$.

Επιπλέον, στο πεδίο «Ζημιά από εκποίηση περιουσιακών στοιχείων» αναγράφεται η ζημιά που είχε από την πώληση του περιουσιακού στοιχείου, δηλαδή $230.000,00\text{€} - 200.000,00\text{€} = 30.000,00\text{€}$.

Το τελευταίο πεδίο του Πίνακα αποτελεί την διαφορά μεταξύ του προσδιορισμένου βάσης της μεθόδου της Καθαρής Θέσης εισοδήματος και του εισοδήματος που έχει δηλώσει ο φορολογούμενος. Βάση μεθοδολογίας (ΠΟΛ 1270/24.12/2013), αν το προσδιορισμένο με βάση την μέθοδο εισόδημα είναι μεγαλύτερο του δηλωθέντος εισοδήματος, τότε η θετική διαφορά που προκύπτει αποτελεί μη δηλωθέν εισόδημα και εφόσον δεν αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

5.5 Τεχνική του Ύψους των Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

Η μέθοδος αυτή αναλύει τις συνολικές καταθέσεις σε χρηματοπιστωτικούς λογαριασμούς, τα διαθέσιμα, τις αγορές και δαπάνες σε μετρητά τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε οικογενειακό επίπεδο κατά τη διάρκεια της ελεγχόμενης φορολογικής περιόδου και τα συγκρίνει με τα συνολικά δηλωθέντα έσοδα.

Αρχικά, συντάσσεται ο Πίνακας Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά, ως εξής:

Πίνακας 12

Πίνακας Τραπεζικών Καταθέσεων και Δαπανών σε Μετρητά

ΠΙΝΑΚΑΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΑΠΑΝΩΝ ΣΕ ΜΕΤΡΗΤΑ			
		ΧΡΗΣΕΙΣ	
		31/12/2018	31/12/2019
	Συνολικό Ποσό Τραπεζικών Καταθέσεων	75.000,00	525.000,00
<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα που κατατέθηκαν σε λογαριασμούς	0,00	200.000,00
<i>μείον</i>	Ποσό από εκταμίευση δανείου	0,00	0,00
<i>μείον</i>	Συμψηφιστικές κινήσεις (μεταφορές κεφαλαίων)	0,00	0,00
<i>μείον</i>	Λοιπές πράξεις	0,00	0,00
	Υπόλοιπο Καθαρών Τραπεζικών Καταθέσεων	75.000,00	325.000,00
<i>πλέον</i>	Επιχειρηματικές/επαγγελματικές δαπάνες (μετρητοίς)	16.000,00	14.000,00
<i>πλέον</i>	Αγορές εμπορευμάτων Α' & Β' Υλών (μετρητοίς)	25.000,00	20.000,00
<i>πλέον</i>	Αγορές περιουσιακών στοιχείων (μετρητοίς)	0,00	0,00
<i>πλέον</i>	Προσωπικές/οικογενειακές Δαπάνες (μετρητοίς)	50.000,00	45.000,00
<i>πλέον</i>	Καταβληθέντες φόροι, εισφορές (μετρητοίς)	0,00	0,00
<i>πλέον</i>	Αποπληρωμή/μείωση χρεών με μετρητά		
<i>πλέον</i>	Αυξομείωση διαθεσίμων μετρητών	2.000,00	3.000,00
<i>πλέον</i>	Λοιπές καταβολές σε μετρητά	0,00	0,00
	Υπόλοιπο Κατατεθειμένων και Αναλωθέντων Εσόδων	168.000,00	407.000,00
<i>μείον</i>	Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα μη κατατεθειμένα σε τράπεζες	0,00	600,00
<i>μείον</i>	Αύξηση προκαταβολών που εισπράχθ. έναντι εσόδων επόμενου έτους	9.000,00	0,00
<i>μείον</i>	Μείωση εισπρακτέων λογαριασμών	0,00	2.000,00
<i>πλέον</i>	Μείωση προκαταβολών που εισπράχθ. έναντι εσόδων επομένου έτους	9.000,00	0,00
<i>πλέον</i>	Αυξήσεις λογαριασμών εισπρακτέων (π.χ. πωλήσεις με πίστωση)	10.000,00	0,00
	Τελικό Υπόλοιπο Εισόδημα (Βάση Μεθόδου)	178.000,00	404.400,00
<i>μείον</i>	ΣΥΝΟΛΟ ΔΗΛΩΘΕΝΤΩΝ ΑΚΑΘΑΡΙΣΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΛΕΓΧΟΜΕΝΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (B1)	170.000,00	160.000,00
<i>μείον</i>	ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΣΤΗΝ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΔΗΛΩΣΗ (B2)	45.000,00	50.000,00
	Μη Δηλωθέν Εισόδημα = (B1) – (B2)	-37.00,00	194.400,00

Όπως είχε αναφερθεί και στην μεθοδολογία της μεθόδου αυτής, βασική προϋπόθεση αποτελεί το γεγονός ότι υπάρχει άνοιγμα (τραπεζικών) λογαριασμών. Στο παράδειγμά μας δεν υπήρξε άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών με συνέπεια τα αποτελέσματα να είναι ελλιπή, ανεπαρκή και αναποτελεσματικά.

Στο πεδίο «Συνολικό Ποσό Τραπεζικών Καταθέσεων», ο υπολογισμός έγινε σύμφωνα με την διαφορά του υπολοίπου τραπεζικών λογαριασμών βάση των δεδομένων που συλλέχτηκαν, λόγω του μη ανοίγματος των τραπεζικών λογαριασμών.

Στο πεδίο «Μη υποκείμενα σε φορολογία έσοδα μη κατατεθειμένα σε τράπεζες», το ποσό των 600,00€ αντιστοιχεί στην επιστροφή φόρου που έτυχε ο φορολογούμενος για το έτος 2019.

Το Μη Δηλωθέν εισόδημα υπολογίζεται ως η διαφορά μεταξύ του εισοδήματος που υπολογίστηκε βάση μεθόδου και του συνόλου των Ακαθάριστων Εσόδων και λοιπών εισοδημάτων. Η θετική διαφορά αποτελεί μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν δικαιολογηθεί υπόκειται σε φορολόγηση.

5.6 Τεχνική της Αρχής των Αναλογιών

Όπως έχουμε αναφέρει, με την τεχνική αυτή γίνεται προσδιορισμός των εσόδων από επιχειρηματική δραστηριότητα με βάση ποσοστά και δείκτες, ιδιαίτερα με βάση το πραγματικό περιθώριο μικτού κέρδους. Ο προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος θα γίνει με την χρήση δύο δεικτών, στο παράδειγμα μας. Ο πρώτος δείκτης είναι ο «Μικτό Περιθώριο Κέρδους – Πωλήσεις» και ο δεύτερος ο «Μικτό Περιθώριο Κέρδους – Κόστος».

Σημειώνεται πως για χάρη απλούστευσης η ατομική επιχείρηση δραστηριοποιείται στην διάθεση δύο βασικών εμπορευμάτων: του εμπορεύματος «Α» και του εμπορεύματος «Β». Επομένως, τα έσοδα από επαγγελματική δραστηριότητα ύψους 170.000,00€ για το 2018 και 160.000,00€ για το 2019 προέρχονται από την διάθεση των δύο αυτών εμπορευμάτων. Σημειώνεται επίσης ότι τα δεδομένα και οι πληροφορίες αντλήθηκαν με κύρια πηγή την ίδια την επιχείρηση, γεγονός που τα καθιστά αξιόπιστα και επαρκή, καθώς επίσης και τις αναλογίες που θα υπολογιστούν ορθές και ακριβείς.

Με βάση τα στοιχεία της ατομικής επιχείρησης, το κόστος πωληθέντων καταναμήθηκε μεταξύ των εμπορευμάτων, σύμφωνα με τον παρακάτω Πίνακα. Επιπλέον, παρουσιάζονται στον Πίνακα η μέση τιμή αγοράς και η μέση τιμή πώλησης των εμπορευμάτων.

Πίνακας 13
Πίνακας Κόστους Πωληθέντων

	Εμπόρευμα «Α»		Εμπόρευμα «Β»	
	2018	2019	2018	2019
Κόστος Πωληθέντων	10.000,00	12.000,00	12.000,00	17.000,00
Μέση Τιμή Αγοράς	4	4	6	6
Μέση Τιμή Πώλησης	10	10	8	8

Σύμφωνα με την τιμή αγοράς και πώλησης υπολογίζεται το μικτό περιθώριο κέρδους επί των πωλήσεων, ως εξής:

Πίνακας 14

Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Α»

Πίνακας Υπολογισμού Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Α»			
		2018	2019
	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Α»	10	10
μείον (-)	Τιμή Αγοράς Εμπορεύματος «Α»	4	4
=	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	6	6
προς	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Α»	10	10
	Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί Πωλήσεων	0,6	0,6
	Ποσοστό Κόστους Πωληθέντων επί Πωλήσεων (1- Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί Πωλήσεων)	0,4	0,4

Αντίστοιχος Πίνακας συντάσσεται για τον υπολογισμό του Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων του εμπορεύματος «Β», ως εξής:

Πίνακας 15

Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Β»

Πίνακας Υπολογισμού Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Β»			
		2018	2019
	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Β»	8	8
μείον (-)	Τιμή Αγοράς Εμπορεύματος «Β»	6	6
=	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	2	2
προς	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Β»	8	8
	Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί Πωλήσεων	0,25	0,25
	Ποσοστό Κόστους Πωληθέντων επί Πωλήσεων (1- Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί Πωλήσεων)	0,75	0,75

Το ποσοστό του κόστους πωληθέντων επί των πωλήσεων που υπολογίστηκε στα τελευταία πεδία του Πίνακα 5.6.2 και του Πίνακα 5.6.3 εφαρμόζεται στο κόστος πωληθέντων που προκύπτει από τα λογιστικά αρχεία της επιχείρησης (δεδομένα) και με τον τρόπο αυτό υπολογίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα βάσει της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών, ως εξής:

Πίνακας 16

Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών – Έτος 2018

ΧΡΗΣΗ 2018		
Εμπόρευμα «Α»	$10.000,00 / 0,4 =$	25.000,00
Εμπόρευμα «Β»	$12.000,00 / 0,75 =$	16.000,00
Σύνολο Εσόδων Βάσει Μεθόδου Αρχής Αναλογιών		= 41.000,00
Δηλωθέντα Έσοδα		170.000,00
Διαφορά		129.000,00

Η «Διαφορά» που υπολογίστηκε στο τελευταίο πεδίο του παραπάνω Πίνακα αποτελεί την μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη στην περίπτωση που το σύνολο των

εσόδων βάσει της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών είναι μεγαλύτερο από τα έσοδα που έχουν δηλωθεί από τον φορολογούμενο. Στην περίπτωση αυτή αν δεν αιτιολογηθεί από τον ελεγχόμενο, υπόκειται σε φορολόγηση.

Πίνακας 17

Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών – Έτος 2019

ΧΡΗΣΗ 2019		
Εμπόρευμα «Α»	12.000,00 / 0,4 =	30.000,00
Εμπόρευμα «Β»	17.000,00 / 0,75 =	22.666,70
Σύνολο Εσόδων Βάσει Μεθόδου Αρχής Αναλογιών		= 52.666,70
Δηλωθέντα Έσοδα		160.000,00
Διαφορά		107.333,30

Η «Διαφορά» που υπολογίστηκε στο τελευταίο πεδίο του παραπάνω Πίνακα αποτελεί την μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη στην περίπτωση που το σύνολο των εσόδων βάσει της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών είναι μεγαλύτερο από τα έσοδα που έχουν δηλωθεί από τον φορολογούμενο. Στην περίπτωση αυτή αν δεν αιτιολογηθεί από τον ελεγχόμενο, υπόκειται σε φορολόγηση.

Με την ίδια λογική μπορούμε να υπολογίζουμε τον δείκτη «Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστος»

Πίνακας 18

Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστους

Πίνακας Υπολογισμού Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστους Εμπορεύματος «Α»			
		2018	2019
	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Α»	10	10
μείον (-)	Τιμή Αγοράς Εμπορεύματος «Α»	4	4
=	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	6	6

προς	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Α»	4	4
	Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί του Κόστους	1,5	1,5

Πίνακας 19

Υπολογισμός Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Κόστους

Πίνακας Υπολογισμού Μικτού Περιθωρίου Κέρδους – Πωλήσεων Εμπορεύματος «Β»			
		2018	2019
	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Β»	8	8
μείον (-)	Τιμή Αγοράς Εμπορεύματος «Β»	6	6
=	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	2	2
προς	Τιμή Πώλησης Εμπορεύματος «Β»	6	6
	Ποσοστό Μικτού Κέρδους επί του Κόστους	0,333	0,333

Το ποσοστό του κόστους πωληθέντων επί του κόστους που υπολογίστηκε στα τελευταία πεδία του Πίνακα 5.6.6 και του Πίνακα 5.6.7 εφαρμόζεται στο κόστος πωληθέντων που προκύπτει από τα λογιστικά αρχεία της επιχείρησης (δεδομένα) και με τον τρόπο αυτό υπολογίζονται τα έσοδα από επιχειρηματική δραστηριότητα βάσει της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών, ως εξής:

Πίνακας 20

Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών (B)– Έτος 2018

ΧΡΗΣΗ 2018		
Εμπόρευμα «Α»	$10.000,00 \times (1 + 1,5) =$	25.000,00
Εμπόρευμα «Β»	$12.000,00 \times (1 + 0,333) =$	16.000,00
Σύνολο Εσόδων Βάσει Μεθόδου Αρχής Αναλογιών		= 41.000,00
Δηλωθέντα Έσοδα		170.000,00
Διαφορά		129.000,00

Πίνακας 21

Υπολογισμός Μη δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει Μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών (B) – Έτος 2019

ΧΡΗΣΗ 2019		
Εμπόρευμα «Α»	$12.000,00 \times (1 + 1,5) =$	30.000,00
Εμπόρευμα «Β»	$17.000,00 \times (1 + 0,333) =$	22.666,70
Σύνολο Εσόδων Βάσει Μεθόδου Αρχής Αναλογιών		= 52.666,70
Δηλωθέντα Έσοδα		160.000,00
Διαφορά		107.333,30

Η «Διαφορά» που υπολογίστηκε στο τελευταίο πεδίο του παραπάνω Πίνακα αποτελεί την μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη στην περίπτωση που το σύνολο των εσόδων βάσει της μεθόδου της Αρχής των Αναλογιών είναι μεγαλύτερο από τα έσοδα που έχουν δηλωθεί από τον φορολογούμενο. Στην περίπτωση αυτή αν δεν αιτιολογηθεί από τον ελεγχόμενο, υπόκειται σε φορολόγηση.

5.7 Τεχνική της Σχέσης της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών

Αρχικά, με την μέθοδο αυτή προσδιορίζεται ο συνολικός όγκος του κύκλου εργασιών, δηλαδή οι συνολικές παραγόμενες μονάδες προϊόντος, οι οποίες διατίθενται και προς πώληση. Για σκοπούς απλούστευσης θεωρούμε ότι χρησιμοποιήθηκαν δύο ειδών πρώτες ύλες για την παραγωγή των δύο προϊόντων. Επιπλέον, θεωρούμε πως οι μονάδες αποθεμάτων έναρξης και λήξης είναι ίδιες και για τα δύο ελεγχόμενα έτη. Τα αποτελέσματα και οι πληροφορίες που συνέλεξαν οι Φορολογικές Αρχές από τον έλεγχο την ατομικής επιχείρησης παρουσιάζονται παρακάτω.

		2018	2019
	Ακαθάριστα Έσοδα	170.000,00	160.000,00
Προϊόν «Α»	Μονάδες Αποθεμάτων Έναρξης	750	750
	Μονάδες Αποθεμάτων Λήξης	500	500
Προϊόν «Β»	Μονάδες Αποθεμάτων Έναρξης	200	200
	Μονάδες Αποθεμάτων Λήξης	300	300

Αναλωθείσες Πρώτες Ύλες		
	2018	2019
Πρώτη Ύλη «Α»	10.000,00	10.000,00
Πρώτη Ύλη «Β»	8.000,00	8.000,00

Αναλογία Πρώτων Υλών και Παραγωγής Προϊόντων		
	Μονάδες Παραγωγής Προϊόντος	Χρησιμοποιούμενες Α΄ Ύλες
Προϊόν «Α»	1	2
Προϊόν «Β»	1	4

Σημειώνεται στο σημείο αυτό ότι η αναλογία των χρησιμοποιούμενων πρώτων υλών για την παραγωγή των μονάδων παραγόμενου προϊόντος παραμένει η ίδια και για τα δύο ελεγχόμενα έτη 2018 και 2019.

Τιμή Πώλησης ανά Μονάδα Προϊόντος		
	2018	2019

Προϊόν «Α»	20	20
Προϊόν «Β»	30	30

Δεδομένων των παραπάνω πληροφοριών συντάσσεται ο παρακάτω Πίνακας με τον οποίο υπολογίζονται οι συνολικές μονάδες παραγόμενου προϊόντος της ατομικής επιχείρησης, καθώς επίσης και το σύνολο των πωλήσεων, ως εξής:

Πίνακας 22
Υπολογισμός Μονάδων Παραγόμενου Προϊόντος και Πωλήσεων

		2018		2019	
		Προϊόν «Α»	Προϊόν «Β»	Προϊόν «Α»	Προϊόν «Β»
	Σύνολο Α' υλών / μονάδες Α' υλών	10.000,00 / 2	8.000,00 / 4	10.000,00 / 2	8.000,00 / 4
=	Μονάδες παραγόμενου προϊόντος	= 5.000,00	= 2.000,00	= 5.000,00	= 2.000,00
πλέον (+)	Απογραφή έναρξης	750	200	750	200
Μείον (-)	Απογραφή λήξης	500	300	500	300
	Μερικό Σύνολο	5.250,00	1.900,00	5.250,00	1.900,00
	Σύνολο Πωλήσεων (ανά έτος)	7.150,00		7.150,00	

Έχοντας υπολογίσει τις συνολικές πωλήσεις (συνολικό όγκο κύκλου εργασιών) ανά ελεγχόμενο έτος και δεδομένου ότι ξέρουμε την τιμή πώλησης κάθε έτος μπορούμε να υπολογίσουμε το σύνολο των εσόδων με βάση την μέθοδο της Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών, ως εξής:

Πίνακας 23

Υπολογισμός Μη Δηλωθείσας Φορολογητέας Ύλης βάσει μεθόδου Τιμής Πώλησης προς το Συνολικό Όγκο Κύκλου Εργασιών

	2018		2019	
	Προϊόν «Α»	Προϊόν «Β»	Προϊόν «Α»	Προϊόν «Β»
Πωλήσεις σε Μονάδες	5.250,00	1.900,00	5.250,00	1.900,00
Τιμή Πώλησης ανά Μονάδα Προϊόντος	(x) 20	(x) 30	(x) 20	(x) 30
Έσοδα από Επαγγελματική Δραστηριότητα	105.000,00	57.000,00	105.000,00	57.000,00
Σύνολο Εσόδων βάσει Μεθόδου	162.000,00		162.000,00	
Δηλωθέντα Έσοδα	170.000,00		160.000,00	
Διαφορά	-8.000,00		2.000,00	

Η «Διαφορά» που υπάρχει στο τελευταίο πεδίο του Πίνακα αποτελεί την διαφορά μεταξύ των εσόδων που υπολογίστηκαν βάσει της μεθόδου και των δηλωθέντων εσόδων από τον φορολογούμενο. Στην περίπτωση που υπάρχει θετική διαφορά μεταξύ των δύο αυτών εσόδων, πρόκειται για μη δηλωθείσα φορολογητέα ύλη και εφόσον δεν αιτιολογηθεί, υπόκειται σε φορολόγηση.

Καταληκτικά, ερχόμαστε στο συμπέρασμα ότι και από τις πέντε μεθόδους παίρνουμε διαφορετικά αποτελέσματα, όσον αφορά τα μη δηλωθέντα εισοδήματα. Οι διαφορές που υπάρχουν στα αποτελέσματα μεταξύ των μεθόδων της Ανάλυσης της Ρευστότητας, της Καθαρής Θέσης και της Αρχής των Αναλογιών είναι σχετικά μικρές, ενώ παρατηρούμε μεγαλύτερες διαφορές στην τεχνική του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά (όπως προαναφέραμε ξέρουμε ότι μας παρέχει λάθος αποτελέσματα) και της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^Ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ, ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Το φαινόμενο της φοροδιαφυγής αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά προβλήματα που έχει να αντιμετωπίσει κάθε χώρα, αποτελώντας συχνά τροχοπέδη στην ευημερία της οικονομίας και του κοινωνικού συνόλου. Η εκθετική αύξηση της φοροδιαφυγής, τόσο σε εγχώριο όσο και σε διεθνές επίπεδο, έφερε σε θέση τις Κυβερνήσεις των κρατών και τις Φορολογικές Διοικήσεις να αναζητούν λύσεις για την όσο το δυνατόν ριζικότερη αντιμετώπιση ή και εξάλειψη της. Στην κατεύθυνση αυτή, αναζητήθηκαν νέοι τρόποι, μέθοδοι και μέσα έτσι ώστε να υπάρξει αναδιάρθρωση και εκσυγχρονισμός του ελεγκτικού μηχανισμού και της ελεγκτικής διαδικασίας.

Υιοθετήθηκαν, με τον τρόπο αυτό, οι Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου ως σύγχρονα, διεθνή αναγνωρισμένα, εργαλεία του φορολογικού ελέγχου, τα οποία αποτέλεσαν αρχικά αντικείμενο ανάλυσης από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο. Η χρήση των έμμεσων αυτών τεχνικών εγκρίθηκε τελικά από τις χώρες, ώστε να συμβάλλουν στον περιορισμό του φαινομένου της φοροδιαφυγής και ως συνέπεια στην αύξηση των δημοσίων εσόδων και την μείωση της κοινωνικής ανισότητας ανάμεσα στην κοινωνία. Με τις τεχνικές αυτές γίνεται ένας έμμεσος προσδιορισμός του φορολογητέου εισοδήματος, σύμφωνα δηλαδή με την γενικότερη οικονομική κατάσταση του φορολογούμενου, της συζύγου και των προστατευόμενων τέκνων και την άντληση δεδομένων από άλλες τρίτες πηγές, πέρα από τα επίσημα βιβλία και στοιχεία που δηλώνει στις ετήσιες φορολογικές δηλώσεις του.

Στην Ελλάδα, θεσμοθετήθηκαν σχετικά πρόσφατα, συγκεκριμένα το 2012 με τον ν.4038/2012, ο οποίος τις προσέθεσε μέσω του άρθρου 67B του πρώην Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος ν.2238/1994. Αν και αρχικά η νομοθεσία προέβλεπε την χρήση μόνο των τριών έμμεσων τεχνικών ελέγχου, στο έτος 2020, ήρθαν να

προστεθούν και οι άλλες δύο έμμεσες τεχνικές με τις αποφάσεις του Διοικητή της Α.Α.Δ.Ε., την Α. 1008/27-1-2020 και την Ε. 2016 /31-01-2020.

Η αρκετά πρόσφατη υιοθέτηση των τεχνικών αυτών στην χώρας μας, έχει ως συνέπεια την περιορισμένη ελληνική βιβλιογραφία και την απουσία δημοσιευμένων στοιχείων και αποτελεσμάτων σχετικά με την χρήση τους.

Με την παρούσα εργασία γίνεται μια θεωρητική προσπάθεια να αναλυθούν και να παρουσιαστούν οι έμμεσες αυτές τεχνικές, δηλαδή η τεχνική της ανάλυσης ρευστότητας του φορολογουμένου, της καθαρής θέσης αυτού, του ύψους των τραπεζικών καταθέσεων και δαπανών σε μετρητά, της αρχής των αναλογιών και της σχέσης τιμής πώλησης προς το συνολικό όγκο κύκλου εργασιών. Επιχειρείται να αναδειχτεί η αναγκαιότητα τους και να γίνουν ευρέως κατανοητές από τους αναγνώστες, τόσο ως προς το περιεχόμενο και την μεθοδολογία τους, όσο και ως προς το νομοθετικό και θεσμικό πλαίσιο που τις περιβάλλει. Επιπλέον, η εργασία αυτή βοηθά στην επιλογή της κατάλληλης μεθόδου που θα πρέπει να εφαρμοστεί ανάλογα με την εκάστοτε περίπτωση.

Γίνεται, δηλαδή, μια προσπάθεια να εμπλουτιστεί η υπάρχουσα βιβλιογραφία ως προς την χρήση των πέντε πλέον έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ύστερα και από την προσθήκη των δύο νέων τεχνικών που εισήχθησαν τελευταία στην ελληνική νομοθεσία.

Σημαντική θα ήταν, για μια μελλοντική εξαγωγή συμπερασμάτων, μια εμπειρική μελέτη και διερεύνηση της χρήσης των έμμεσων τεχνικών ελέγχου, ως προς τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας τους, αλλά και ως προς τις διαφορές στα μεγέθη που προκύπτουν από την εφαρμογή τους. Μέσω του εντοπισμού των αδυναμιών τους ή της αναποτελεσματικής χρήσης τους μπορεί μακροχρόνια να οδηγηθούμε στην βέλτιστη αξιοποίησή τους, τον εκσυγχρονισμό του φορολογικού μας συστήματος και τελικά την εξάλειψη του φαινομένου της φοροδιαφυγής.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Γεωργίου Αρ., Φορολογικός έλεγχος με έμμεσες τεχνικές ελέγχου Α.Α.Δ.Ε., Δ/ση Φορολογικής και Τελωνειακής Ακαδημίας, ΚΕ.ΦΟ.ΜΕΠ,

Γκίνογλου Δ.,(2014), «Φορολογική Λογιστική ΙΙ», Τόμος Α 2^η έκδοση, Εκδόσεις Broken,

Δαλιάνης Γ. (2020), Αοριστία εκθέσεων φορολογικού ελέγχου, για καταλογισμό φόρων και τελών χαρτοσήμου, Capital.gr,

ΔιαΝΕΟσις (2016), Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της,

Καζαντζής Χ. (2006), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος, Μία συστηματική προσέγγιση Εννοιών, Αρχών και Προτύπων, Εκδόσεις Business Plus Α.Ε.,

Κορομηλάς Γ. (2013), Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου, Ναυτεμπορική, 2013,

Κορομηλάς Γ. και Γιαννόπουλος Χ. (2006), Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων, Σημειώσεις Σεμιναρίου Φορολογικός Έλεγχος Επιχειρήσεων,

Λιόλιος Α. (2014), Ο Έλεγχος των Φορολογικών Υποθέσεων, Εκδόσεις ΑΡΙΩΝ ΟΕ,

Μελάς Δ. (2015), Περιουσιολόγιο - Έμμεσες Τεχνικές Ελέγχου και νέο Ποινολόγιο, Εκδόσεις: Οικονομικές Εκδόσεις Ε.Ε,

Μπάρμπας Ν. (2016), Κώδικας Φορολογίας Εισοδήματος, (Ν. 4172/2013), Κατ' άρθρο ερμηνεία, Εκδόσεις Σάκκουλα,

Νεγκάκης Ι. Χ. και Ταχυνάκης Δ. Π. (2017), Σύγχρονα Θέματα Ελεγκτικής & Εσωτερικού Ελέγχου, Εκδόσεις Διπλογραφία,

Νεγκάκης Ι. Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη,

Νεγκάκης Ι. Χ. (2016), Λογιστική Εταιρειών, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη,

Νεγκάκης Ι. Χ. και Κουσενίδης Β. Δ. (2015), Διοικητική Λογιστική, εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Νεγκάκης Ι. Χ. και Ταχυνάκης Δ. Π. (2017), Ελεγκτική και Εσωτερικός Έλεγχος Θεωρία και Εφαρμογές, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη,

Νεγκάκης Ι.Χ. (2015), Διεθνή Πρότυπα Χρηματοοικονομικής Αναφοράς Ειδικά Θέματα, Εκδόσεις Αειφόρος Λογιστική, Θεσσαλονίκη.

Ντάσιου Σ., Ζοργιαννού Ε., Τεχνικές Ελέγχου με τη Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης, Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων, Διεύθυνση Φορολογικών Ελέγχων, 2014.

Ντάσιου Σ., Πέτσα Β. και Ζελενίτσας Μ. (2016), Τεχνικές Ελέγχου Με Την Χρήση Μεθόδων Έμμεσου Προσδιορισμού Φορολογητέας Ύλης, Υπουργείο Οικ/κών, ΓΓΔΕ, Γενική Δ/ση Φορολογικής Διοίκησης, Δ/ση Ελέγχων/Τμήμα Δ'.

Σκόρδου Β.(1987), Φοροτεχνική Ελεγκτική των Εμπορικών και Βιομηχανικών Επιχειρήσεων, Αθήνα,

Τάτσος Ν. (2001). Η παραοικονομία και φοροδιαφυγή στην Ελλάδα. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Τάτσος Ν. (2012), Θεωρία των Φόρων και Φορολογική Πολιτική, Εκδόσεις Κριτική.

Χρυσοβιτσιώτης, Ι. & Σταυρακόπουλος Ι. (2001). Λεξικό αγγλοελληνικό & ελληνοαγγλικό εμπορικών – τραπεζικών και χρηματοοικονομικών όρων. 5η έκδ. Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήση

Ξενογλώσση Βιβλιογραφία

Allingham Michael G, Sandmo Agnar (1972), Income Tax Evasion: A Theoretical Analysis, *Journal of Public Economics* (1972), North - Holland Publishing Company,

Basto J. Xavier de, (2001), “O princípio da tributação do rendimento real e a Lei Geral Tributária”, *Fiscalidade –Revista de Direito e Gestão Fiscal*, No 5,

Biber E. (2010), Revenue Administration: Taxpayer Audit – Use of Indirect Methods, Technical Notes and Manuals, International Monetary Fund

Capone v. United States, 51 F.2d 609 (7th Cir. 1931),

Coenen T., (2015) “Lifestyle Analysis in Criminal Cases: Proving Income Without Full Documentation”,

Duke B.S. (1966), “Prosecutions for Attempts to Evade Income Tax: A Discordant View of a Procedural Hybrid”, Yale Law School Legal Scholarship Repository, Vol. 76,

Guzik v. United States, 54 F.2d 618 (7th Cir. 1931), cert. denied, 285 U.S. 545,

Internal Revenue Service (2016), Internal Revenue Manual

Jacobs A. (2013), “Detailed Guidelines for Effective Tax Administration in Latin America and the Caribbean”, United States Agency for International Development, Chapter 9. Fraud Investigations,

Kepler Cheuvreux (2014), Tax me if you can: game over – Turning grey areas into red flags for investors, Business Ethics

Keynes John Maynard (1936), The General Theory of Employment, Interest, and Money, Harcourt Brace and World, New York.

Makedonskiy N.S. (2005), “Taxation Mechanisms based on Simplified and Indirect Evaluation of Tax Liabilities”, Russian-European Centre for Economic Policy,

Martins, A. and Sa, C., (2015), “Accounting errors, financial information and presumption-based taxation the Portuguese case”, Observatorio de Economia e Geastao de Fraude (OBEGEF),

Mayr B. (2017), “Indirect Methods in Assessing Illegal Origin of Income and Assets”, *Journal of Accounting and Management*, vol.07, no. 02,

OECD (2013), OECD Economic Surveys: Greece 2013, OECD Publishing

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) (2006), “Strengthening Tax Audit Capabilities: Innovative Approaches to Improve the

Efficiency and Effectiveness of Indirect Income Measurement Methods”, Prepared by Forum on Tax Administration’s Compliance Sub-group, pp. 4-46.

Rettig P.C. (2014), “Overview: Indirect Methods of Determining Taxable Income”, *Journal of Tax Practice & Procedure*,

Rosenthal, Corey L., Rothenberg, Lance E., “How to Win a New York Sales Tax Audit, Despite Poor Recordkeeping”, *The CPA Journal*, New York, Vol. 89, Iss. 3,

Thuronyi V. (1996), “Tax Law Design and Drafting - Presumptive Taxation”, International Monetary Fund, Vol. 1, Chapter 12,

Townsend J. (2011), “Confusion in the Court of Appeals about the Indirect Method of Proof”, LexisNexis Legal Newsroom

Winnings P.W. (2009), “IRS Examination and Reconstruction of Income: Methods, Techniques and Taxpayer Rights”, *Journal of Tax Practice & Procedure*, June-July,

Wise M. R. (2000), “Tax Fraud and Mens Rea Forensic Accounting”, Sixth Annual Fraud Conference, Montreal,

Wright A. and Ashton R. (1989), «Identifying audit adjustments with attention-directing procedures», *The Accounting Review*, Vol. 64, Issue 4

Νόμοι και Εγκύκλιοι

N.2238/1994, «Κύρωση του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος», άρθρο 67β ΦΕΚ Α' 151/16-09-1994,

N.3842/2010, «Αποκατάσταση φορολογικής δικαιοσύνης, αντιμετώπιση της φοροδιαφυγής και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α' 58/23/4/2010,

A.Y.O ΔΕΣ Α 1077357 ΕΞ 2013 /10-5-2013, «Εφαρμογή έμμεσων τεχνικών ελέγχου για τον προσδιορισμό φορολογητέου εισοδήματος φυσικών προσώπων», Αθήνα, Μάιος 2013,

N.4172/2013, «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν.4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις», ΦΕΚ Α 167/23-7-2013,

N.4174/2013, «Φορολογικές διαδικασίες και άλλες διατάξεις», άρθρο 27,ΦΕΚ Α 170/26-7-2013,

N.4141/2013, Επενδυτικά εργαλεία ανάπτυξης, παροχή πιστώσεων και άλλες διατάξεις ΦΕΚ Α' 81/05-04-2013,

N.4321/2015, Ρυθμίσεις για την επανεκκίνηση της οικονομίας, ΦΕΚ Α 32/21-03-2015

ΠΟΛ.1171/4.7.2013, Οδηγίες σχετικά με την παροχή στοιχείων από τους φορολογούμενους κατά τον έλεγχο υποθέσεων φυσικών προσώπων, Αθήνα, 4/7/2013,

ΠΟΛ.1270/24.12.2013, Μεθοδολογία Έμμεσων τεχνικών Ελέγχου, Αθήνα, 24/12/2013,

ΠΟΛ.1033/21.2.2013, Διευκρινίσεις στο πλαίσιο χειρισμού των υποθέσεων φορολογουμένων που έχουν αποστείλει εμβάσματα στο εξωτερικό κατά τα έτη 2009-2011, 22/02/2013,

ΠΟΛ.1228/15.10.2014 Παροχή πρόσθετων οδηγιών στο πλαίσιο χειρισμού των υποθέσεων φορολογουμένων που αποστέλλουν εμβάσματα στο εξωτερικό κατά τα έτη 2009-2011, 17/10/2014,

ΠΟΛ.1050/17.2.2014, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού, ΦΕΚ Β' 478/26-02-2014,

ΠΟΛ.1094/07.4.2014, Τροποποίηση της ΠΟΛ.1050/17-2-2014 Απόφαση του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, που δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 474 τεύχος Β/25-2-2014 περί καθορισμού του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των τεχνικών ελέγχου των περιπτώσεων β', γ' και ε' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν 4174/2013 (Φ.Ε.Κ. Α' 170) για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης

φορολογουμένων φυσικών προσώπων με μεθόδους έμμεσου προσδιορισμού, ΦΕΚ Β' 961/16-04-2014,

ΠΟΛ. 1180/16-7-2014, Παροχή διευκρινήσεων για την εφαρμογή των διατάξεων του Ν.3691/2008, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 68 του Ν.4174/2013, Αθήνα, 16/07/2014,

ΠΟΛ.1259/22.12.2014, Παροχή οδηγιών για τον τρόπο εφαρμογής της ΠΟΛ 1050/17.02.2014 Απόφασης Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων, Αθήνα, 22/01/2014,

ΠΟΛ.1034/2016, Τροποποίηση των διατάξεων της Α.Υ.Ο. ΠΟΛ.1159/2011 (ΦΕΚ 1657/Β'), σχετικά με το Ετήσιο Πιστοποιητικό που εκδίδεται από Νόμιμους Ελεγκτές και ελεγκτικά γραφεία εγγεγραμμένα στο δημόσιο Μητρώο του Ν.3693/2008 (ΦΕΚ 174/Α'),

Α.1008/2020, Καθορισμός του περιεχομένου και του τρόπου εφαρμογής των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 ν. 4174/2013 (ΦΕΚ 170 Α') για τον διορθωτικό προσδιορισμό της φορολογητέας ύλης φυσικών ή νομικών προσώπων ή κάθε είδους νομικής οντότητας που ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα, ΦΕΚ Β' 88/27-01-2020,

Ε.2016/2020, Παροχή οδηγιών σχετικά με την εφαρμογή των μεθόδων έμμεσου προσδιορισμού της φορολογητέας ύλης των περιπτώσεων α' και δ' της παραγράφου 1 του άρθρου 27 του ν. 4174/2013 (Α'170), Αθήνα, 31/12/2020.

Διαδικτυακές Πηγές

Δαλιάνης Γ. (2019), “Φορολογικός έλεγχος μέσω νέων τεχνικών”, Ναυτεμπορική. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://www.naftemporiki.gr/story/1436781/forologikos-elegchos-meso-neon-texnikon>

ΔιαΝΕΟσις (2016), Η Φοροδιαφυγή στην Ελλάδα Αιτίες, Έκταση και Προτάσεις Καταπολέμησής της. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://www.dianeosis.org/research/tax-evasion/>

Coenen T. (2015), “Lifestyle analysis in criminal cases: Proving income without full documentation”. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <http://www.sequenceinc.com/>

Internal Revenue Service (2016), “Internal Revenue Manual”. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: https://www.irs.gov/irm/part4/irm_04-010-004-cont01.html

OECD - Glossary of Tax Terms. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://www.oecd.org/ctp/glossaryoftaxterms.htm>

Townsend J. (2011), “Confusion in the Court of Appeals about the Indirect Method of Proof”, LexisNexis Legal Newsroom. Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://www.lexisnexis.com/LegalNewsRoom/tax-law/b/tax-policy-blog/posts/confusion-in-the-court-of-appeals-about-the-indirect-method-of-proof>

United States Supreme Court, Holland v. United States (1954). Διαθέσιμο στον διαδικτυακό τόπο: <https://law.justia.com/cases/>

Ιστοσελίδες

<https://www.aade.gr/>

<https://www.oecd.org/>

<https://law.justia.com/>

<https://www.capital.gr/>

<https://www.naftemporiki.gr/>

<https://www.e-forologia.gr/>

<https://www.taxheaven.gr/>

<https://www.forin.gr/>

<https://www.kodiko.gr/>

<https://www.e-forosimv.gr/>